ENSV TELERAADIOKOMITEE

PANORAAM

ENSV TELERAADIO-KOMITEE

PANORAAM

TALLINN
«EESTI RAAMAT» 1987

379.8
E 70

Koostanud Aare Tiisväli
Kaane kujundanud Guido Pant

E 70 ENSV Tele-Raadiokomitee panoraam 1986. - Tln.: Eesti Raamat, 1987. - 200 lk., ill.

Brošüüris käsitletakse ENSV Tele-Raadiokomitee süsteemi tegevust 1986.aastal. Tutvustatakse populaarseid saateid ja nende tegijaid. Avaldatakse ajakirjanike mõtteid enda ja kolleegide töö kohta. Illustreeritud fotodega.

E 4403050000-410 / 901(15) - 87 Tellitud 76.3

© ENSV Tele-Raadiokomitee, 1987

ALLAN KULLASTE SÕNAVÕTT
EESTIMAA KOMMUNISTLIKU PARTEI XIX KONGRESSIL
31.JAANUARIL 1986

Lugupeetud delegaadid!

Öeldakse, et ajakirjandus, televisioon ja raadio on ajastu kroonikud. Tõepoolest, nad on kongresside vahel päevast päeva pidanud tegude arvet, toonud televaataja ja raadiokuulajani teavet meie suure kodumaa kõigist paigust, tööinimese rõõmudest ja muredest. Ja mis samuti tähtis - talletanud magnetlindile meie tänase põlvkonna elu tulevastele põlvedele.

On aga ka selge, et me ei toni piirduda ainult krooniku rolliga. Televisioon ja raadio jätkavad parteilise ajakirjanduse leninlikke traditsioone ning tahavad olla partei kiirendus-kontseptsiooni kollektiivsed agitaatorid, propagandistid ja organisaatorid. Seda enam, et meie auditoorium hõlmab praktiliselt kogu vabariigi elanikkonna, populaarsemaid tele- ja raadiosaateid kuulavad-vaatavad sajad tuhanded inimesed. Nagu näitavad meie auditooriumi uurimused, pühendab iga vabariigi elanik tele- ja raadiosaadete jälgmisele tööpäevadel üle 4 tunni ja puhkepäevadel üle 5 tunni. Seega ligi poole vabast ajast. Need on mõtlemapanevad arvud, mis kõnelevad ühelt poolt televisiooni ja raadio võimalustest ja teisalt meie vastutusest iga saate, selle sisu ja eesmärkide saavutamise eest. Meie töö puudujäägid on eriti tunnetatavad praegusel dünaamilisel ja vaimuerksal ajal. Seepärast toetame me täielikult Keskkomitee aruandes rõhutatud vajadust leida uusi lähenemisviise meie tänapäeva keerukate ühiskondlik-poliitiliste probleemide lahendamiseks, inimeste aktiviseerimiseks.

Seda vajadust suurendavad veel mitmed teised tegurid, sealhulgas ka need, mis on seotud vastupropaganda-alase tööga.

Nagu näitab informatsioon Soome ajakirjandusest, hakkab Soome televisioon lisaks kahele programmile tegema saateid veel kolmandal kanalil. Paralleelselt käivad ettevalmistused ka Põhjamaade programmi loomiseks, mida hakkab edastama sidesatelliit. Meie vabariik jääb nende programmide vastuvõtu tsooni, enkki vastuvõtt ise eeldab täiendavaid tehnilisi vahendeid.

Ja veel ünest momendist. Nagu näitavad meie poolt 1985.a. teostatud auditooriumi uurimused, kasvab praegu kiiresti videomagnetofonide arv. Ligi 3% küsitletuist, see aga vastab 15-20000 inimesele - väidab omavat i g a p ä e v a s t kontakti videoprogrammidega; tunduvalt suurem osa - ligi 25% küsitletuist - aga s a g e d a s i kontakte. Ringluses on palju välismaiste programmide videokassette. Ka nende ideoloogilises suunitluses pole kahtlust. Eelöeldust näntub, et pidevalt suureneb meie elanikkonna võimalus erinevate informatsioonikanalite kasutamisel, sealhulgas ka kodanlikku ideoloogiat levitavate kanalitega. Siinjuures - meie poolt mittekontrollitavad infoallikad omavad tineda sideme mitteametliku suhtlemisega; see aga omakorda sellise suure võimenduse nagu seda on kuulujutud. Kogu see mehhanism mõjub seda tugevamalt, mida vähem meie endi infokanalid sündmusi valgustavad.

Sotsioloogilised uurimused näitavad ka seda, et osa meie auditooriumist pöördub välismaiste raadio- ja telesaadete poole mitte oma ideoloogiliste veendumuste tõttu, vaid selle põhjustavad teised asjaolud, nagu meie informatsioonivahendite vähene operatiivsus, madal professionaalne tase, deklaratiivsus.

Nimetatud puudustest tulenevad ka meie töö põhisuunad tele- ja raadioprogrammide täiustamisel, nende ideelise suunitluse taseme tõstmisel, nõukogude elulaadi propageerimisel, meie inimestes õigete väärtusninnangute kujundamisel. Sõna-

võtu aeg ei võimalda mul pikemalt peatuda neid eesmärke taotlevatel tele- ja raadiosaadetel, neis on meil nii edusamme kui ka vajakajäämisi. Küll aga tahaksin lühidalt puudutada informatsiooniprogramme, millest sõltub paljuski meie inimeste orienteeritus. Kõigepealt tahaks rõhutada seda, et tänu EKP Keskkomiteele ja vabariigi valitsusele on täiustunud meie tehniline baas, mis on võimaldanud tõsta informatsiooniprogrammide operatiivsust ja sisukust, nende omavanelist koordineeritust. Meid varustavad operatiivse välis- ja siseinfoga TASS-i otsekanalid. Need uudised salvestatakse raali mällu, kust toimetaja juba kuvari vahendusel leiab kiiresti saatesse vajaliku uudise. Lähemal ajal ühendatakse meie arvutid ETA omadega, et ka vabariigi uudised jõuaksid operatiivselt eetrisse ja ekraanile. Kohalike parteiorganite abiga oleme laiendanud oma kirjasaatajte ja kaastööliste võrku, täiendavalt avanud televisiooni korrespondentpunktid Moskvas, Kohtla-Järvel ja Võrus. Seda töösuunda jätkame ka edaspidi. Võrreldes raadiosaadetega on raskemas olukorras praegu televisioon, just operatiivsete telesüžeede saamisel, mis käsitlevad nii välisuudiseid kui ka sündmusi meie maal. Ses suhtes oleme korduvalt abi saamiseks pöördunud meie üleliidulise komitee poole, kuid seni veel vähese tulemuslikkusega. Praegu on NSV Liidu Tele-Raadiokomitee rakendanud terve rida meetmeid Kesktelevisiooni programmide täiustamiseks ja päevakorras on ka liiduvabariikide parem varustamine uudistega ning teiste liiduvabariikide programmidega. Igal juhul on meil sellist materjali nädasti vaja.

NSV Liidu majandusliku ja sotsiaalse arengu põhisuundade projektis on püstitatud ülesanne [illegible]isaastaku lõpuks tagada praktiliselt igal pool kahe televisiooniprogrammi vastuvõtt. Meie asend ideoloogilise võitluse eesliinil nõuab

probleemi kiiret lahendamist. Praegu on olukord aga niisugune, et ainult 85% vabariigi elanikkonnast omab võimalust näha Kesktelevisiooni I programmi. Selle puuduse korvab osaliselt Eesti Televisioon, võttes tähtsamad Kesktelevisiooni saated oma programmi, mis on nähtav praktiliselt kogu vabariigis. Need saated moodustavad aga ligi kolmandiku Eesti Televisiooni saatemahust. Meie arvates on olemas majanduslikud ja tehnilised võimalused Eesti NSV Sideministeeriumi ja Teenindusministeeriumi üniste ettevõtmistega parandada Kesktelevisiooni levi ja vastuvõttu sel määral, et Eesti Televisioon võiks suures osas loobuda programmide dubleerimisest ja sellega suurendada kodumaiste programmide valiku võimalusi. Meie televisiooni uue värvistuudio kompleksi valmimine ja tehnilise baasi tugevadamine loovad võimaluse koostada sisukamat teleprogrammi, mis sihikindlamalt arvestab vastupropaganda nõudmisi. On palve EKP Keskkomiteele võtta televisiooni saatjate võrgu väljaarendamise plaanid oma range kontrolli alla.

Rääkides vastupropaganda probleemidest ei tahaks märkimata jätta ka seda tööd, mida me teeme Nõukogude elulaadi, vabariigi majanduse ja kultuurielu tutvustamisel välismaal. Seda enam, et meile vaenulik propaganda püüab luua väärat ettekujutust nii nõukogude rahva elust kui ka meie rahuarmastavast välispoliitikast. Soome- ja rootsikeelsed raadiokuulajad on kursis Nõukogude Eestis toimuvaga meie vastavate raadiosaadete vahendusel. Lisaks sellele võtame me vastu aastas keskmiselt poolteistsada raadio- ja teleajakirjanikku välisriikidest. Meie vahendusel on vabariigist koostanud filmiprogramme Ameerika Ühendriikide, Jaapani, Inglismaa, Soome, Rootsi ja mitmete teiste kapitalistlike maade televisiooni- ja raadiofirmad. Näiteks Inglise telekompanii BBC valmistas telefilmi Eesti moeloojate tegevusest, uudisteprogrammis aga edastati

materjal suvisest üldlaulu- ja tantsupeost.

Eelmisel laupäeval alustas Rootsi Televisioon Nõukogude Eestit tutvustavat saatesarja Eesti Televisioonis valminud dokumentaalfilmide ja videosalvestiste põhjal. Esimesse pooleteisetunnilisse saateblokki mahtusid meie telefilmid "Kolmveerand sajandit "Estonia" teatrit" ja "Ilus on maa". Seda saatesarja jätkab Rootsi Televisioon viis laupäeva järjest.

Meie vabariigi majandus- ja kultuurielu tutvustab ka "Eesti Telefilm", kelle toodangust on 118 filmi jõudnud 76 riigi auditooriumini. Kõik see on andnud omapoolset lisa ümberlükkamiseks kodanliku propaganda poolt levitatud väärinformatsiooni nii Nõukogude Liidust tervikuna kui ka meie vabariigist.

Ja veel ühest probleemist - küll aga teisest valdkonnast. Sm. K.Vaino aruandekõnes oli põhjendatult meie tähelepanu junitud vajadusele tõsta telesaadete kriitilist suunitlust. Kuid siin on ka omad probleemid.

Me jälgime tänelepanelikult, parteiliselt kriitilise ellusuntumise juurdumist meie argiellu ning selle protsessi vanendamine ekraanil ei jää televisiooni tana seisma. Ometigi tõdeme, et me ei ole täna veel jõudnud kardinaalsete muudatusteni kriitikategemises ja ka kriitikasse suhtumises, mida nõuab partei aprilli- ja oktoobripleenumi vaim. Elu on teinud ajakirjanikud hellaks ja endiselt kujuneb iga kriitilise süžee või saate ümber enne eetrisseminekut isehakanud nõuandjate ring. Keegi neist, hoidku taevas, ei summuta kriitikat - niipalju on aeg edasi läinud. Kõikvõimalike argumentide abil (liiga vara, liiga hilja, võtab kollektiivilt ära töötuju jne.) asetatakse vaid üks väike kõhklev küsimus: "Kas see on ikka otstarbekas...". Nii oli lugu saatega korralageduse kohta Tallinna Kaubajaamas, nii mõnegi konkreetse infošüzeega ehitajate aadressil või tarbekaupade kvaliteedi käsitlemisel.

Tunnistame oma puuduseks, et me pole suutnud regulaarselt eetrisse tuua rahva hulgas oodatud saadet "Terav pilk", ent mõneti on siin põhjuseks ka iga selle saate sünnivalud. Me anname endale täna aru, et see kriitiline hoiak, mis valitseb siin tänasel kongressil, peab sügavamalt ja edasiviivamalt leidma tee teleekraanile.

Lugupeetud delegaadid! Nõukogude inimeste kasvanud haridus- ja kultuuritase eeldab, et televisioon ja raadio tihendaksid oma sidemeid ja koostööd kõigi kunstiliikidega, kõigi loominguliste liitudega. Näeme oma kohust selles, et tuua meie auditooriumini kõik see, mis on hea meie paljurahvuselises kirjanduses, teatris, kinos, muusikas ja kujutavas kunstis. Tervitatav on meie Kirjanike Liidu ja tema parteiorganisatsiooni huvi selle vastu, kuidas kirjanikud esinevad ajakirjanduses, televisioonis ja raadios. See loob kindla veendumuse meie kontaktide edasisest tihenemisest.

Üks mõjusamaid ja emotsionaalsemaid kunstiliike on muusika, mille osakaal on eriti suur raadios. Suurenenud on tähelepanu levimuusika ansamblite ja solistide repertuaarile, kunstimeisterlikkusele ja esinemiskultuurile. Kuid paraku on levimuusika lõikus nigel, võrreldes vajadusega tuleb uut ja head raadio fonoteeki väne ning levimuusika on eetris hakanud liiga sagedase kasutamise tõttu kuulajaid tüütama. Muret teeb ka Arne Oidi nimelise konkursi populaarsuse langus ja professionaalsete heliloojate tagasihoidlik osavõtt sellest. Vabariigi heliloojate Liidus on juba kaua aega soiku jäänud kõrgest kodanikutundest kantud nõukogude laululooming, mis leiaks laialdast vastukaja. Selle kõrval vajame me ka suurel määral head nõukogude instrumentaalmuusikat, nii meeleolukat kui ka pidulikku. Tanaks loota, et heliloojate Liit paremini tunnetaks seda sotsiaalset vajadust ja energilisemalt juhiks heliloojate loomingupro-

sessi ka selles valdkonnas.

Ja lõpetuseks. Eelpool oli juttu asjadest, mille lahendamisel ootame abi ja koostööd. Kuid peamine saadete sisukamaks ja huvitavamaks muutmisel sõltub ikkagi meie endi tele- ja raadioajakirjanike sihikindlast tööst, kaadri poliitilisest küpsusest, kõlbelisest puhtusest ja kutsemeisterlikkusest. Tele-Raadiokomitee kollektiiv ja parteiorganisatsioon tunneb oma kohustusi ja vastutust ning pühendub täielikult nende ülesannete lahendamisele, mis partei on meie ette püstitanud.

ÜHE AASTA 365 PÄEVA

KARL KASIKOV

KOMMUNISTIDE VASTUTUS MURRANGUAASTAL

1986. aasta on NLKP XXVII kongressi, põhimõtete revideerimise ja puuduste avameelse analüüsi aasta. 23. aprillil 1986 arutati parteiorganisatsiooni koosolekul ENSV Tele-Raadiokomitee ülesandeid NLKP XXVII kongressi otsuste elluviimisel. Ettekandega esines komitee esimees Allan Kullaste. Tema ettekandes konkretiseeriti ülesandeid, mida püstitas Mihhail Gorbatšov kohtumisel ajakirjanduse juhtidega. Need ülesaned on:

* Arendada avameelset, otsekohest kõnelust kongressi otsuste elluviimise teedest.
* Keskendada tähelepanu 1986. aasta ja kogu XII viisaastaku plaanide täitmisele.
* Järjekindlalt käsitleda teaduse ja tehnika progressi kiirendamise, isemajandamise juurutamise, kogu töö kõrge kvaliteedi, kokkunoiu ja reservide täieliku ärakasutamise, töödistsipliini tugevdamise probleeme.
* Järelejätmatult piitsutada bürokratismi, mis kujutab endast ümberkorralduste, tööstiili täiustamise peamist vaenlast.
* Kaasa aidata meie partei sotsiaalprogrammi elluviimisele.
* Tugevdada oma töösse konstruktiivse, kriitilise ja enesekriitilise suhtumise vaimu, kõrvaldades teelt igasugune enesega rahulolu. Sisse seada range kontroll kongressi otsuste ja riiklike plaanide täitmise üle.
* Levitada kogemusi, mida sünnitab elu.
* Kaasa aidata kõlbelise kliima tervenemisele, kommunistliku moraali normide kindlustamisele, perekonna tugevdamisele, laste kasvatamisele.

* Anda vastulöök klassivaenlase propagandale - umbusu külvamisele meie plaanide elluviimise reaalsuse suhtes.

Kommunistid leidsid, et on vaja teravamalt tõstatada probleeme, järjekindlamalt tulla tagasi kriitiliste saadete juurde - analüüsida täitmist, loobuda möödunud aastate vältel kujunenud kanjulikust tavast - tegelda kõigega.

Tuliseks vaidluseks läks 18.märtsil 1986.a. Eesti Televisiooni ja Vabariikliku Raadio-Telekeskuse partei tsenniorganisatsiooni ühisel lantisel koosolekul, kus esitati mõte kaotada Vabariikliku Raadio-Telekeskuse majanduslik iseseisvus, allutades ta üntsele juntimisele. Asja uurimiseks otsustati tena ühine ETV ja VRTK komisjon. Tundub, et koostöö parandamiseks pole vaja niivõrd struktuurimuutusi, kuivõrd tehnika ja loomingupoole ühist brigaadiviisilist tööd, kus on kõik seotud ühise eesmärgiga - teha valmis konkreetne saade. Finantseerimise ja stimuleerimise üleliiduliste eeskirjade muutmiseta siin toime ei tule.

Ajakirjanduskaadri ettevalmistamine, kutsemeisterlikkus, selle täiendamine ning ajakirjanduskaadri valiku ja kasvatamise probleemid on NLKP Keskkomitee pideva tähelepanu all. Sellest tulenevad ülesanded arutati läbi ETV ja ER parteikoosolekutel. Järeldus: parteiorganisatsioon [illegible] aktiivsemat rolli etendama kaadri reservi loomisel, väljaõppel, töölevõtmisel, edutamisel ja vabastamisel. Saabumas on üleliidulised eeskirjad loomingulise kaadri atesteerimiseks.

27.veebruaril 1986 toimus Eesti Raadio ning Informatsiooni- ja Arvutuskeskuse parteiorganisatsioonide ühine koosolek, kus arutati praktilisi ülesandeid arvuti paremaks kasutamiseks raadioloomingus. 16.juulil arutati ülekomiteelisel parteikoosolekul sotsioloogiliste uuringute kasutamist tele-raadioloomingu planeerimisel ja

nindamisel. Need parteilised arupidamised aitasid kaasa koostöö parandamisele Informatsiooni- ja Arvutuskeskusega.

19.märtsil 1986 arutati parteikomitee istungil komitee muusikakollektiivide kommunistide vähest poliitilist mõju parteitute töökaaslaste nulgas. Muretsemiseks andis põhjust asjaolu, et 235-st muusikakollektiivi liikmest on ainult 7 kommunistid. Rakendatud abinõude tulemusena suurenes parteiorganisatsiooni liikmete arv, täiustus kasvatustöö.

1986. aastal pööras parteikomitee suuremat tähelepanu oma otsuste täitmise kontrollile. Märtsis esitati alajaotuste parteikoosolekutele arutamiseks parteikomitee ettekanne aruande- ja valimiskoosolekul ja 16.10.1985 esitatud kriitiliste märkuste ja ettepanekute realiseerimise plaan 1985.-1988. aastaks. Kahjuks on osa ülesandeid jäänud täitmata: näiteks Aino Saia ettepanek Eesti Raadio fonoteekide ruumide laiendamise kohta.

Parteikomiteele teeb muret see, et vahelduva eduga võitleme alkoholi kuritarvitamise vastu. Pärast alkoholismivastaste abinõude üldriiklikku rakendamist 1985. aasta mais on komitee üle 1700 liikmelisest kollektiivist keskmiselt iga kuu üks töötaja viibinud meditsiinilises kainestusmajas. 1985.a. detsembris asutasime oma karskusüningu. Kõik juhtumid arutame läbi töötajate koosolekul, aga tulemusi pole. Miks? Põhjus on selles, et me ei soovi konkreetselt öelda kõvemat sõna töökaaslasele profülaktika mõttes. Mis teha, viisakus nõuab ohvreid.

Ei ole kerge tungida teise inimese eraellu ja uurida, kuidas lapsi kasvatatakse. 1986.a. suutis partei- ja ametiüninguaktiiv siin konkreetse pildi luua: abi ja kontrolli on vaja 7 komitee töötaja lapsevanema suhtes.

1986.a. on parteikomitee püüdnud konkreetsuse, sõna ja teo ühtsuse poole, on suunanud komi-

tee juhtivaid töötajaid esinema poliitpäevadel oma kollektiivi alajaotustesse, on taotlenud kollektiivis nõudliku ja samas sõbraliku mikrokliima loomist. Kõik pole alati õnnestunud, kuid oma vastutuse tunnetamine kohustab energilisemalt tegutsema ühiste eesmärkide nimel.

VOLDEMAR LINDSTRÖM

TELEAASTA 1986

Aasta üldpilt?

1460 tundi originaalset teleprogrammi enk kolme tunnide saate ümber, mille vaatamiseks kuluo järjepanu 60 ööpäeva. Igaühel neist oma autori nägu, tegijate mõttelaadi iseloomustavad pildid, värvid, helid. Kuid ometi võib 1986. aasta loometöös eristada hästi konkreetseid tunnusjooni - otsida vastuseid ajastu vastuoludele, avada arenguperspektiive ja lahendusteid. Küsimustering, mis vallandus juba enne NLKP XXVII kongressi, on ulatuslik, probleemideronke, vastuoludest rikas ja vana ning uue ägeda, varjatud ja varjamata võitluse märgiga. Seda ka saadeteloojatele endile, oma tõekspidamiste, arusaamade ja tarkuste kontrollimises.

Ennekõike tahaksi rõnutada mõttelaadi avardumist, värskendumist, kapseldumisest vabanemist, seda nii majandus-, sotsiaal- kui ka kultuurielu probleemide käsitlemisel. Uue mõtteviisi selgitamine, selle toetamine ja reaalsete tulemuste esiletoomine tõi ekraanile vaidlusterikkamaid, mõttetegevust ärgitavaid saateid. Seda kogeme ennekõike M.Siimanni saatesarjades "Inimene ja üniskond", "Maailmapilt", "Täna on poliitpäev", "Majandustoimetus" (koos F.Unduskiga), F.Unduski "Argiasjust pühapäeval", R.Järliku-R.Joametsa "Elu ise nõuo". Eluliste probleemide tabamisele ja teemaderingi avardumisele lisanaus autorite nõudlik kodanikupositsioon neaperemeneliku hoia-

ku, analüüsiva vaimu, tehtu kriitilise hindamise sisendamisel. Eks samad märgid ole juurde tulnud ka paarematele saadetele sarjades "Viljaveski" ja "Kontakt".

Üntaegu kerkisid televaatajate vajadused ja soovid esile mitte isiksuste avamisel portreevisandites, vaid neid aktiivsele tegutsemisele kutsuvates saadetes. Nii tõi "Prillitoosi" terviseretk Lauluväljakule niisuguse inimhulga kokku, mida ei osanud heatahtlikumadki optimistid ennustada. Tuldi Valgast ja Vormsist, tulid needki, kel liikumiseks teiste abi vaja. "Prillitoosi" ball ja näitused muutusid ühisrõõmuks, mis nakatas teleekraani vahendusel juba sadu tuhandeid. Tundub, et oma saadetes olemegi suutnud rohkem rääkida nii rõõmust kui valust, õnnest ja õnnetusest, nendest omadustest, mis avavad isiksuse tõelisi kõlbelisi väärtusi. Just elus esinevate nähtuste väärtustamisega ja koos sellega auditooriumi häälestamisega saab teleekraanil palju ära teha.

Üks võimalusi hinnangute, ideede ja uute mõtete esitamiseks on saatesarja "1001 ideed" ekraaniletulek. Eluõiguse said ka loomingulised grupid, kes võtsid enda kanda suuremate terviksaadete kujundamise laupäeva õhtul ja pühapäeva pärastlõunal. Viimases sai oma tuleristsed noor teleajakirjanik V.Kersna, keda toetab sama noor režissöör J.Pihel ning loomulikult kogu peatoimetuse ranvas. Ka laupäevaõhtutel, mida juhivad E.Tomson, R.Oja, K.Tennosaar, R.Karemäe jt. tekkis ulatuslik kontakt vaatajatega. Iga sellise usaldusliku vanekorra loomine kerge ole, kui vaataja on teisel pool ekraaniseina 100 või 200 kilomeetri kaugusel. Vaataja nõudlikkus (ja õigusega) kasvab võimalustest kiiremini, teda oleme ju ise õpetanud kriitikameelseks ja pretensioonikaks. Ent on neameel, kui vaataja taas tunnustust jagab laulumaiaste laste võistlusele (E.Viilup, K.Nurm) või "Kodulinna" entusiastide-

le (T.Mägi, U.Funk). Viimase perele oli 1986 eriti rõõmurohke - nüüd saame saateid teha nende endi majast, tõelisest noortemajast. Ligi tosin aastaid kestnud liikumine (noorte tööpühapäevad + telesaated) kinnitab, et järjekindlus ja püsivus, TV toetus ja tähelepanu probleemile viib väärt viljadeni. Tähtsuseta pole seegi asjaolu, et esimeste kodulinlaste hulgast on pärit praegune "Kodulinna" saate toimetaja, ajakirjanikuametit peab kodulinlane M.Jürgen ja mitmed teisedki.

Vaataja roll programmi loomisel ja saadete tegemisel on suurenenud. Aktiivselt osalesid Harju rajooni inimesed avalikul "Foorumi" pressikonverentsil Lagedi Kultuurikeskuses, kus iga saalisolija sai oma küsimusele ka vastuse. Läbi aasta kestnud TPI tähtpäevadesarja lõpetas laupäeva õhtupoolikut täitev saade, kus sõna oli professoritel ja endistel ning praegustel tudengitel ("Mente et manu", toimetaja R.Oja).

Avarama kultuurist ja kunstist osavõtu võimaldamine, kultuurimissiooni mitmekesisem avamine tõi teleekraanile uusi saatesarju. Ekraanile jõudsid mahukad filmikunstisaated - "Filmikanal", "Filmimaailmas", "Filmikratt". Et "Vanemuises" vahetusid loomingulised juhid, siis suurenes tähelepanu Tartu teatrile. ""Vanemuise" mosaiik" andis mitme kandi pealt ülevaate teatri loomingulisest potentsiaalist. Ekraanil sai küpseks A.-E.Kerge käe all esimene teleooper - A.Lemba "Lembitu tütar". Huvitavaid isiksusi vennasvabariikidest hakkas tooma ekraanile U.Ott (režissöör J.Pihlak) saatesarjas "Teletutvus". Esimesed neist, NSV Liidu rahvakunstnikest L.Gurtšenkost ja M.Liepast võitsid vaatajate tunnustuse. I.Normeti loodud telelavastus "Tuglase elu" jõudis meie ekraanilt ka Soome ja Rootsi vaatajateni. Lisaks F.Tuglase 100.sünniaastapäevale pühendatud telenädalale valmisid mitmekülgsed saated paljudest juubilaridest, nimetagem ennekõike

T.Kuusikut, M.Voitest. Valgevene kultuur ja kunst sai omaseks ja mõistetavaks paari tosina saate abil ja arvukates reportaažides kultuuripäevade ettevõtmistelt Eestis ja Valgevenes.

Viimaste aastate seast tõusis mullune esile meie kultuuri aktiivse vahendajana vennasvabariikidesse. Meie loominguliste gruppide salvestised nii Tante mängude purjetamisvõistlustest jõudsid Ameerika mandrile. Saksa DV - NSV Liit maavõistluse otseülekanne Moskvasse ja Berliini oli üks keerulisemaid jõuproove nii tehnilistele kui loomingulistele töötajatele. Kahe ja poole tunnine otsesaade Tallinnast Sofiasse koostöös bulgaarlastega oli oma ulatuselt vastutusrikkamaid ja heameel on nentida, et kolleegid polnud kitsid oma ninnangutes. Soomemaale läkitati ühiskontserdid Viljandist ja Tallinnast. Et Eesti TV toodang pakub huvi sotsialismimaade teleraadioorganisatsioonidele, kinnitas oktoobris aset leidnud ETV programmide läbivaatus, mille tulemusena Kuuba, Ungari, Saksa DV, Bulgaaria, Poola, Tšehhoslovakkia TV esindajad ostsid 42 filmi ja saadet.

Aga oma koduselegi televaatajale püüdsime pakkuda avastuslikku ja esmakontumisi. "Heli jälg" teeb matka meie muusikakultuuri minevikku, "Ajakangas" avab kultuuriväärtuste tähendust tänasele televaatajale. Operatiivne kultuuriinfo jõuab vaatajani iganädalases saatesarjas "Kultuuripilt", "Sõda pärast sõda", "Minu silmad, sinu silmad", "Teatrivara", "Vestlusi vene kultuuriloost". - on ridamisi õnnestumisi, mis kinnitavad, et nüüdisaja revolutsioonilise teolust ja aktiivsus on innustanud ka teletegijaid uuteks otsinguteks.

JÜRI HANSEN

OTSINGUTE JA LEIDMISTE AEG

1986.a. kujunes Eesti Raadio elus murranguliseks. Ajakirjanikele omane otsimis- ja leidmisrõõm, nende püüdlused näha ja peegeldada elu sellisena nagu ta on, aidata oma vahenditega kaasa rahva loomupärasele soovile puuduste kõrvaldamiseks ja elu paremustamiseks - kõik see kajastus sel aastal eredamalt kui varem meie ringhäälingu töös.

Suured muudatused ei teki iseendast. Neid ei saa lugeda üksikisikute, isegi mitte kogu kollektiivi eriliseks teeneks. Või kui siiski rääkida teenetest, siis vaid selles plaanis, et Eesti Raadio kollektiiv tervikuna on säilitanud võime vaadata ettepoole, mitte jääda ajast maha. Meie ringhäälingus aastakümnetega kasvatatud oma firma nime ja au kalliks pidamine on aidanud säilitada loomingulist vastutustunnet elu keerukatel ajajärkudel. Muidugi ei läinud meist kahju tegemata mööda ühiskonna elus aastate vältel ilmnenud stagnatsiooninähud, mida kõrgetel juhtimistasanditel subjektiivset laadi põhjustel mitmesuguste väljamõeldistega õigustati. Stagnatsioon ühiskonnaelus tõi ringhäälingusse mõtte- ja vormistampide rohkenemistendentsi, lisandas saadetesse hallust ja igavust, üksikisikute maitse ja seisukontade pealesurumist. Kuid niipea, kui ühiskonnas hakkasid toimima positiivsed mõjurid, kajastus see otsekohe soodsalt ka ringhäälingu tegevuses. 1985.a. aprillipleenum andis veendumuse, et meie partei, riik ja rahvas vajavad iseseisvalt mõtlevat, oma pilguga elu vaatlevat ja analüüsivat, oma sõnaga kuulaja juurde tulevat ja teda mõistvat raadioajakirjanikku. Oli selge, et ajakirjanik-käsutäitja, tellimise järgi kirjutaja-kõneleja ei leia endale enam konta järjest uuenevas ajas. Korraga tundsid paljud, küllap vist enamik meist, missugune

tohutu vastutusekoorem on meie kanda. Paljud, kes tõest möödavaatamise aegadel suutsid säilitada aususe ja südametunnistuse, on nüüd sunnitud tõdema, et aastaid viljeldud loomingu ja mõtte ahistamine pole neistki möödunud jälgi jätmata. Loominguliste otsingute organiseerimiseks võeti Eesti Raadio saatekavasse iganädalane "Reporteritund". See on raadioajakirjaniku käsutusse antud tund aega, mida ta võib kasutada oma äranägemise järgi. Ise valib teema, käsitleb seda nii nagu ta õigemaks ja paremaks peab. Võis arvata, et niisugune ootamatu võimaluse avamine tekitab tineda pakkumiste konkurentsi. Kuid ei. Esiotsa jäi see aeg lintsalt kasutamata. Ikka ja jälle küsiti, mida siis õieti seal kuulda tahetakse. Ja kui taas korrati, et igal reporteril on seal vabadus talitada nagu paremaks peab, siis enamikul juhtudel võis küsija silmis rõõmuhelgi asemel märgata hämmeldust ja nõutust. Ent see ajakirjanike eneseotsimise periood asendus üsna pea eneseleidmisega. Meie kavasse tulid sisukad tunnid reporteri sõna ja seisukohtadega. Ja kui Moskvas toimus NLKP 27. kongress, siis just sel ajal tegime viimaseid ettevalmistusi juba 14-tunnise kestusega autoriprogrammi eetrisseandmiseks. Programmi põhijooned täpsustusid ja ilmestùsid juba tõepoolest kollektiivse loominguna. Sündis nüüd hästi tuntud ja populaarsust võitnud "Pühapäev stereoraadios". Esimese autoriprogrammi kavandas ja andis eetrisse ENSV teeneline ajakirjanik, Eesti Raadio kauaaegne reporter Ene Hion. See sündis vahetult pärast NLKP 27. kongressi lõppemist ja sõna otseses mõttes Moskva rongilt tulid kongressi delegaadid stuudiosse, et otse ja vahetult jagada oma muljeid kongressilt koduvabariigi kuulajaile. Ja mitte ainult rääkida, vaid ka vastata kuulajatele, kellele oli antud võimalus saate ajal stuudiosse helistada ja nõutada vastust teda huvitavatele küsimustele. Kuulajaga saate ajal kontak-

tipidamine, kuulaja soovidega arvestamine, neile võimalikult kiire reageerimine, kuulaja küsimustele vastamine, temaga saate ajal suhtlemine on jäänud Stereopühapäeva üheks iseloomustavaks jooneks. Saatepäevad ise aga on äärmiselt mitmekesised, igaühel neist on oma nägu ja ühtlasi ka saatepäeva autori ning muusikatoimetaja nägu. Stereopühapäevad on pälvinud kuulajate tähelepanu, mida väljendatakse kirjades, telefonitsi ja kontumisel ning meil on selle üle siiralt hea meel.

Väga soodsalt võeti vastu Hea Tahte mängude valgustamiseks loodud Suveraadio. 16 päeva kõige mitmekesisemaid raadiosaateid, punuti lausa ootamatutest paikadest tehtud otseülekanded, üllatusi pakkuvad jutuajamised mitmesuguste inimestega lõid tihedad sidemed ja lausa füüsiliselt tunnetatava kontakti raadio ning tema kuulajaskonna vahel. Ja kui hakkasime tegema ettevalmistusi Oktoobripühade tähistamiseks, siis oli meile juba algusest peale selge, et seniste traditsiooniliste võtetega ja standardseks kujunenud lähenemisega me seekord enam kuulajate ette ei tohi minna. Taas töötas kollektiivne mõte ja andis viljakaid tulemusi. Oktoobripühade esimese päeva pärast demonstratsiooni veetsid kuulajad kas klassikalisi saateid kuulates või siis 8 tundi kaasa elades ja kaasa mängides Vikerraadio vikerviktoriinile. Juba Oktoobripühade eelõhtul, samuti ka pühade esimesel päeval hakkas meie raadios kõlama sõna ja muusika revolutsiooni sünnilinnast Leningradist, kuhu sõitis välja Eesti Raadio suur saatebrigaad. Kajastati kangelaslinna pidustusi ja elu mitmeid tahke. Pühade teine päev oli aga Vikerraadios tervenisti Leningradi lainel. Meile lähedane revolutsioonilinn Leningrad sai nende päevadega meile kõigile, nii saadete tegijaile kui ka kuulajatele veelgi kodusemaks. Ja ühtlasi näitasid selle aasta Oktoobripühad Eesti Raadio saadetes, et otsingute ja leidmiste aeg on lõputu.

ILMAR PIHLAK

TELEVISIOONI JA RAADIO MATERIAAL-TEHNILISE BAASI ARENGUST 1986. AASTAL

Vabariiklik Raadio-Telekeskus andis 1986.a. plaani kohaselt iga päev eetrisse keskmiselt 9,5 tundi kohalikke telesaateid (sn. 4,0 tundi omasaateid) ja 36 tundi raadiosaateid. Videosalvestusi tehti 1400 tundi aastas, filmivõtteid 150 tundi aastas ja teleproove 5,5 tundi iga saatetunni kohta. Retransleeriti Kesktelevisiooni ja Leningradi TV saateid.

Eetrisse läksid tehniliselt keerukad teleraadioühissaated: rahvusvahelised autorallid "Sojuz-86" ja "Lada-86", NSVL-Soome koostöölepingu aastapäevale pühendatud ühiskontsert, NSVL-SDV maavõistlus kergejõustikus, Hea Tahte mängude Tallinna purjeregatt, Eesti TV - Soome TV ühissaade - kammerkontsert jne.

Lisaks igapäevasele ekspluatatsioonilisele tööle pöörati Vabariiklikus Raadio-Telekeskuses suurt tähelepanu ehitustegevusele. 1986.a. I poolaastal anti käiku Tallinna televisioonimaja aparatuuri-stuudiokompleksi II järgu rakenduskompleks - stuudio S-460 ja toimetusenoone. Uue stuudio pidulik avamine toimus 1.oktoobril 1986.

Uut tehnikat juurutati kokku 19 objektil umbes 2 miljoni rubla eest, sh. televisiooniaparatuur "Perspektiva" aparatuuri-stuudioblokis ASB-2, neljast aparaadiruumist koosnev videomagnetofonide kompleks jm. tehnikat. Lõpetati aparatuuri "Perspektiva" montaaž ja häälestamine uudistekomoleksis (ASB-5). Uudistestuudio S-100 ja selle aparatuurikompleksi juurutamine algab 1987.a.

1986.a. oli Eesti Televisiooni käsututses 4 aparatuuri-stuudioblokki ASB-1...ASB-4, mis olid kõik seadmestatud "Perspektiva" aparatuuriga, 4 liikuvat ülekandejaama, 18 statsionaarset videomagnetofoni, 2 videosalvestusbussi ja 3 kantavat

videosalvestuskomplekti (sellele lisaks on videomagnetofonidega kompleksteeritud ka 2 liikuvat ülekandejaama).

Tenniline baas raadiosaadete tegemiseks koosnes 1986.a. kümnest stuudiost (4 diktori- ja 6 helisalvestusstuudiot), 20 foonikast (4 saate-, 6 helisalvestus-, 8 montaaži-, 1 restaureerimis- ja 1 stereofoonika), kuuldemängude blokist ja raadioprogrammide kommutatsioonikeskusest, kahest helibussist, kahest reportaažautost ja kolmest statsionaarsest ülekandepunktist. Mitmesse helisalvestus-, montaaži- ja saatefoonikasse paigaldati uued Tšehhoslovakkia SV-s valmistatud helirežiipuldid (kokku 5 uut pulti, 15 uut stuudiomagnetofoni jm. tehnikat).

Liikuvate tehniliste vahendite park täienes 1986.a. samuti kahe uue liikuva jaamaga. Üks nendest on kodumaine 2 kaameraga liikuv reportaaž-televisioonikompleks ПРТК-2 nimega "Granat-2" reportaažide salvestamiseks, teine liikuv kontrolljaam ПТКС-2 telesaatjate mõõtmiseks. Transporditehn sai 1986.a. juurde kaks uut sõiduautot.

Importseadmetest muretseti juurde telereportaažistika komplekte, telekinoseadmeid jm. tehnikat.

Jätkus digitaalsete raadioprogrammide (nii mono- kui ka stereoprogrammide) edastus- ja jaotusvõrgu katsetsooni loomine olemasolevate analoograadioreleeliinide baasil Eesti NSV territooriumil, mis võimaldab Tallinna raadiomajas digitaalkujul väljastada ja võtta vastu kuni 16 raadioprogrammi. Lõpetati digitaalreleeliini seadmete montaaž Tallinna raadiomajas, Kohtla-Järve ja Tartu stuudiotes ja algas nende rakendamine. Raadiomajast väljuvad digitaalsed raadioprogrammid nüüd kõikidesse Eesti NSV ringhäälingu saatejaamadesse, Leningradi raadiomajja ja Eesti Raadio Tartu ning Kohtla-Järve stuudiotesse. Raadiomajja saabuvad programmid Leningradi raadiomajast, Tartu ja Kohtla-Järve stuudiotest

ning Pärnu saatejaamast. Alates 1.juulist 1986 on digitaalne raadioprogrammide levisüsteem katseekspluatatsioonis.

Vabariikliku Raadio-Telekeskuse töö paremaks korraldamiseks moodustati ettevõtte juhtimisstruktuuris kaks uut osakonda - tehnika- ja töökaitse ning tootmis-ekspluatatsiooniosakond.

1985.a esitati ja juurutati 90 ratsionaliseerimisettepanekut. Ratsionaliseerimistegevusest võttis osa 58 töötajat. 1986.a. I poolaastal esitati 45 ettepanekut 31 autorilt. Võeti osa üleliidulisest ratsionaliseerimiskonkursist. 1985.a. tunnistati III preemia väärliseks E.Järvi ja A.Gribkovi ettepanek "Multipingi MC-12 üleviimine elektroonsele juhtimisele", mis võimaldab multipingi töö täielikult automatiseerida *). 1986.a. saadeti üleliidulisele ratsionaliseerimiskonkursile 4 ettepanekut.

AVO HIRVESOO

KOMITEE MUUSIKAKOLLEKTIIVIDE 1986/87 HOOAJA KUNSTILISTEST SUUNISTEST

Meie komitee kõik kolm muusikakollektiivi kuuluvad eliitüksustena kogu vabariigi muusikaelu keskmesse. Neist sõltub paljuski selle üldilme, ideelis-kunstiline suunitlus, professionaalne tase ja ka loomingulise potentsiaali eeldused. Valmistudes tänistama Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 70-ndat aastapäeva, on oodata arvukalt pühendusteoseid heliloojatelt, mille esiettekande au ja kohustus lasub eeskätt meie kollektiividel. See on erakordselt suur vastutus nii vabariigi heliloojate kui tuhandete muusikasõprades ees. Et õigustada seda, tuleb otsida lahendusi reale kollektiivide ees

*) lähemalt on antud ettepanekust juttu ajakirjas "Техника кино и телевидения" №9, 1986.

seisvatele probleemidele.

Üheks sisuka kunstilise töö oluliseks eelduseks on kõigi kollektiivide materiaal-tehniline baas, sh ka varustatus pillidega, harjutusruumidega, noodipaljundusaparatuuriga, esinemisriietusega jne. Segakoori esinemisriietus vajaks näiteks hetkel uuendamist; estraadiorkestri pillidest on suur osa amortiseerunud - on vaja uusi; ERSO pillimajandus vajab korrastamist ja kindlamaid ladustamistingimusi. Endiselt jääb pingeliseks kollektiivide töö- ja harjutusruumide olukord komitees. Noodipaljunduse otstarbekama ja kaasaegsemate viiside leidmine komiteesiseselt peaks olema asjaosaliste hea tahte korral realiseeritav.

Teravalt on päevakorral kollektiivide instrumentaariumi kunstiline hindamine ja rangem arvelevõtt. Tegu on ju mitme unikaalse pilliga, mille hoolduseks, säilitamiseks ja tulevastele põlvedele üleandmiseks pole kaugeltki kõik veel tehtud. Need unikaalsed keelpillid ja poognad tuleb kõigepealt varustada üksikasjaliste passidega, millel tuleb leida koht ka legendile (pilli ajaloole). Kõik see vajab hoolikat ja täpset tööd paljudelt.

Nüüd siis valmisolekust realiseerida 1986/87 hooajal ettenäntud kunstilised eesmärgid.

Tänu peadirigendi Peeter Lilje aktiivsele sekkumisele administratiivtöösse on üldjoontes paigas ERSO hooajaplaan. Kollektiiv annab ühtekokku 49 avalikku kontserti, sealhulgas 23 Filharmoonia abonementkontserti, samuti kontserdid Eesti teistes linnades, Soomes, Leningradis ja pidulikud tähtpäevakontserdid. Hooaja lõpuks on oodata mitme Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 70. aastapäevale pühendatud teose valmimist, mis peaksid saama ka operatiivselt lindistatud raadiofondi. Tänelepanuväärseks tsükliks ERSO töös saab olema jätkuv tele-raadio koostöösari "ERSO stuudiotund", mis on seekord

pühendatud D.Šostakovitši 80. sünniaastapäevale (kõlavad tema sümfooniad) ja kus tuleb esiettekandele ka rida algupärandeid.

Segakoori hooaeg algas pingelise ettevalmistusega Eesti NSV kultuuripäevadeks Valgevene NSV-s. Võeti osa avakontserdist ja anti iseseisev õhtu A.Üleoja ja T.Kangroni juhatusel. Kava sisaldas eesti ja nõukogude klassikat, meie nüüdisautorite ja valgevene heliloojate kooriloomingut. Koori kaugemad plaanid näevad ette 4 vokaalsümfoonilise suurvormi esitamist avalikel kontsertidel (Mahler, Beethoven, Šostakovitš, Tobias). Kaks avalikku kontserti on kavas korraldada Niguliste muuseum-kontserdisaalis interjööri sobiva vanaklassikalise kavaga. 1986. aasta IV kvartalis täienes ER fond eesti heliloojate uudisloominguga. Valmimas on kava Vigala suvisteks kooripäevadeks laekunud töödest.

Tänuväärse ettevõttena noorsoo esteetilise kasvatuse programmi on segakooril kavas korraldada vähemalt viis kontserti-kontumist Tallinna koolides, sh. kutsekoolides. Hooaja lõpukuudel ootab aga koor uusi programmteoseid Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 70. aastapäevaks.

Vähem selge on estraadiorkestri hooaeg. Algas see H.Jürisalu ooperi "Püha Susanna" (E.Vetemaa libreto) fonode salvestamisega ja jätkub eesti estraadiklassika kaasaegsustatud seadete taaslindistustega raadiole ja TV-le. Esmaülesandeks oli ette valmistada, salvestada ja ka aastalõpu avalikul kontserdil esitada A.Oidi võistluskontserdile laekunud repertuaar. Ka on orkester valmistumas võimalikeks esinemisteks tähtpäevakontsertitel ja pidulike ürituste raames. Nüüd, kus näikse olevat maandatud ka pinged orkestri peadirigendi ja Heliloojate Liidu juhtkonna vahel, on oodata senisest enam algupärandite partituuride ilmumist noodipulti - seega siis ka raadio fondi. Kuna orkestri juhtkonna

tööstiili juurde ei ole senini kuulunud loomingulise töö perspektiivne planeerimine, tuleb näntavasti eeloleval nooajal tegelda selle juurutamisega.

Muusikakollektiivide tööpinge on suur. Paljuski jääb see avalikkusele nähtamatuks. Avalikustamisele kuulub vaid selle resultaat: hea kontsert või kvaliteetne lindistus raadio (tele) fondis. Selle nimel aga tasuDki pingutada, sest ka kõlav muusika annab ühele rahvale tema näo.

REIN HARJO

INFORMATSIOONI- JA ARVUTUSKESKUS AASTAL 1986

Kõigepealt mõned arvud IAK majandusliku tegevuse kohta aastatel 1985 ja 1986 (tuh.rbl).

	1985	1986
Teenused komiteele	450	605 *)
Projekteerimistööd teistele teleraadiokomiteedele	60	57
Saatekavalehtede väljaandmine	919	924
Teenused välistellijatele	88,9	62
Kokku realiseeritud tööd	1525	1648
Kasum	602	610

Arvutite SM keskmine ööpäevane koormus ületas normatiivse ja oli 1985.aastal 11,36 tundi ning 1986.a. 11,45 tundi ööpäevas. 31 juulil 1986 lõpetas IAK-s oma tegevuse arvuti "Videoton 1010B" (olles töötanud 1973. aastast 47931 tundi kasulikku aega) ja anti töökorras üle Tallinna 21. keskkoolile informaatika ja arvutiõpetuse tundide läbiviimiseks.

1986. aastat iseloomustab infotöötluse ulatuslik jõudmine peatoimetustesse. Aasta lõpuks töötas süsteemis juba 30 kuvarit ja 15 tekstiprinterit (neist TV-s 4 kuvarit ja 1 printer). Automa-

*) sellest 155 tuh.rbl. kasv seoses TASS-i infoteenuste lepinguga.

tiseeritud infotöötluse tööpunkt peatoimetustes jääb süsteemi arendamise põhikontseptsiooniks kogu viisaastaku jooksul. Tundub aga, et infotöötluse võimaluste kaasakordistamine viimase 2-3 aasta jooksul on põhjustanud infotöötluse vajaduste veelgi kiirema kasvu. On loomulik, et esmajoones on infotöötluses tähelepanu koondatud töö planeerimisele ja koordineerimise tagamisele erinevate allajaotuste vahel. Nii võtavad kuvari vahendusel saatekava planeerimise protsessist ER programmide peadirektsiooni kõrval osa muusika-, propaganda-, kunstiliste- ning noorte- ja lastesaadete peatoimetused. Tekstitöötluse vahendeid kasutades on need peatoimetused jõudnud ka saadete annotatsioonide koostamiseni "Raadiolene" jaoks. Praktiliselt kõik ER peatoimetused sisestavad kuvarilt honoreerimisandmeid, jälgivad ise operatiivselt honorarifondi kulutamist ning teevad esimesi sammе saatepeade automaatseks koostamiseks. Pioneeriks on siin ER infosaadete peatoimetus, kus kõik saatepead ja honorariteatised koostatakse automatiseeritult.

1986. aasta teisest poolaastast on ka fonoteegi laenutus-tagastussüsteemi, eelinfobülletäänide koostamise süsteemi ja raadiostuudiote töö planeerimise süsteemi ülesanded ümber projekteeritud ja üle viidud arvutile SM-4. Edasi on arenenud muusikakontsertide automatiseeritud koostamine, saatekava tehniliste plaanide koostamine, võimalused uudiste lugemiseks kuvarilt, TV filmi- ja videofondi automatiseeritud infosüsteemid jt.

Oluliselt õnnestus suurendada kogu süsteemi tehnilise ja matemaatilise varustuse töökindlust. Ka dispetšiteenistuse loomine andmetöötlusosakonnas arvutuskeskuse ja infosüsteemi kasutaja vahelülina on ennast igati õigustanud. Vaatamata süsteemi pidevale kasvule, on igasuguste ebakõlade kõrvaldamine muutunud operatiivsemaks.

Halb oli olukord 1986. aastal uue tehnika soetamisel. See seab tõsisesse ohtu infotöötluse

süsteemi TV poolse osa väljaarendamise, mis nüüd seoses II ehitusjärjekorra valmimisega muutus reaalseks ja eriti aktuaalseks.

Projekteerimistöödele Ukraina, Leedu ja Gruusia Tele-Raadiokomiteede jaoks lisandus nüüd küllaltki suure projekteerimismahuga töö Moldaavia Tele-Raadiokomiteele. Raskused arvutustehnika soetamisel on põnjustanud Kirgiisi ja Armeenia Tele-Raadiokomitee projekteerimistöödega viivitamise. Samaaegselt on Leedu spetsialistid võtnud enda peale meie poolt väljatöötatud infotöötluse süsteemi kohandamise ja juurutamise Valgevene Tele-Raadiokomitees. Seega võib probleem-orienteeritud kompleksi "Teleraadioteek" levikut pidada heaks, millega oleme teinud olulise panuse infotöötluse süsteemide arendamisel NSVL Tele-Raadiokomiteede süsteemis tervikuna.

Sotsioloogidele võib 1986.aastat pidada igati kordaläinuks. Lõpetati mitu suurt uurimust nagu "Avalik arvamus" ja "Ajabüdžett". Ulatuslikult uuriti lasteauditooriumi ankeetidega "Televisioon, raadio ja mina" (7.-10.a.) ja "Koolieelik, raadio ja televisioon". Kõne tajutestide abil uuriti ka kõneemotsioonide vastuvõttu raadiotekstides. Olemasolevate sotsioloogiliste andmete täiendava analüüsiga täpsustati ETV ja ER infoprogrammide auditooriumi võimalusi ja vajadusi neid saateid jälgida. Igas kvartalis viidi läbi traditsioonilised päevikküsitlused. Lisaks ETV ja ER saadete sisuanalüüsile (I kv.) olid erilise vaatluse all veel ER venekeelsed saated. Uurimuste tulemused leidsid kajastamist 9 infolehes ja uurimistööde aruannetes.

Saatekavalehtede ühekorsed tiraažid olid: "Televisioon"- 220000, "Televidenije"- 92000, "Raadiolent"- 37500.

Jätkus materjalide ettevalmistamine vabariigis levitatavale kavalehele "7 dnei" (tiraaž on 11000). Anti välja "Panoraam 85" ja valmistati ette kaks sotsioloogia-alast teaduslike tööde ko-

gumikku "Inimene ja keskkond" koostöös Tartu Riikliku Ülikooliga ning "Tele- ja raadiožurnalistika ning avaliku arvamuse uurimise kogemusi".

1986. aastal juurutati eksperimendi korras IAK-s ka ofsetpaljundus, mis võimaldas vähendada tellitud trükitööde arvu ning kiirendada nende valmimist. Kokku tehti paljundustöid ofsettennoloogial üle 150000 lk. ja elektrograafilisel meetodil üle 200000 lk.

TOOMAS UBA

SPORDISAATED AASTAL 1986

Tele-Raadiokomitee spordisaadete peatoimetus võib aastale 1986 vaadata kui tublile tööaastale. Spordisaadetes on käibetõeks, et suur töömaht ei tähenda veel töökoormat. Meie kommentaatorid, toimetajad ja režissöörid naudivad sporti kui objekti seda enam, mida vastutusrikkam on võistlus nii sportlasele kui selle vahendajale. Viimastel aastatel olen meeldivalt täheldanud, et mida suurem ja keerukam on meie roll ühe või teise võistluse vahendamisel, seda kontsentreeritumalt, suurema tahtmise ja aktiivsusega, sellest tulenevalt ka professionaalsem on saade või reportaaž, mis jõuab meie kuulaja-vaatajani. Spordiaasta 1986 kaks suursündmust meie vabariigi pinnal on selle kujukaks näiteks.

Hea Tahte mängude vahendamisel Moskvast ja Tallinnast üle terve maailma oli teatud osa ka meie inimestel - Moskvas töötas Kesktelevisiooni brigaadis Raul Rebane, lisaks arvukalt teleoperaatoreid; Suveraadio programmi andsid omapoolse tubli osa spordikommentaatorid Erik Lillo, Tiit Rääk ja Vello Lään Moskvast. Kui lisada siia Tallinna purjeregatil töötanud suur TV ja raadioesindus, kokku 103 inimest, on selge, et taoliste suurürituste läbiviimiseks jääb spordisaadete toimetuse enda tööjõust väheseks. Küll aga suu-

rima heameelega aitavad meid siis kolleegid teistest toimetustest ja organisatsioonidest. Head koostööpartnerid on meil ERF, ALMAVÜ ENSV KK, teised sporditoimetused, produktiivsemat sidet tahaks saavutada ENSV Riikliku Spordikomiteega.

Hea Tahte mängude purjeregati vahendamise töögrupp (T.Uba,H.Roots,T.Villomann,E.Väinsalu, J.Haamer, P.Leola, V.Velman, O.Osolin, K.Kilvet, H.Matskin jt.) oli moodustatud puljude alajaotuste inimestest, sama kehtib ka ETV ajaloo kõige suurema tehnilise arsenaliga tehtud ülekannete NSV Liit - Saksa DV kergejõustikumatši kohta Kadrioru staadionilt (R.Rebane, E.Lillo, T.Tammaru, T.Villomann, R.Suviste, J.Haamer, E.Väinsalu jt.). Suureks abiks oli meile siin elektroonse pressi koordineerimise töögrupp eesotsas Heino Luurmanniga.

Tänu spordiülekannetele läks sellel aastal telepilt läbi Kesktelevisiooni rahvusvahelise TV-süsteemi autorallidelt "Sojuz-86" ja "Lada-86", NSVL-SDV kergejõustiku maavõistluselt ja Hea Tahte mängude purjeregatilt. Kesktelevisiooni ja USA telekompanii TBS vahendusel vaatasid Tallinna regatti enam kui 50 riigi spordisõbrad. Meile on meeldivaks tagasisideks, et nii Kesktelevisiooni kui välismaiste tarbijate poolt on Tallinnas tehtud tööle tunnustust avaldatud.

NSV Liidu spordisündmustest aasta tähtsaima - NSV Liidu rahvaste spartakiaadi valgustamisega nii tali- kui suvealadelt - olid oma probleemid alade laialipillatuse tõttu, kuid talispartakiaad Krasnojarskis (T.Villomann, R.Küttim, T.Rääk koos filmigrupiga P.Kasesalu, A.Andrusova), rida suvespartakiaadi alasid (R.Küttim, L.Kuuse, T.Villomann, T.Rääk, T.Uba jt.) koos purjeregatiga ja moodsa viievõistluse turniiriga Tallinnas said ometi operatiivselt toodud meie kuulajani-vaatajani.

Rahvusvaheliste suurvõistluste vahendamise juhatasid kevadel Moskvas jäähoki MM-turniiril

sisse Gunnar Hololei ja Tiit Rääk.

Reportaažid ja kommentaarid jalgpalli MM-turniirilt Mehhikost jõudsid eetrisse samuti operatiivselt. T.Uba otsereportaaž finaalmängust Mehhiko Asteekide staadionilt on teadaolevail andmeil kaugeim otsereportaaž Eesti Raadios läbi aegade.

Rahvusvahelisi võistlusi käisid välisriikides veel vahendamas Tiit Rääk koos kinooperaator Kalju Johansoniga sotsialismimaade motovõistlusel Ungaris, Are Eller koos ER infotoimetuse mehe Harri Matskiniga autospordi "Vormel-1" MM-etapil Ungaris, Gunnar Hololei korvpalli MM-turniiril Hispaanias. Raul Rebane käis kergejõustiku EM-võistlustel Saksamaa LV-s Stuttgardis. Samadelt võistlustelt tegid raadiosse monitorreportaaže Moskvast E.Lillo ja T.Rääk. Meeldiv oli kuulata Kalev Vapperi otse Põhjamerelt antud reportaaže Eesti Merelaevanduse võiduka jahi "Tormilind" pardalt.

Kui lisada siia meie nii elujõuliste rahvaspordiürituste nagu Tartu ja Tallinna suusamaraton, "Rahva Hääle" rahvajooks jt. valgustamine ning igapäevainfo toimetamine, kus oma tõhusa panuse annavad R.Kallasma, R.Rinaldo, M.Ibrus, tänavu juba pensioniikka jõudnud A.Urb, ongi iseloomustatud meie sporditoimetuse tööaastat 1986. Polegi siis vähe, kui meelde tuletada.

Aga tagasi me vaatame harva. Kui, siis kroonikaartikli tarvis. Enam mõtleme homsele ja sellele, mida meilt kuulaja-vaataja ootab, et ühiselt spordirõõme nautida.

TOIVO MAKK

SUVERAADIO LAINEST

Kui täpne olla, siis Suveraadio kutsung läks esimest korda eetrisse 5.juulil 1986 kell 11.00 ja viimast korda pärast 20.juuli kesköödi. Kokku kuusteist päeva. Olnuks need tavalised saatepäevad, kuulajatele tuttava rütmi ja ülesehitusega, ei nakkaks seda perioodi eraldi meenutama. Kuid nendel päevadel oli kõik Vikerraadios teisiti, võib liialdamata öelda - uut moodi.

Telje ümber - Hea Tahte mängud Moskvas - Tallinna raadiomaja - Pirita - keerlesid reporterid ja kõikvõimalikud suvised teemad. Võrreldes 1980.aasta Olümpiaraadioga oli kuuldepilt tunduvalt rikkam, sest ei piirdutud ainult spordireportaažidega. Käidi rahva suviste käikudega ünt sammu. Nii viibiti oluliste päevasündmuste kõrval ka suvekodudes, marjametsas, saunas, oksjonil ja paljudes-paljudes kohtades, kuhu rangelt planeeritud saatekava ei vii. Isegi ühe tagurpidirääkija mene juures Noarootsis käidi ära.

Lisainfot ning meeleolu pakkusid Tallinna ja Moskva saatejuhtide omavahelised kõnelused, millesse naarati ka reporterid ja kuulajad. Viimased andsid mõnikord reportaažile ootamatult huvitavama pöörde.

Näiteks tulid efektselt välja Jonannes Pirita ja RAI ülema Hellat Rumvoldi ULL-saatjaga tentud intervjuud autojuhtidega Tartu maanteel. Otsustasime sama vormivõtet korrata Suveraadio viimasel päeval. Ja mis juntus? Üneosalise otsekõneluse asemel tegime käigupealt neli järjestust! Kuulajad reageerisid niivõrd aktiivselt, esitasid läbi saatejuhi Jonannes Piritale ühe küsimuse teise järel ja mis tore, said ka kone vastuse. Operatiivsus oligi Suveraadio üks olulisemaid tunnusjooni. Mis objektil parajasti toimus, juntus, see koheselt kuulaja raadioaparaadis kõlas. Säärased lõigud ei ole, nagu ar-

mastavad tegijad ise öelda, üle monteeritud ega ilma ônuta. Nad on loomulikud, usutavad, ehtsad ajas ja ruumis.

Otseülekande korral on nôuded reporterile keerulisemad kui tavaliselt lindile rääkides. Detkevastutus on suurem. Reageerima peab samuti kiiresti. Hääl ei toni ootamatuse korral tavanivoost kuigipalju erineda, närvilinekut reeta.

Teine asi, millega Suveraadio kindlasti silma paistis, oli tenniliste vôimaluste maksimaalne kasutamine. Pinget jätkus, ent lülitused ja ümberlülitused Moskva erinevatest spordibaasidest Tallinna lahele, raadiomajja ja raadiomajast kaugemalegi ônnestusid laitmatult.

Kolmas moment - Suveraadio tegemine oli nagu üne hea brigaadi üksmeelne töövôtt. Saatejuntidest reporteriteni, operaatoritest toimetajateni, autojuntidest masinakirjutajateni - keegi ei nurisenud ega küsinud, miks tööpäev 13 ja poole tunnini paisus.

Suveraadio andis kollektiivile, eriti noorematele, huiga kogemusi, samuti planeerijatele môtlemisainet. Raadiožurnalistika teooria ja praktika kinnitavad, et kuulajat tuleb harjutada kindlate saadetega kindlatel kellaaegadel, mis kindlustab kontakti. Mis aga Suveraadio puhul välja tuli? Tänu operatiivsele ülesenitusele suutsime kell 11 alustades ette öelda pikast saatepäevast vaid üht-teist ja sedagi orienteeruvalt mingi ajavahemiku konta. Vaatamata sellele kinnitab sotsioloogide küsitlus, et see "teadmatus" hoopis kruvis huvi üles ja vastuvôtja seltsis viibiti tavalisest kauem aega. See ilmneb ka arvukatest kuulajate kirjadest, milles soovitati Suveraadio eluiga pikendada. Siit vôime teha kindla järelduse - raadiorahva otsingute suhtes on kuulajad meelestatud heatantlikult ning ootusega.

Suveraadio ei tohiks jääda erandlikuks tôusulaineks üldises raadiolainetuses. Otsingud peavad jätkuma. Pinnas selleks on kahepoolselt soodus.

TOIVO TOOTSEN

SUVERAADIO

Mida uut tähendasid need 16 pikka päeva Eesti Raadios ja kas nad üldse midagi uut kujundasid? Ilmselt küll, nagu kas või empiiriliste, juhuslike või kuidas tahate - vastukajade põhjal võib arvata. See oli üks neid harvu kordi, kus kuulaja väljendas siiralt oma heameelt telefonitsi või nööpi keerates. Miks? Tehti ju ikka sedasama raadiot, mida juba kuuskümmend aastat tehtud siin Eestimaal. Aga siiski - tehti teisiti, hoogsamalt, energilisemalt, operatiivsemalt, vabamalt, inimlikumalt. Nähtavasti oli aeg küps just nimelt seesuguseks materjali esitusvormiks. Niisiis - vorm, mis kuulajat köitis. Ja see pole raadio tegemise juures mitte see viimane asi, pigem vastupidi.

Aga sisu? Sisuliselt anti Suveraadios palju ühiskondlik-poliitilist materjali. Ene Hioni Moskva-materjalid polnud mitte ainult nuvitavad, vaid ka harivad ja kasvatavad; õhtused stuudiokülalised oma otseesinemistes (M.Mikiver, E.Vetemaa, P.Kivine, T.Karuks, F.Jüssi jt.) käsitlesid mitte ainult dea Tahte mängude sporditeemat, vaid ka mängude tänenduslikkust ning ka mitmeid olulisi momente meie ühiskonna elus - terveid ja tervislikke eluviise, spordiväljakute nappust, tervet ellusuhtumist, eetilisi probleeme jne.

Palju oli Suveraadios informatsiooni. Ja üllatav küll - spordireportaažide ja nn. ametlike uudiste juurde mahtus ilusasti ära ka lai argiste teemade ring - alates turuteadetest ja lõpetades marjasaagiga metsas. Suveraadio reporterite vestluskaaslasteks olid töömehed, kalurid, põllumehed; käidi ka heinateol, kohtuti tuntud sportlaste, kultuuri- ja ühiskonnategelastega, reisijuttude haare ulatus Moskvast Kesk-Aasiani. Nii ei saanud sellest meie suure kodumaa suuresõnaline propaganda, vaid inimlik ja vastuvõetav internatsionalism.

Suveraadio polnuks Suveraadio ilma hea muusikata. Kogu Suveraadio ning Hannes Valdma oli ka selle muusika hingeks koos Virve Normeti, Vello Ranna, Jaak Ojakääru, Reet Tõllassepa ja teistega. Suveraadio taaselustas ka otsemusitseerimised raadiomaja 1.stuudios koos ajakohaste kommentaaridega interpreetidelt.

Entusiasmi ja nuviga tehtud asi peegeldub ka tulemustes - ka see on üks Suveraadio õppetunde tegijatele. Mida Suveraadio meile, tegijatele veel õpetas? Et saab küll, kui on tahtmist, nuvi ja viitsimist. Ja et meil on majas olemas võimekad ja nuvitavad inimesed, kellele anna ainult võimalus. Ja et jäika bürokraatiamasinat saab hea tahtmise ja riskijulguse korral peaaegu vältida. Ja et inimesed on paljuks enamaks võimelised, kui anda neile vabad käed ja neid usaldada. Ja et kõige parem kasvataja on töö, mitte tööst rääkimine, nagu tõestasid Suveraadiole kaastööd teinud praktikandid P.Tali ja H.Haldre.

ÜLO OJATALU

JÜRIPÄEVAD SUVEST TALVENI

Kui palju on aastaid läinud sellest päevast, mil televisioonimaja peegelsaalis tutvustati II ehitusjärgu projekti? See oli aastal 1976. Raadiomaja kitsukestest allüürnikuruumidest päris oma majja kolimisest oli siis möödas 11 aastat. Kuid kiiresti arenevas ETV-s tundsid kõik, lavatöölistest komitee esimehe asetäitjani, juba jälle suurt ruumikitsikust, ainult pisut suutsid olukorda leevendada alatised ümberkorraldused ja ruumide vahetamised.

Uue ehitusjärgu tehniline projekt oli valminud RPI "Giprokino" Leningradi filiaalis juba 1975.a. augustis, "Eesti Projekt" tegi tööjoonised. Kuid viisaastakul, mil ehitati Pirita Olümpiakeskust ja uut teletorni, käis ehitajaile veel üks keeruline rajatis üle jõu.

1986. aasta juulikuu alguspäevadel oli uus ehitusjärk veel siiski enitusplatsiks, nagu ta selleks oli saanud 1980. aasta septembris. Veel olid paigal enitajate ajutised hooned ja vagunelamud kirjadega "EV 4", "CY 5", manapudenenud liivast ja mördist tolmusel õuel välisseinte katteplaatide virnad, kümneid värvivaate. Uhiuue hoone Faehlmanni tänava poolse fassaadi viimistlust lõpetati, kiiges 3. korruse kõrgusel töötas kaks meest. Töö käis ka selle hoonetiiva otsaseina tellingutel, katusel pani plekksepp paika viimaseid veerenne.

Uue rajatise teine tiib oli veel täiesti töös, kuid keskel asetsev 460 m^2 stuudio, nüüdsest kolmest suurim, valminud. Lae alt, kandetalade geomeetrilisest rägastikust ripuvad nüüd juba kümned ja kümned prožektorid, tunnilt punab "vaikse" kattega põrand, oodates kaameraid. Elektroonikamehed seavad aparaadiruumides paika pildi- ja helirežii pultide aparatuuri.

— Ka terve tiib toimetuseruume ootab sissekolijaid. Kuid läbi tühjade koridoride liikudes kostab ühest siiski veel pahtlilabida "kraaps! kraaps!" - parandatakse pisivigu.

"1965. aastal vastu võetud I ehitusjärjekord oli paremini tehtud," teeb VRTK peainsener Ülo Kaldma kurvavõitu järelduse rohkem kui viie aasta pikkuse ehitamise jälgimisest. "Kahjuks on ehitusmeestel kaduma läinud tervikutunnetus. Näiteks monteeritakse trepp paika, aga kas esimene ja viimane aste trepimademega kokku lähevad, trepipanijaid ei huvita. Ja nii jääbki üks niiglama kõrgeks, teine vaevalt astmeks."

Ehituskultuuri nõrkust näeb iga jüripäevalinegi. Nii on kusagil kõrgemal keevitamise aegu lootusetult rikutud kümneid toimetuseruumide aknaid - tulikuuma metalli on pritsinud klaasidele, sööbinud neisse praegusteks roostekriimudeks ja -tärgeteks.

Aga eks olekski naiivne arvata, et TV-maja

peaks ehitajatele olema niivõrd unikaalne tööobjekt, kus suure süsteemi kõik ebakohad elimineeritud. Jääb üle lohutada end sellega, et selleski majas saab tööd teha.

Juba aasta aega on töötanud videomontaažlad, hulk tehnikamehi on saanud normaalse tööpinna, mitmendat aastat on kasutusel saal, kuhu lõpuks ometi mahub vähemalt pool ETV kollektiivist oma tegemisi arutama ja tähtpäevalisi austama, raamatukogugi on lõpuks avaramas ruumis, olgugi et arulagedalt krohvitud laega see on. Ja üsna varsti pole enam toimetajatel ja režissööridel vaja jaotada ühe kirjutuslaua sahtleid kahe või kolme peale - ikkagi kuus korrust praeguse kahe asemel, kõikides kabinettides mööbel juba ammu sees, aknad pestud ja seintel tolm pühitud - oma käega muidugi.

Jüripäevade haripunktiks sai september, kui puhkuselt naasnud saatetegijad tühjendasid oma sahtleid, panid virna peale telefoni- ja märkmeraamatu, võtsid selle sülle ja kõndisid läbi pikkade koridoride. Esimestel päevadel oli uutes ruumides ehk veidi tülikas - ega's telefone jõuta minutipealt ümber lülitada, kuid aega aitas parajaks teha ka naabrite uudistamine - kas on kellelgi midagi paremini kui meil, ja kes need naabrid siis ongi. Varem oldi sageli kõik ühes toas, nüüd nagu veidi kahjugi eraldi pesitseda. Arvatavasti kurdetakse, et mugavaid puhkenurki, kus autori või esinejaga saadet arutada, on napivõitu, esialgu pole lisaruumi ka kohvikule, mis jäi hoopis kaugele, aga eks see ka kord valmi.

Täna aga tõuseb VRTK direktor Leiger Põldma akna tagant vihmasabinat kuuldes kärmesti üles, nagu kuulatades: kas kusagilt katus läbi ei tilgu? Küllap ekspluatatsioonis selgub veel mõnigi projekteerimis- või ehitusviga, juba on üle antud terve nimekiri vaegtöid, millal need tehtud saavad ... Eks peab siis oma jõududega toime tulema, nagu nii paljuga seni.

Ei saagi see ehitus olla ideaalne, sest juba projekteerimise aegu oli selge, et siia kõik vajalik ära ei mahu, millestki peab loobuma. Küll ühe, küll teise arvel, eelkõige aga stuudio pinna vähendamisega on aasta lõpuks siiski loota ka suure abipinna käikuandmist - dekoratsiooni-, rekvisiidi- ja kostüümilaod, mida enne polnud ollagi, töökojad. Kui tööle hakkavad veel uudistestuudio ja väljastuskompleks kõigega, mis nende juurde kuulub, muutub saadete ettevalmistamine põhjalikult.

Ehitada aga oleks vaja veel palju. TV-saateid ei tehta enam aastakümneid ainult Tallinnas, transpordibaas on aga armetu. Ei ole meie komiteel veel tänapäevast raadioteatrit, ei kontserdistuudiot, kus suurvorme salvestada ... Nii paljut pole veel. Veel jääme lootma, et järgmised jüripäevad tuleksid kiiremini.

x x x

Detsembri alguseks olid uutesse kabinettidesse kolinud kõik peatoimetused peale spordisaadete, vahetussaadete ja "Aktuaalse Kaamera". Uued toimetuseruumid olid üle elanud ühe veeuputuse (katus oli jäänud koristamata ja vinmavesi tõusis, kuni leidis väljapääsu ventilatsioonilõõride avauste kaudu), toimetajad paar külmetamisnädalat (millegipärast polnud uus hoone õigeaegselt küttevõrku lülitatud). Kuid 4.stuudio alustas tööd, ehitajate sigin-sagin on koondunud uudistekompleksile, kus Tennilise Keskuse meistrimehed juba üles seavad pulte ja salvestusaparatuuri; koridorid ja toad saavad põrandakatet ja seinavärvi.

Samal ajal hakkavad juba loksuma uute toimetustubade uksepiidad, puistates krohvitükikesi, mõnelgi seinal ilmuvad nähtavale kiirustatud värvimisest tekkinud laigud. Tõelise häireolukorra põhjustas ühel päeval keldrikorrusel keevitamisest tekkinud suits, mis ei kerkinud mitte katuse kohale, vaid vastu kõiki ventileerimis-

reegleid tungis 5.korruse tuubadesse. Ja vaevalt "jüripäevade" niisugused kajad veel lõplikult vaibunud on. Kahju, aga küllap tuleb uutest ruumidest veel ka nukrust, vinastki meelt tunda. Aga küll oleks tahtnud, et terve hoonetäis uusi stuudio-, aparatuuri- ja toimetuseruume ainult rõõmu oleks teinud!

KARL TAMBERG

ŠEFIKS ON PEATOIMETUS

Töö- ja kunstikollektiivide sidemete tugevdamine on olnud ja on pidevalt partei tähelepanu ja hoole all. ENSV Tele-Raadiokomitee on juba aastaid šeflusvanekorras Viljandi rajooni Kõrgemäe sovhoosiga. See on omaette teema. Praegu tuleb juttu aga Eesti Televisiooni peatoimetuste šeflustööst.

ETV kunsti- ja kirjandussaadete peatoimetaja Helle Tiisväli: "1978. aasta sügisel kirjutasime alla Paide rajooni "9 Mai" kolhoosi, meie peatoimetuse ning ajakirja "Kultuur ja Elu" kultuurialasele šefluslepingule. Selle põhjal kohustusid toimetused aitama majandil kultuuriüritustele esinema kutsuda kvalifitseeritud lektoreid ja populaarseid inimesi; koos kolhoosi juhatuse, ühiskondlike organisatsioonide ning kohaliku külanõukoguga korraldama iga-aastase kodukonkursi; auhindadega esile tõstma majandi kultuurielu aktiviste, kajastama ajakirjas ja teleekraanil kolhoosis tehtavat ideoloogiaalast ja kultuuritööd. Kolhoos omakorda võttis kohustuse anda toimetustele abi majandi elu ja tööga tutvumisel, ergutama toimetuste parimaid autoreid ja kaastöölisi preemiatega. Oma šefluslepingut oleme uuendanud iga kahe aasta tagant.

Lepingu sõlmimiseks saadi innustust NLKP KK 1978.a. juulipleenumi otsusest, kus oli juttu ideoloogiatöö parandamisest maal. Teiseks ajen-

diks sai asjaolu, et kultuuriajakirjanik, kes oma ametikaaslastega võrreldes suhteliselt harvemini maale satub, kipub oma töös jääma elukaugeks.

Alustasime sellest, et uurisime välja, mille vastu kolnoosis kõige rohkem huvi tuntakse, millest on vajaka. Leidsime, et ranges vormis loengutsüklid ei rahulda. Otsustasime loengud asendada kohtumistega kultuurimaja perekonnaõhtutel. Tänaseks on "9.Mai" kolhoosnikele esinenud kunstnikke ja kirjanikke, sportlasi ja väliskommentaatoreid, näitlejaid, neliloojaid, filmirežissööre, juriste, psühholooge, teadlasi, koduaianduse spetsialiste jt. Sügiseti aitame korraldada kodukonkursse, kus auninnaks "Arsis" valmistatud dekoratiivsed seinaplaadid. Kord aastas korraldame Tallinnas tiheda ja mitmekesise programmiga kultuuripäeva, kus kolnoosirahvaga kohtutakse televisioonis, käiakse ekskursioonidel, teatris, kontsertidel. See sõit on üntlasi majandipoolne preemia nende parimatele tööinimestele.

Selle ligi kümmekonna aastaga oleme kolhoosis saanud omainimesteks, meile pole enam vaja korraldada ekskursioone, tunneme põhjalikult majandit ja selle inimesi, nende probleeme. Oleme kolhoosist mitmeid telesaateid teinud. Oleme käinud põllult kive korjamas, puid istutamas. Viimasel ajal on meie šeflustöö raskuspunkt kaldunud konalikku Väätsa 8-kl. kooli.

Kolnoosiranvas ja esimees näivad meie šeflustööga rahul olevat. Igal aastal annab kolhoosi juhatus kolmele meie peatoimetuse paremale töötajale preemia, kokku on selle tunnustuse aastate jooksul pälvinud 19 inimest. Meie šeflussidemete suurim väärtus on selles, et nad on mõlemapoolselt vajalikud. Formaalsus on selliste sunete suurim vaenlane."

"9.Mai" kolhoosi esimees, sotsialistliku töö kangelane Endel Lieberg on kirjutanud: "Meie ranvas on viimaste aastate jooksul pidevalt sil-

mast silma kohtunud nuvitavate inimestega. Eriti populaarsed on kultuuripäevad Tallinnas. Need on olnud sisukad ja neist räägitakse kaua. Ma näen ja usun, et kultuurne, laia silmaringiga inimene teeb ka tööd tublimini."

Nüüd teistest peatoimetustest. Aastaid on ETV informatsiooni- ja propagandasaadete peatoimetustel šeflussidemed Rakvere rajooni Viru-Nigula kolhoosiga. Toimetused organiseerivad Viru-Nigulas temaatilisi loengutsükleid, korraldavad kolhoosirahva ja teleajakirjanike kohtumisi, aitavad sisustada majandi sotsialistliku võistluse võitjate austamisõhtuid kultuuriprogrammiga ning käivad kiirete põllutööde ajal abiks. Mehhanisaatoritena on kolhoosis ajutiselt töötanud infosaadete korrespondendid Koit Raud ja Rein Joamets. Peatoimetuse šeflustöö kaustas on aga säilinud kiri ETV juhkonnale aastast 1979, milles esimees avaldab kolhoosi juhatuse nimel tänu noolsa töö eest heinateol, kus telerahvas oli abiks kokku 1224 tunni. Kolhoosi juhatus määrab kord aastas, ajakirjanduspäeval 5.mail kaks preemiat peatoimetuste parimatele maateemalistele telesaadetele. Samuti võtab kolhoosirahvas võimaluse korral osa peatoimetuste loomingulistest päevadest, et avaldada oma arvamusi saadete kohta. Nii et nõu ja abi on ka siin vastastikune.

Informatsiooni- ja propagandasaadete peatoimetused on šeflusvahekorras veel EKE Tehnokeskusega. Noorte- ja lastesaadete peatoimetus on oma hoole alla võtnud Abja lastekodu.

Muusikasaadete peatoimetaja Luule Mikk iseloomustab oma toimetuse ning Pärnu rajooni Halinga kolhoosi vahelisi šeflussuhteid: "Lepingu sõlmisime 1984.aasta novembris ja seda uuendasime 1986.a. mais järgnevaks viieks aastaks. Šeflustöö vorme on mitmesuguseid. Oleme tutvustanud oma saadetes nii Halinga kolhoosi kui kogu Pärnu-Jaagupi kandi rahva töid-tegemisi, piirkonna sotsiaalset arengut, vaba aja veetmist. Pärnu-

Jaagupist on jutustatud saatesarjas "Kodukandilood", põllumeeste päeval oli kavas saade "Sügisõntu dalingas". Püüame aidata sisustada majandiranva vaba aega: nääriõntul laulsid siin Reet ja Ivo Linna, naistepäeval oli külaliseks telereežissööride ansambel "Con Amores". Oleme püüdnud kolnoosi heaks anda ka oma - linnainimeste tööjõudu. Nii oleme iga aasta maikuus käinud kivikorjamise noogtööpäevadel, pärast seda aga kontunud majandiranvaga konvilauas, kus võõrustajad räägivad ka meie toimetuse saadetest, avaldavad oma arvamusi. Šeflusmajandi rahvas jälgib saateid pidevalt ja iga aasta oktoobripünade punul jagab kolnoosi juhatus rahalisi preemiaid meie peatoimetuse parimatele saatesarjadele ning saadete tegijaile".

Šeflustöö jätkub.

TIINA MÄGI

KA "KODULINNALE" OMA MAJA

12.oktoobril 1985 sai noorte tööpünapäev "Kodulinn" kümme aastat vanaks.

16.augustil 1986 kinnitati Tallinna noorteklubi "Kodulinn" põhikiri. Alates sellest päevast on see juriidilisi õigusi omav, isetasuvuse põhimõttel töötav organisatsioon.

2.novembril 1986 kaikus üle vanalinna vaikuse sarveheli ja kutsus esimesi külastajaid Nooruse tänav 18 väikesesse majakesse, kus tulevikus hakkab toimuma üks osa "Kodulinna" tegevusest - ja see osa on mõeldud juba kogu Tallinna rahvale - nii suurtele kui ka väikestele. Hoone, mis aastaid kasutuna seisnud, mitme sajandi jooksul enne tänast päeva paljusid peremehi ja funktsioone teeninud, pole küll kes teab mis arhitektuuriväärtus ja ime, kuid ühena omataoliste seast, tüüpiline linnamüüri külge enitatud abihoone, Tallinna ajaloo ülapildist terviku loomi-

seks (jätmiseks) küllaltki oluline. Idee hoone kasutusele võtta on pärit aastast 1981. Vanalinna EEV esitas tellimuse projekteerimise alustamiseks, toetasid seda Tallinna Arhitektuuri Mälestusmärkide Kaitse Inspektsioon ja Tallinna RSN Täitevkomitee. Aastal 1982 valmis Kultuurimälestiste Riiklikus Projekteerimise Instituudis (arhitekt H.Metsa) projekt, aastal 1983 oli põhienitajana kohal Remondi- ja ehitusvalitsus nr.3. Eelnes muidugi väliuurimuste aeg (kunstiajaloolane A.Pantelejev), kavandati sisekujundus (T.Lõhmus).

Ajal on oma kindlad käigud, need tekitavad rütmi. Nii toimuvad endistviisi "Kodulinna" ülepühapäevased töised tegemised 10-15 eri konas korraga. Ikka kogunetakse pärast tööd, et kohtuda, õppida, laulda, tantsida, võistelda, mängida - ühel ja samal eesmärgil, saada teadmisi meie linna eilsest, tänasest, et mõista homset, milles eneselgi suur osa. Aga see maja Nooruse tänaval? Sellega koos suur rõõm, mure ja konustus. Lootusega, et rõõm on kõige suurem, saab tasapisi sinna mõeldud ikka veel ja veel uusi kohtumisi, võistlemisi, esinemisi, kuulamisi ja rääkimisi.

Loodame, et see esialgne 750 m^2, kuhu mahub puidutöökoda (seal töötavad ka VRV meistrid), kogunemise ja näituse ruum, kontumiste saal, jutuajamiste saal, raali- ja muuseumituba, lauatennise saal, dusi- ja riietusruumid, tantsu- ja etenduste saal, konvik, muusikasalong, raamatukogu, teatmekeskus ja bürokraatlikuks asjaajamiseks 11 m^2 suurune kabinet, lahendab esialgu valulisema probleemi - kus suhelda ja ka selle loogilise järje - kuidas suhelda. Me ju taname, aga tinti ei oska. Peremenena oma majas ütleb iga poiss kõva ja selge häälega "tere", tõuseb püsti, kui tuppa siseneb külaline, võtab kapist narja ja pühib põranda ära, kui see must on - ja seda eluviiside algtõde, mis peaaegu kustunud on,

pole selles majas eriti tulnud meelde tuletada.

Aga ETV roll kõiges selles? Ikka endiselt saated pealkirjaga "Kodulinn". Nende eesmärk on kõiki kursis hoida, millega noored inimesed töistel pühapäevadel tegelevad. Teine saade - "Ühel õhtul ünes majas" peaks lootuste kohaselt oma kammerlikul kombel olema kaaslaseks neile noortele, kes ei kiirusta diskosaali ja muudele äkilisematele ettevõtmistele, vaid meelsasti loevad luuletusi, vaatavad vanu muuseumiväärtusi, kontuvad nuvitavate inimestega, kuulavad head muusikat, teevad muidu põnevaid asju. Need inimesed on oodatud Nooruse tänavale.

AVAMEELSED KÕNELUSED

ENN ANUPÕLD

"FOORUMI" JÄRELSÕNADEST

Kell on kaugelt üle üneteistkümne. Juba on telefonidki aeg-ajalt vait, aeg on öelda saate lõpusõnad. Minister tänab kirjutajaid ja helistajaid, kinnitab, et kõik saavad vastuse ja ka nädad kiaaritud. Väikesed nädad. Suuremad probleemid ninkuvad järgmisesse või ülejärgmisesse viisaastakusse. Junul kui Riigiplaan leiab vanendeid ja võimalusi. Aitän, vaatajad - jätkame "Järelfoorumis". Vahel oleme ranul, vanel mitte. Ent alati jääb mingi seletamatu kinnistunne südant kraapima, et me ei suutnud inimestega rääkida nii nagu peab. Miks? Kes keelab?

Ei keegi. Pole lihtsalt õpetatud, pole oluliseks peetud. Hoolimata aastakümneid kestnud eneseveenmisest ajalehes ja raadios, kuidas junt on alatasa ranva keskel, leiame me täna veel valitsuseliikme, kes lihtsalt ei oska esineda. Leiame vastutava töötaja, kes lihtsalt ei tunne oma ala. Ja siis võib teha sada proovi, aga paberist lahti ei saa. Ei - see pole ainult ünekordne teleesinemise närv või kramp. Selline mees ei esine veenvalt oma ametkonna koosolekutel ega poliitpäevadel. Kuigi uuendamisaeg on tsitaaditõrges, tahaks ometi meelde tuletada Lenini selget seisukohta: "Isiklik osavõtt ja esinemine tänendab poliitikas hirmus palju. Ilma selleta pole poliitilist tegevust." Ja asi on ka nõnda, et vormiline isiklik osavõtt võib olla, linnukese võib kirja panna, aga esinemine pole põrmugi kinnitanud või tõstnud partei või nõukogude võimu autoriteeti. Hendrik Allik on kusagil meenutanud revolutsiooniaegu ja täheldanud, et oleks olnud mõeldamatu end võimule lugeda: tuli rääkida, nääl kähedaks, veenda, vaielda, tõestada ja põnjendada, et nõukogude võim on ranva

ainus õma ja õige võim. Nüüd on aeg niipalju edasi läinud, et on ilmunud televisioon. See ekraan on võimas ja halastamatu, ei arvesta ametikonta ega paguneid. Kogu maailmas on mõistetud selle uue (nüüd juba üle viiekümne aasta!) massikommunikatsioonivahendi osa aktiivses poliitikas, suhtlemises massiga, inimeste mõjutamises. Ka meie üniskond peab sellist tööd ülimalt vajalikuks. Miks siis peetakse veel täna millekski ebaoluliseks kaadri valikul ja kasvatamisel oskust esineda, suhelda, oskust ja eeldusi esineda televisioonis. See on kõige selgem ja otsesem poliitika. Meeldib see mõnele või ei - rahvas ise kujundab üsna suuresti oma arvamusi juhtivtöötajate, partei ja nõukogude võimu konta selle põhjal, mida ja kuidas need mehed räägivad teles või raadios. Praegusel kvaliteedi tõstmise ajastul on see k u i d a s eriti oluline. Ei või ega tohi end lasta uinutada manulistest, arvulistest näitajatest - kui palju esinetud, kui mitu artiklit kirjutatud. Oleks vaja teada, kas ja kui palju neid on loetud. Meil valitakse igal tasandil kaadrit leninlike põhimõtete järgi - poliitilised, ametialased, kõlbelised omadused. Tänapäeval peab kuuluma iga juhtivtöötaja esimeste poliitiliste ja ametialaste omaduste hulka oskus sunelda, esineda televisioonis ja raadios. Aeg nõuab selle seiga kindlat arvestamist.

Kriitika ja kriitikasse suhtumine. Vastavalt ajale ja parteilistele nõuetele on lisandunud kriitiline informatsioon ja selle kommenteerimine. Mõningail punktidel on suudetud isegi pakkuda arvessevõetavat lahendusvõimalust, mida iga kriitilise seisukohavõtu juures vaevalt õnnestub tehta. Peamine on ikkagi üniskonna tähelepanu keskendamine puudustele ja et vastavalt selleks seatud ja makstud mehed tegematajäetu või unustatu ära teeks. Iga juht suhtub kriitikasse erinevalt. Vähemalt väliselt. Kriitiliste süžeede analüüsil mõni tunnistab rohkem, mõni vähem.

Keegi ei ole avalikult kriitika vastu, keegi ei tee seda näpuviga, et tikuks summutama. Tegelikult, sisimas ei meeldi kriitika kellelegi. Ajakirjanikule teeb ta saadet ette valmistades selgeks, et ega kriitika asja paranda. Vahel tikub lausa nutt peale, kui keerukaks on õnnestunud lintsad asjad ajada. Tänu ametkondlikele müüridele. Tänu asjaajamise ja allkirjasaamise astmestikule, mille lintsustamine on ehk ninkunud praktikas, uuendamisajastul vaid mõne sammukese. Kõige murettekitavam on aga see, et stagnatsiooniajastul kujundatud kõrgetasemeline sotsiaalne demagoogia kriitika negatiivsest mõjust kogu tootmisnarus, tehase perspektiivile on endiselt käibel. Kõik need lapsikud väited, et selle tulemusena tekib tööjõupuudus, langeb ametiprestiiž, tuuakse uuesti esile. Ja seda võetakse tõsiselt. Ajakirjanikuna arvan, et hoolimata üsnagi selgetest parteilistest määratlustest kriitika ja kritikaanluse erinevusest on elus selle tõlgendamisvõimalused küllalt subjektiivsed ja laiad. Ametkonna ja mundri au kaitsmisel saab ametkond vahel ka tuge vastavast parteikomitee haruosakonnast - nende töö hinnangu kriteeriumid on ju praktiliselt samad. Sellega kaasneb ka võimalus paljude probleemide lahendamatuse põhjustajana näidata teist ametkonda, põrgatada süü naabrimehe kaela. "Foorumi" kirjades avaneb ilmselgelt, kui loogika- ja terve mõistuse vastane on üne selge töö- ja tegevusala killustamine paljude ametkondade vahel. Väga sügavale on juurdunud iga kaasaarutleva kirjasaatja ettepaneku kummutamine, viidates asjatundmatusele. E i s a a - seda vastust on ametkondade eeskirjad lennult õppinud põhjendama. Transpordi ja vahendite nappus, olemasolevad ettekirjutused ja traditsioonid, Moskva keskasutuste seisukoht, majanduslik ebaotstarbekus - need on esimesed pähetulnud argumendid. Praegu ühiskonnas käärimas olevad protsessid ja rida konkreetseid samme (uus palgakor-

raldus, toodangu riiklik vastuvõtt jne.) võiksid saada ka eelduseks, et e i s a a asemel püütakse vastust leida küsimusele k u i d a s s a a k s. Enk on neil konkreetsetel sammudel oluline tähtsus varjusurmas oleva initsiatiivi vallandumiseks ja iga ametimene tõelise vastutustunde tõstmiseks. Tanaks kord näha, et kui näiteks kõneleb ranvaga enitusminister, siis ta teab ja annab vastust kõigi ehituste kohta, mis meie vabariigis tenakse. Et ei peaks inimestele pikalt seletama, missugune osa kuulub üne või teise ametkonna alla. Ametkondlik piiratus on üldise mõtte- ja tegudepiiratuse valusamaid ilminguid meie elus ja tõsisemaid takistusi arengus.

Minister, ametkonna või eriharu junt on meie üniskonnas inimene, keda austatakse ja kelle sõna peab olema autoriteetne: oma esinejate kaudu nõukogudes kuni ülemnõukoguni välja on igaüks meist osalenud nende ametissemääramisel. Need on meie poolt ametissepandud mened. Seepärast ei vaja nad ka mingit tarbetut müstilist aupaistet ja suure kraapsu ja kummardustega ümberkäimist. See alandab eelkõige inimest ennast. Seepärast peaks võima nende käest kõike küsida ja kõigele vastust saada. On alust arvata, et käesolev uuendus- ja muutmisprotsess toob juhte veel ronkem elu ja ranva keskele ning et seda ka kõigil näha ja kuulda on.

ENE HION

KÄESOLEV MOMENT

Käesolevat momenti portreteerides peaksid olema tugevalt rõnutatud kaine analüüs ja erapooletu eneseninnang. Meid on aga aastakümned lummanud ümmargused lauad, mille ümber ümmargusi jutte neietatud. Ajakirjanduse ümarad vormid on näntavasti vormima nakanud ka ajakirjanike mõtteaparaati. Mõttetegevus on meil küll voolav,

kanjuks aga uskumatult loid. Formuleeringud on küll pikad, ometi aga naiivselt sisutud. Rambutut lobisemist on stimuleerinud isegi riiklikud eeskirjad, mis lasevad lugusid hinnata peamiselt nende pikkuse järgi. Ja mine sa üldse katsu ajakirjanduse mõjukust hinnata! Ammu on ju teada, et inimest mõjutab ronkem tegelik elu kui mistahes õiged jutud. Ja vaidlused elunähtuste üle.. Kokkupõrked erinevate arvamuste vahel. Üniskondlik arvamus on ajakirjanduslikud "süldipüssid" relvastusest maha kandnud. Nemad aga pole kunugile kadunud. Nad on alles. Tähendab, et ka käesolevas momendis on ikka veel põhjusi, mis meie oma majapidamises kiiret edasiminekut pidurdavad. Mina uudan, sina uudad, tema üritab uuta, aga tulemused panevad murelikult käsi laiutama. Miks küll kõik nii visalt liigub? Midagi nagu ei puudu. Kuid ometi puudub peamine - meie endi valmisolek.

Meid ahistavad samad hädad, mis on risti ja lus majandusel ja sotsiaalsel elul üldse.

B ü r o k r a t i s e e r u m i n e. Meie komiteel on iseendaga niipalju tegemist, et teleja raadiosaated lintsalt segavad igapäevast sekeldamist. Me teeme iseendale ikka keerulisemaks komandeeringu väljakirjutamise, piiritsooni loa hankimise, saatest osavõtjale pääsetähe vormistamise, kirjapaberi, heli- ja filmilindi saamise. Rääkimata ametkondlikest barjääridest, mida oleme ehitanud toimetuste ja tehniliste teenistuste vahele. Igal alajaotusel on omad tegevussuunad. Meie tegevuse põhieesmärk on aga justnagu ei kellegi oma. See segab tööseadusandlusest kinnipidamist. (Loomulikult,kui me midagi ei tee, siis on ka eksimisvõimalus minimaalne.) Programmide eetrisse andmine "segab" materjalide kokkuhoidu, rahvamaleva patrullidest osavõttu, kartuli sorteerimist juurviljalaos ja kes teab, mida veel kõike.

M a j a n d u s m e h h a n i s m. Eesti

raadio ja televisiooni peale kulutab riik aastas ligi 20 miljonit rubla. Selle rahaga peaksime olema kokkunoidlikud. Me suudaksime vanest isegi tulu tuua, kui teeksime kõik intensiivselt tööd ja rakendaksime oma tegevuses lihtsat ja tõhusat majandusmennanismi. Kaoks vajadus noida toimetuses ajakirjanikke, kes on kasulikud sellega, et nad ei kirjuta, ja maksta ülekandetehnikutele palka selle eest, et nad oskavad põhjendada, miks ülekandeid tena ei saa.

Kardan aga, et põnimõttelisest ümberkorraldusest ei saa asja enne, kui nendest on huvitatud ka kõige kõrgem juntkond. Mis mõtet on näiteks komitee esimehel võtta kaela roppu tööd, kui on ette teada, et see toob esialgu kaasa ainult panandusi nii ülevalt kui alt poolt.

Väljaande näo määravad lõppkokkuvõttes mitte temas töötavad ajakirjanikud, vaid toimetaja. Hea kui toimetaja nägu on asjalik, julge ja uudsnimulik. Aga kui ei? Mis siis?

K a a d e r. Käesolevale momendile on iseloomulik veel üks tänelepanuväärne tendents. Näntavasti on see eelnevate aastate ajakirjandus-praktika järelkaja, kuid ta on olemas ja temaga tuleb arvestada. Ajakirjaniku elukutse on ebapopulaarne. Raadio ja televisiooni noor kaader on napp ja kehvavereline. Oleme inertselt pealt vaadanud, kuidas on hakanud juurduma põhimõte, et reporterikutse sobib sellele, kes ei oska kirjutada. Kirjaoskus on mõtlemisoskuse peegel.

Parteilist ajakirjandust ei saa teha oma peaga mõtlemata. Ajakirjandus on parteiline siis, kui ajakirjaniku isiklik seisukont on parteiline. Ajakirjanduse mõjukuse eelduseks on, et ajakirjanikku usaldatakse. Kui puudub usaldus ajakirjaniku vastu, ei saa loota ka auditooriumi usaldusele raadio ja televisiooni vastu.

TIIA UPINE

MILLE PÄRAST SÜDA VALUTAB?

Kui olete lugenud (või loete) läbi kolleegide kirjatükid, siis küllap tõdete, et nende südamevalu oma töö pärast on teiegi oma.

Töö kirjade toimetuses suurendab seda südamevalu päev-päevalt. Kriitika, kriitika, kriitika - nii juba mitukümmend aastat järjest. Peaks olema ju süda nende aastate jooksul kalgiks ja külmaks muutunud, on nii mõnigi asjasse pühendamatu arvamust avaldanud. Nõnda see pole, ei saagi olla.

Astuge mõnel nädalalõpupäeval - siis on kriitika tegijail kõige tulisemad tunnid - toimetusse ja te näete-kuulete ise, kuidas see töö käib. Ühtki ütlemist, ühtki fakti ei saa saates kasutada kontrollimatult. Ohk on täis helistamisi, kokkuleppimisi, veenmisi. Just nimelt veenmisi - mul on vaja teiega kohtuda, mul on vaja teie arvamust, seisukohta selles ja tolles, kuid ... On, kui sageli meile vastatakse: ei, mina pole see, kellelt aru pärida, helistage sinna ja sinna, sellele ja tollele... "Seal" on täpselt samasugune jutt ... lõpmatuseni. Ei siiski mitte, vaid seni, kuni järjekordne kõnetatu juhatab su tagasi selle inimeseni, kellega rääkisid esimesena. Vastutamatuse ringkaitse? Selle viimase olemasolu teeb sõna otseses mõttes hinge täis ja paneb ka südant valutama - miks püüab küll nii mõnigi vastutuse enda kaelast ära saada, kellegi teise ette lükata?

Nagu ping-pongi palli põrgatatakse sind päevast päeva, kuust kuusse. Ja mitte ainult ajakirjanikke. Inimesed, kes on sageli mitu aastat püüdnud seda vastutamatuse ahelat katki lõigata, otsivad meis vaid liitlasi. Otsivad, teades, et nad seda saavad, kui oma jõud ei küüni üle ametkondlike barjääride. Aga - needsamad ametkonnad on ju inimeste jaoks ja inimeste endi poolt loodud!

Me kaitseme, vänemalt püüame kaitsta kus vähegi võimalik (isegi seal, kus esmapilgul tundub see võimatuna) inimesi bürokraatia masinavärgi eest. Kes kaitseb aga meid, ajakirjanikke, kui me südamevaluga pooleks oma tööd teeme?

UNO MAASIKAS

KAS ME ISE OLEME VALMIS?

Seda küsimust on näntavasti iga ajakirjanik endale uutmise ajal sadu kordi esitanud. Esiotsa näib küsaminek uuega lihtne ja kiirvastus on - "jan", eriti pikema staažiga ajakirjanikel, kellel too "uus" on veel nästi meeles. Ma mõtlen NLKP XX kongressi napnikusüsti ja selle mõju.

Mida aeg edasi, seda epalevam on vastus. Elu ja tema nõuded pole pintsak, millel võib voodri väljapoole tõmmata üne ropsuga. Minevik kaaluo neetult palju. Kui juba enne oli vastumeelt teha ülearust kummardust, siis uut moodi kummardada on veelgi raskem. Aga tuleo, muidugi ülekantud mõttes.

Ma olen sunnitud lugema ülearuseks, ennastreetvaks kummarduseks järeleandmist igasugu arvamustele väljaspoolt.

- Kui saates ajab miski naerma, siis naera. Ära naerata, sest seda võib ka itsitamiseks lugeda.
- Kui võtad sõna, siis pikemalt, muidu võib see mürgise repliigi mulje jätta.
- Kui kritiseerid, siis lisa ka ükskõik kui loll lahendusvariant, ikkagi näid konstruktiivse mõtte kandjana.
- Ära ütle liiga otse, seda võidakse hinnata odava populaarsuse taotlusena.
- Ära sea tõde "ridade vahele", sest ikka oskab keegi lugeda veel sügavamalt. Jne.

Kümnest junust üneksal ma teen kummarduse. Kanustan end, et tegemist on professionaalselt

rafineeritud enesetsensuuriga. Leian end üha rohkem muretsemas nende eest, kes märkusi teevad - ega neilgi kerge ole...

Ja nüüd edasi kompromisside poole: ärgem ärritagem praegu seda ja seda, sest meil on vaja tehnikat ja autobusse kaubelda, hotellikohti hankida, ekstrakiirelt rongi või lennuki peale saada, puhkebaasi kasutada ...

Neetult raskelt tuleb too uus ja nõuab käigu pealt ka uusi järeleandmisi. Elu on näidanud, et esimesena kiviviskaja on alati leidunud, ole sa püüdja või loobuja. Kardan, et praegugi visandab keegi mõttes küsimust kaadriankeeti: "Kas teie või keegi teie sugulastest oli seotud uutmisega aastal 1985. kuni ...?

REIN HANSON

ETTEVAATUST SÕNAMAAGIAGA

Sõna on ajakirjandustöös alus ja ajakirjaniku ehitusmaterjal. Tema õigest kasutamisest ja mõistmisest ja austamisest oleneb suuresti see, kuidas me oma koda ehitame - kui vundament on liivast ja seinad pilliroost, siis on vähe loota, et betoonkatusega ehitis püsivaks osutub. Ilmõige on ka see, et televisioonitöö punul on sõna iseenesest teiste kujundite, eeskätt pildiliste väljendusvahendite tõttu mõnevõrra tagasihoidlikumal kohal kui näiteks ajakirjanduses, ent küllap siiski ainult kujundina - kui mõiste märk ja sedakaudu mõtlemise märkija või väljendaja või fikseerija on sõna siingi raskesti alahinnatav.

Seetõttu on head - see on minu arusaamist mööda ühtaegu täpset ja väljendusrikast sõna - lihtsalt võimatu alahinnata, eeskätt aegadel, kui elus midagi muutumas on, kui ajakirjanduse asi on seda muutumist seletada ja talle oma vahenditega kaasa aidata. Küll aga oleme vist

mõneti harvem selle peale mõelnud, et sõna ülehindamine, tema fetišeerimine on ka omamoodi oht. Iseäranis siis kui loodame, et sõna iseenesest meie jaoks ja meie eest mõtlemise ära mõtleb või koguni töö ära teeb.

Näiteks?

Näiteks on väga mõjus ja leidlik sõna "uutmine" ja küllap teda ühest küljest nii usinasti sellepärast kasutatakse, et ta võimaldab lünidalt ära märkida seda tohutut uuenduste ja uutlaadi ettevõtmiste ja mõtlemisviisi süvenemist, mis meil üniskonnas praegu aset leiavad.

Aga kui ma kuulen või loen või näen koosolekuülevaadet, mis sisuliselt ei erine millegagi koosoleku- või konverentsiülevaatest viis või kümme või viisteist aastat tagasi, ainult pealkirjaks on enesekindel "UUTMISKURSIL", siis tuleb ki tunne, et loodetakse, et sõna teeb meie eest ka sellesama uutmise ära. Ehk kui parafraseerida vana ilusat bürokraatide ütlust "Allkiri alla ja kaelast ära", siis tuleks antud näite konta öelda, et "Pealkiri peale ja kaelast ära." Või tiiter, või rubriigimärk.

Ja nõnda siis tekibki tunne, et aeg-ajalt uudetakse trüki- või muus sõnas nii intensiivselt, et paneb imestama, kuidas see uutmine juba uudetud ei ole. Ja sõna ise on seetõttu juba kergelt devalveerumas - selle poolest on sõna vist küll lausa raha väärtusega, et kui teda liiga palju valmis trükitakse, siis läheb ta paratamatult odavamaks. Ja siit edasi paralleele vedades tundub, et kui raha on ülearu trükitud ikka neil aegadel, kui rahvale kaupa pole jätkunud, siis sõna pruugitakse ülearu siis, kui tegelikust sisust vajaka jääb - kas pole parajasti midagi uut öelda (aga mis ajakirjandus see praegu ilma uutmiseta oleks) või ei saada sellest aru või on lihtsalt vaja ajavaimuga kaasas käia või ülemustele meeldida.

Sama tendentsi võis märgata ka toitlusprog-

rammi punul - iseenesest küllalt konkreetne mõiste. Aga kui ta käibele tuli, siis oli kõige tavalisem maaäestamine või kevadkülv või heinategu või kartulivõtt ajakirjanduses ka äkki toitlusprogrammi elluviimine, kuigi minu arusaamist mööda on programmis tegu nii tõsiste ja mastaapsete ettevõtmistega, et hea, kui seda sõna oleks põhjust paar korda kuus suhu võtta olnud. Ja praegu näib säärane rubriik igale toimetajale või ajakirjanduse hindajale lootusetult iganenuna, ehkki mõned selles pikaajalises programmis ettenähtud meetmed ja alaprogrammid alles hakkavad ellu jõudma või täit efekti andma.

Praegu elavad trüki-, ekraani- ja paberipõllumajandus intensiivtehnoloogia täne all. Võimalik, et varsti hakkab sellegi mõiste tipp-aeg läbi saama. Aga ometi on intensiivtehnoloogiast rakendatud (või rakendamisel) vaid see osa, mis kätkes suntumise ja töökorralduse intensiivistamises. Igasuguse tehnoloogia vältimatu osa - seadmed, konkreetsel juhul siis uued, tootlikumad ja kvaliteetsemad masinad, hakkavad meie põldudel argitöös tooni andma mitmete spetsialistide kinnitusel mitte enne järgmise viisaastaku teist poolt, sest naiivne oleks arvata, et niigelriigi tehaseid rutem ümber seadistada jõutakse. Kindel on seegi, et uut intensiivset viljasorti või loomatõugu võib mõne aastaga ainult paberil välja aretada. Aga meie oleme oma ajakirjanduslike kraaside vahel selleks ajaks enk juba sellegi mõistemärgi enedusest jagu saanud.

Nõnda on sõnamaagiale lootmine üsnagi väheviljakas, teatud mõttes isegi ohtlik tegevus.

Ja mida keerukam ja laiahaardelisem mõiste on, seda täpsemalt ja ettevaatlikumalt peaks temast rääkima. Uutmise mõiste sisse mahub tonutu hulk nähtusi ühiskonna pöördelistel elumomentidel, alates moodsast tehnoloogiast, jätkates kaubalistele suhetele orienteeritud uut moodi

majandusliku mõtlemisega ja lõpuks kõige selle väljasõelumist väga vana moodi mõtlemisest ja töötamisest, mis meile ja ühiskonnale praeguste ülesannete lahendamisel kasulik oleks.

Ei ünte, teist ega kolmandat suuda vaene sõna üksi ära teha, ükskõik kui intensiivtehnoloogiliselt me teda ka ei ekspluateeriks.

MATI TALVIK

PEALKIRJATA

Need read on paberile pandud vahetult pärast Eesti NSV Ajakirjanike Liidu VII kongressi. Öelda, et see foorum muutis meie elus palju, oleks liialdus. Mõned ametivennad said suu puhtaks rääkida, enamik piirdus kaasanoogutamisega. Aabitsa- ja ajatõed üle korranud, astusime kõik jälle argipäeva - EILE NAGU TÄNA, HOMME NAGU EILE.

"Et omleti üle otsustada, pole veel ise vaja munema hakata."(V.Pandi kalambuuride arsenalist.)

Munade valmistamine ehk munatreimine pole telemajas tundmatu oskus. Munatreiali eesmärgiks on tasa ja targu, tavapäraselt ja varbaid ära löömata jätkata tallatud radu. Mida suurem sõnaõigus munatreialile anda, seda enam sumbub liikumine paigalseisu. Munatreialiga samastub iga ilmetu saate tegija, olles ühtlasi ka munatreiali onver. Munasaade lahustub vaataja ajus jälge jätmata ja põhjustab epideemiaks kujunenud harjumise otsida huvitavat naaberkanalilt.

Päris hull on see, et ETV-l pole pikemaks perioodiks väljatöötatud loomingulise arengu kontseptsiooni. Selle olemasolu teeks tagajärjekamaks kogu kollektiivi ühisponnistuse, viljastaks loovtööd eesmärgikindlusega, väldiks juhuslikkust teemade valikul, lahendustes ja vahendajates endis.

x x x

Kes on televisiooni peremees? Hooned, mööbel,

transport, seadmed, kogu saadete materiaalne baas - kõik kuulub Tele-Raadiokomitee Raadio-Telekeskuse bilanssi. Peremees teeb rentnikule erinevaid ettekirjutusi, millest kaugeltki mitte kõik ei ole ajendatud siirast tahtest hoida riigi vara, vaid hoopis kitsast ametkondlikust huvist, väljendugu viimane kas või kasumitaotluses või organisatsioonilises mugavuses. Näiteks väga raske on mõista, miks ootamatute aparatuuririkete kõrvaldamiseks kulutatud aeg arvestatakse reeglina tellitud kasutamisaja sisse? Miks Tehnilise Keskuse töö hindamisel on esikohal nende endi kehtestatud . majanduslikud ja tennilised näitajad, mitte aga kliendi (Eesti Televisioon) ninnang tehtud töö kohta? Konfliktsituatsioonides jääb peremees alati rentnikule peale, sest viimasel puudub olukorra hindamiseks vastav tehniline ettevalmistus, oskus näha keskuse varjatud reserve paremaks koostööks televisiooniga.

Õnneks on praktika paljuski erinev bürokraatiareeglitest. Enamik keskuse töötajaid on alati olnud huvitatud lõpp-produkti,s.o. telesaate õnnestumisest, töötanud partneritena ja mõttekaaslastena koos loomingulise origaadiga, rikastanud saadet omapoolsete leidudega. Töötanud aga riskiga, sest ükski eeskiri ei õigusta ületöötunde ega operatiivsusetaotlusest tingitud omapäisust. Üleastujate mõjutamiseks on palju vahendeid, neist mõjusamaks rublaga ravimine, s.o. preemiata jätmine. Nii satuvadki "musta nimekirja" kõigepealt TV-väljendusvahendeid paremini tundvad, sotsiaalselt mõtlevamad ja tootmisprotsessi loomingulisemalt suntuvamad insenerid, tennikud jpt. keskuse töötajad.

x x x

Allakirjutanust. Tosin aastat propagandasaadetes on minust teinud kogenud eesliinimene, kes tunneb küll paljusid sõjapidamisnõkse, kuid on kergesti haavatav just seetõttu, et arvab teadvat mürsu langemise konta ja ei vaevu iga ringi-

nulkuva kuuli pärast kaevikusse kummardama. Siin on ka seletus, miks iga saade pole minu jaoks sündmuseks, miks seedin raskelt õpetussõnu, miks suhtun vastsaabunud täiendusse mõistva kannatlikkusega, uutesse ülemustesse aga varjatud umbusuga. Üleüldse luban endale liiga palju ja olen mitmes mõttes tülikas.

MÄRT MÜÜR

ABINÕU, HOOB, VAHEND

"...Professionaalsemaks ja sihikindlamaks peab saama ka ajakirjanike töö juhtimine. Ajakirjanikelt nõutakse suuri psünholoogilisi ja kenalisi jõupingutusi ning seepärast tuleb neid tõeliselt noida..."

"...Professionaalsemaks peaks muutuma ajakirjanike juhtimine. Ei tohiks tekitada tarbetuid pingeid,hoidke ja säästke ajakirjanikke, nende eetikat ja psüünikat..."

Vasakul pool Juhan Peeglile omistatud sõnavõtumõtted Eesti NSV Ajakirjanike Liidu VII kongressi ametlikus kokkuvõttes, paremal pool Juhan Peegli tegelikult öeldu.

Ametlik serveering kinnitab, et Rein Järlik olevat öelnud: "... Tahaks, et Ajakirjanike Liidu järgmise kongressi ettekandes me kuuleksime, et meie ajakirjandus on saanud mitte ainult tõepärasemaks, vaid lihtsalt tõepäraseks."

Kongressi delegaadid aga kuulsid Rein Järlikut ütlemas: "... Tahaks, et Ajakirjanike Liidu järgmise kongressi ettekandes me kuuleksime, et ajakirjandus on muutunud mitte ausamaks, vaid ausaks."

"Eesti Televisiooni kommentaator M.Müür kutsus ajakirjanikke muutma loomingulised otsingud põhjalikumaks ja suhtuma neisse keskendunult," -

loen ikka sellestsamast ametlikust kokkuvõttest. - "See aitab lähendada ajakirjanikke auditooriumiga, suurendada lugejate, kuulajate ja vaatajate lugupidamist ning tõstab nende sotsiaalset staatust..."

Üldiselt ju õiged mõtted, kuid milleks omistada neid Eesti Televisiooni kommentaatorile M.Müürile, kes Ajakirjanike Liidu kongressi puldist pöördus kolleegide poole noopis teistlaadsete probleemidega.

Millisest usaldusest ja lugejate lugupidamisest saab rääkida taolise kellegi meele järgi mugavaks linvitud kongressiülevaate punul, mida muide ei näbenetud pealkirjastada pretensioonikalt-paatoslikult "LOOVA TÖÖ ABINÕU, UUENDAMISE HOOB" ja milles kahjuks ükski täht ei punastanud, kui allpool laoti peenikeses kirjas: "Praegune ajajärk nõuab ajakirjanikelt konkreetseid, praktilisi tegusid, julget algatusvõimet ning vähem sõnakõlkse ja eksaltteeritud vaimustushüüdeid."

Võib ju siinkohal diskuteerida, kinnitada, et ametlikus kokkuvõttes otseselt ei tsiteeritud sõnavõtjaid. Kuid olgem ausad, kuratlikult küünekalt noiab meist kinni nn. seesmise tsensori pisik ja läbi aastate järjest praktilisemaks kasvanud vanaraha tarkus - parem karta kui kahetseda.

Abinõu, hoob, vahend. "... Partei näeb massiteabevahendites eelkõige loova töö, olukorra parandamise ning meie maa sotsiaal-majandusliku arengu kiirendamise vahendit...". Õige ja mõistetav, kuid ka äärmiselt solvav, kui mõne instantsi tähtis esindaja samastab mõisted massiteabevahend ja ajakirjanik ning käsitleb viimastki kui vaid abinõu, nooba, vahendit. Ja kui see viimane näitab üles tema arvates liigset isepäisust, tuleb tõrksat taltsutada kas või näiteks küsimusega, kelle positsioonilt ja millistel ideedel te üldse kõlada lasete? Ja seejärel teha kokkuvõte, et te flirdite moeteemaga,

see on sensatsiooni tagaajamine, teie käsitlusel puudub õige programmiline alus, kindel tonaalsus ja konstruktiivsus, aga ebakonstruktiivne kriitika on kritikaanlus. Loomulikult on ka kriitika ja kritikaanluse vahelise piiri mahamärkimise õigus nagu iseenesestmõistetavalt ühepoolseks privileegiks arvatud.

Jääb lausa mõistmatuks, miks ajakirjanik üsna sageli ebasoovitavaks opositsionääriks kuulutatakse. On ju ideoloogiajuntide kui ajakirjanike taotlused, arusaamad elust ja parteipoliitikast ühesed. Küsimust ei ole õige taandada vaid iseloomude erinevusele. Tegevajakirjanike õigustamiseks peab ütlema, et neid on raske kantlustada väheses elutundmises. Kõige sagedamini tekib konflikt siis, kui ajakirjanik on toonud päevavalgele tegeliku probleemse elukorralduse, mis ei vasta ülalpool valitsevale optimistlikule arvamusele. Sealt ülalt tuleb järjest uusi korraldusi laiendada ja süvendada seda tegevust. Enamus allpool ja nii mõnedki ülalpool on juba mõistnud olukorra ebanormaalsust, kuid see veel ei suuda pidurdada tegevushoogu, sest neid, kes julgeksid kõige kõrgemale ette kanda, ei lasta ligi, paljud aga ei hakkagi riskima, sest nad teavad "valge varese" ebamugavat seisu. Aga ajakirjaniku poolt taoline situatsioon välja toomata jätta oleks lausa kuritegu. Loomulikult toob see endaga kaasa konflikti, kuid ometi aitab elu ennast paremaks ja puhtamaks muuta. Nii et üks õigus on ajakirjanikul alati olemas, õigus "patune" olla. Elu edendamise nimel.

Avalikustamise perioodi võitlusi võideldes ja üsna sageli ajakirjanduslikku taganemiskibedust tunnistades oled lausa sunnitud küsima, kas tõesti juba sumbumine? Ei tahaks uskuda, pigem pole avalikustamisele veel õiget käiku sisse saadud ja võib-olla tuleks peapõhjust otsida eelmise paari aastakümne kasvatatud mentaliteedist, mis tugines teadmisele, et teatud amet ja

seisus kaitsevad objektiivse kriitika eest ja seetõttu on vaja püüelda soodsa ameti ja austava seisuse poole. Sellele autoriteedile tuginedes nõuti sageli ajakirjanduselt vaikimist mingite nn. "kõrgemate eesmärkide" nimel, sõnumitoojaid aga peeti vastutavaks katastroofide eest, mille kohta nad sõnumeid tõid.

Teatakse rääkida, et taolistel sõnumitoojatel on läbi aegade päid otsast raiutud.

Aga kas peab seda tegema ka XX sajandi kaheksakümnendate aastate teisel poolel?

IVAR TRIKKEL

TAGASIVAATAMINE ON KOHUSTUSLIK

"Navigare necesse est, vivere non est necesse" (meresõit on kohustuslik, elu mitte) - arvas tark mees Plutarchos antiigist. Kui ta niiviisi poleks arvanud, võinukski põlistuda arusaam, et kuskil on äär, millest üle vaatama inimene ei küüni. Tuli aga mõistust ülendav renessanss, Kolumbus randus Ameerikas ja uusaja materialismi esiisa Francis Bacon kriipsutas musta ristiga maha "non plus ultra" - kaugemale ei pääse, teadvustades inimkonda peibutava perspektiivi - "plus ultra", enk kaugemale on võimalik, kaugemale peab ...

Aga selleks, et edasi jõuda, vajame ka oma filosoofi Juhan Liivi tuge: "Kes minevikku ei mäleta..."

Paradokside tulevärk, kuulsate mõtetega mänglemine on kirgastav, paraku ei asenda see oma peaga mõtlemise lintsat rõõmu.

Täisväär on arusaam, et jalgratast ei ole mõtet uuesti leiutada. Elutarkuse jalgrattaid peame nii kaua uuesti välja mõtlema, kuni need kõigile vändata on. Olgu inimvaim pealegi kultuuri looja ja kandja, ta on ka väsimatu unustaja. Ja nagu ütlevad targad ajaloolased, õppivat

inimkond kõige vaevalisemalt tehtud vigadest.

Me oleme unustanud Liivi (selline kodukootu, mõistagi), antiigi tarkpeadest rääkimata. Ometi on nende filosoofias (Platonil, Sokratesel, Aristotelesel kindlasti) põhiprobleemid, mille ümber tänagi pead murrame.

Kuidas elada rahus ja õnnelikult?

Platon arutleb, et inimesi mõjutavad oraatorid, kes "kõlisevad pikkades kõnedes nagu vaskpotid, mis, kui lüüa, helisevad seni, kuni pannakse käsi nende peale."

Kas pole meie, suupruukijad raadios ja televisioonis, ka endid lasknud rutjuda sellisteks vaskpottideks, kõmiseme, kuni tuleb järgmine meid kõmistama.

Meie taidlus on tsementeerida kõminat suurmeeste tsitaatidega (nii nagu minagi praegu teen). Kuigi teame, et tsitaatide valimisega noitakse püsti osatõde, mis hetkel tähtsana näib. "Tõeline mõtlemine on aga dialektiline (Karl Marx), mis ei lase ennast millestki mõjutada ja on oma olemuselt kriitiline ning revolutsiooniline. See on marksismile omane, tervenisti ja kaneldamatult" (M.Gorbatšovi kõnest ühiskonnateaduste kateedrite juhatajate üleliidulisel nõupidamisel, oktoober 1986).

Dialektilise mõtlemise teele tagasipöördumine peaks saama meie elupürgimiseks. "Perpetuum mobile" oleks siis tõepoolest leitud.

Seepärast on ka üleõlavaatamine kohustuslik. Et mõista kunas? ja miks? on loogiline mõtlemine ühiskondliku kontrolli alt uitele lipsanud ning periooditi "ühe mene tõe" kollektiivseks tõeks vääranud.

Et ühiskonnas "arukast tasakaalust" nihestumisi mõista ning tõele truuks jäänud ajakirjanike püüdlemisest ettekujutust saada (meie ei ole ju sündinud koorislauljateks, on meilgi igaühel oma nokk ja viis) vajame mineviku mõtestamist. See on Eesti Raadio ja Eesti Televisiooni aja-

lugu.

Siin punkeb uus paradokside tulevärk. Paraku on see külm valge valgus, mis ei soojenda. Juhan Peegel võis promoveeruda teadusdoktoriks eesti ajakirjanduse hälliperioodi (1766-1857) uurimise läbi ca 200 aastat (!) hiljem. Eesti raadio- ja teleajakirjandus, mis iga päev sünnib, sureb järgmisel hommikul uue päeva teabevoos. Saatetekst, mis arhiivi ladestub, on ajakirjaniku ponnistuste isikupäratu heiastus.

Mida on meil igikestvat Valdo Pandist? Müüt nagu Feliks Mooristki. Müüdid kestavad aga vaid üne inimpõlve, nii kaua kuni püsib elavana mälestusside. Analüüsiks arvestatav on helilintide kogum ER-i arhiivis. Hoopis kasinam on pildilise publitsistika pärand. Ja unikaalne kartoteek - näen kummitamas Panso kartoteegi umbunud saatust.

TRÜ diplomandide entusiasm mõtestada Pandi, Lauri, Hioni fenomeni on lugupidamist väärt. Kus on aga tõsiteaduslik uurimiskeskus, kus laudade taga istuvad need, kes "kutsutud ja seatud" looma eesti ajakirjanduse üle aegade ulatuvat pannood (à la E.Põldroosi "Raadiolill" - sada tuhat mõttega seostatud algünikut)?

Nõukogude Eesti sünni poolsajandi tähtpäev ei ole kosmiliste kauguste taga. Nõukogude Eesti ajakirjanduse ajalooo koostamisele ei ole tõsimeelselt veel asutudki. Puudub organisatsioon, puudub kaader, puudub isegi arusaam vajadusest.

Ja ometi teame, et haridus ja ajakirjandus mõjutavad tänapäeva inimesi kõige püsivamalt, kujundavamalt (nii heas kui halvas mõttes, mis nende süsteemide toimimisest johtub).

Olen näinud doktor Ea Janseni silmis kasvavat muret, kui ta kõneleb eesti kultuuritervikust, teades, et ikka veel jagub neid, kes ei mõista ajakirjanduse kokkukuuluvust kultuuriga.

1960. aastail oli Eesti Raadio kogemus rahvanulkade usaldussunete loomisel pärast isikukultust suundaandvaks Nõukogudemaa raadiožurna-

listika teooria ja praktika otsingutele (Kääriku nõupidamised, eriti hommikuks lõppenud kaminaööd). "Sempre" üleliiduliste kokkusaamiste ajal olid V.Pant ja R.Karemäe televisioonireportaaži tunnustatumaid pioneere meie maal. Millal ja miks kadus maine?

Peame veel kord kannatlikult selgitama, et ajakirjandust loob ajakirjanik. Kogu muu suur toimkond tegutseb selleks, et kindlustada ajakirjanikule tingimused tööks.

Ajakirjandus ei ole kõnetraat ülevalt alla (üniskonna hierarhiat silmas pidades). Ajakirjanduse kaudu suhtleb partei rahvaga ja rahvas omakorda parteiga. Ajakirjanduse kahepoolse olemuse ühekülgse mõistmise tõttu ongi sündinud palju sellist, mida nüüd parandama peame.

Et ajakirjandus rahvani jõuaks, peab ta olema usaldusliiniks, siis alles võib ta toimida infolevitamise kanalina.

Ajakirjanik peab olema rahvale usaldusmeheks ... Kuidas me aga tunnustame teda, igirügajat, kes mistahes kampaanias peab välja minema oma nime ja prestiiži lipu all?

Kolmekümneaastase Eesti Televisiooni mälestustekogumik ei ole ikka veel raamatuna rahvani jõudnud. Ometi pole see esindustrükis, vaid teos, mis aitaks inimestel paremini mõista ajakirjanikku ja tema tööd.

Eesti Raadio heliarhiivis ootab analüüsimist kaks tuhat tundi sõnalisi saateid. Selle lindinulga ülekuulamine ja läbimõtlemine annaks meile ettekujutuse ringhäälingu kohast Eesti sotsialistliku üniskonna kujunemisloos, annaks saadete autorite loojaportreed, võimaldaks süvendada arusaamasid ringhäälingu žanriteooriast ja ajakirjandusliku meisterlikkuse saladustest.

Need teadmised võiksid olla pinnaseks, millelt end sirutavad eneseteostuseks ja missiooni tänelennuks uued tegijapõlvkonnad. Mõistagi siis, kui see nende jaoks üldse tähendust omab.

Kas oleks meeletus soovida Tele-Raadiokomiteele oma muuseumi (meil peaks olema ajakirjandusmuuseum; ja huvitav oleks teada, kui kaua veel varjab Sideministeeriumi muuseum ennast kolikambris), kus oleksid mõtisklemiseks unikaalsed käsikirjad, käskkirjad, haruldased fotod, autasud, kingitused, mõned südant kratsivad kuulajakirjad.

Mõlema maja fuajeedes või ekspositsioonisaalides võiksid olla fotoportreed nendest, kes oma töö teinud. Olen kade eesti teatriinimestele, kes on oma eelkäinutest osanud südamesse minevaid legende luua. Meie aegu kardaksime, et rahvas oma ajakirjanikest lugu peab. Ometi on see ajakirjanikutöö ainus tõeline tasu (meenuta V.P. matuseid).

"Panta rei!" enk ünte jõkke ei saa kaks korda astuda, teadis juba Herakleitos. Dialektika mõistmine nüüd juba marksismi tasandil annab kindlust uuenemise paratamatusesse.

Ei maksa minna viimast tsitaati teiste rahvaste mõtlejailt laenama: "On suur patt olla väike suurtel aegadel" ütles ja mõtles Koidula. Nii mõtleme isegi.

HUBERT VELDERMANN

RINGHÄÄLINGU SÜNNIPÄEVAKS

See on lühike ja tagasinoidlik meeldetuletus, et juba kuus aastakümmet on meil omakeelne ringnääling. Mõnikord on lausa vajalik teada mööda-nut, et mitte korrata vigu ega nakata uuesti avastama juba leitud tõde.

Nüüd mõned faktid ja mõttepudemed varem kuuldust ning kirjutatust kui ka varju unustatud ringnäälingu arengunetkedest.

Siinkonal soovitan kolleegidel uuesti läbi lugeda Ivar Trikkeli raamat "Ringnääling eile ja täna" (kirjastus "Valgus" 1977) ning Vello Lääne kandidaaditöö ringnäälingu algusaastatest kuni sõjani. Aga ka paljude kolleegide ülikooli ning instituudi diplomi- ja kursusetööd, mis puudutavad ringnäälingu arengu üksikuid tanke - saatesarju ja inimesi. Huvipakkuvad on ka meie sotsioloogide uurimused kuulajast, kuulaja ja ringnäälingu vahekordadest.

Tänane Nõukogude Eesti ringhääling on keeruline reporterite, toimetajate, ülemtoimetajate organisatsioon koos tehnilise personaliga, kes elab oma rahvaga - kuulajaga ühist elu, aga pisut ajas ees, on ideoloogilise mõtte lipukandja, on kultuuri vanendaja ja kultuuri looja. (Vaatamata TV võidukäigule - kinnitavad sotsioloogid.)

Kui kümnekorruseline toimetusemaja õhtuks vaikseks jääb, siis vanas - tennikamajas käib elu edasi. Ainult mõned tunnid ööpäevast on ringnääling vait. Linnad ja külad veel magavad, kui vana raadiomaja V korruse I programmi saatestuudios ja foonikas on uueks saatepäevaks kõik valmis. Kollane-roneline-punane tuli tervitab teadustajat, kes kell pool kuus äratab Eestimaa: "Siin Tallinn. Eesti Raadio alustab ..." Ja nii iga päev, aastast aastasse - 1987.a. jaanuarist

kolmel programmil 37 tundi ööpäevas.

Ent 60 aastat tagasi ...

Mitmete raadionuviliste-amatööride ringhäälingu proovisaated toimusid juba paar aastat. Esimene Haapsalus ja edasi Tallinnast Kreutzwaldi tänava sidemajast. Tehnikaentusiastide poolt rajati osaühisus "Raadio-Ringhääling". Pika tänava nr.43 maja II korruse korteris seati üles mikrofon. Väikese võimsusega saatja asus Koplis. Ametlikke, registreeritud raadiokuulajaid oli siis 700. Raadio kui tehnikaime äratas juba huvi.

Laupäeval, 18.detsembril 1926. aastal kell 7 õhtul ütles esimese "halloo" ja teresõna eesti rahvale edumeelne haridustegelane, pedagoog ja suurepärane oraator Aleksander Tamm. Esimeses saatekavas mängis trio koosseisus H.Schüts, A.Vaarmann ja A.Savitski, kes saigi tänase ERSO nurgakiviks. Veel esinesid professor Artur Lemba klaveril ja bariton Aleksander Arder. Pidevalt tegutsev emakeelne ringhääling oli sündinud kultuurilembesena.

50 päeva niljem, 6.veebruaril 1927, kõlas esmakordselt ringhäälingus Feliks Moori hääl. Avara silmaringiga, meeldiva nääle ja kõrge kõnekultuuriga kujunes ta aastakümneteks (aga veel praegugi on temast õppida) reporteri ideaalkujuks ja kuulajate lemmikuks. Ta oli esimene ametlikult tööle võetud teadustaja, oli lugemistundides osaleja, esimeste reportaažide tegija, kuuldemängude lavastaja. Peamiselt Feliks Moori kaudu rääkis ringhääling juba neil algusaastail end rahvale omaseks. Kui "Uudisteleht" 1938.a. lugejate küsitlemisega selgitas rahva lemmikud, oli Feliks Moor saadud häälte arvu poolest pingereas A.H.Tammsaare järel teisel kohal.

5.märtsil 1927 toimus esimene ülekanne "Estonia" teatrist. Etendati Bruno Granichstaedteni operetti "Orlov". Mikrofon läks stuudiost välja.

27.märtsil 1927 transleeris Tallinn Daventry'd ja Pariisi. See oli esimene kaugülekande katse.

5.mail 1928 esitati mikrofoni ees E.Vilde "Pisunänd" ja 28.septembril s.a. A.Tšehnovi "Karu" Feliks Moori näitejuntimisel. Oli sündinud raadioteater.

Esimene lastekuuldemäng anti eetrisse 21.novembril 1928. See oli Jon.Kuulbergi lastenäidend "Kui konnal kõnt valutas". Selles mängis kaasa 10-aastane koolitüdruk Ellen Liiger.

Mikrofoni ees hakkasid esinema kirjanikud J.Semper, E.Vilde, J.Sütiste. Oma loomingut tutvustasid A.Jakobson, B.Alver, J.Kärner, P.Vallak jt. Esinesid armastatud näitlejad H.Laur, M.Mölder, A.Üksip. Viimane tegi palju kirjandusklassika raadioseadete lavastajana. 30. aastate keskpaiku sündis kooliraadio (looja Jaan Rummo). See viis tuntud teadlase hääle iga maakoolini.

Ka need väikesed ajalookillud sõjaeelsest ringhäälingust annavad tunnistust kindlast kultuuriorientatsioonist, kuigi vastuoludest siin ei pääsetud. Eriti pärast ringhäälingu riigistamist 1934. aastal. Samal ajal paranes ringhäälingu tenniline varustatus. Stuudiod asusid nüüd "Estonia" teatri ja kontserdisaali vaneosa neljandal korrusel. Saadi esimene reportaažibuss "Hõbehall", mis meie ringhäälingut teenis üsna lühikest aega (1938-1941).

Ringhääling teatas ka üle maailma juunisündmustest. Siit algab meie ringhäälingu uus aeg, nõukogulike traditsioonide kujundamine. Võib-olla aga just see eelnev on meile enestele läbi tunnetamata, ka Eesti kultuurile? Kui palju me ikkagi vaesemad oleksime, kui ringhääling poleks sündinud siis, kui ta just sündis!

40 viimast aastat.

See on Nõukogude Eesti ringhäälingu loomise, otsimise ja leidmise aeg, ringhäälingutõdede uuesti avastamise aeg.

Ivar Trikkel on kenasti põhjendanud ja kokku võtnud ringhäälingu ajaloo etapilisust, möödunut mõtestades üniskonna kultuuriprotsessis. /"Aja-

kirjandusest (ja ringhäälingustki) kultuuris". - SV, 1986, 26.XII./

Neile aastatele paar iseloomulikku detaili... 1957.a. sõitis Moskvasse VI ülemaailmsele noorsoo- ja üliõpilasfestivalile reporterite brigaad, koos vastvalminud pärastsõjaaegse teise "Hõbehalliga". Ava- ja lõpupidustused tulid otseülekandes ja iga päev pooltteist tundi saateid. Reporterid olid Valdo Pant, Lembit Lauri, Udo Ugaste, Gunnar Hololei, Heino Mikkin ja Ivar Trikkel. Aado Slutski ja Ene Hioni õlgadel oli saadete toimetamine ja kogu organisatsiooniline töö.

Kui kümme aastat hiljem, nüüd juba päevi näinud seesama viimane "Hõbehall" pensionile saadeti, sest saabus uus neliduss "Škoda", ütles Valdo Pant vanale hallile, meenutades festivali (stenogramm raadiosaatest): "Sa olid alles paar nädalat vana ja kõndimagi õppisid Tallinna-Moskva vanelistel kilomeetritel, kuid seniajani ei ole ükski neljarattaline maailmas rikkunud suures Moskva linnas nii põnjalikult liiklusmäärustikku ja igasuguseid ajutisi korraldusi kui sina tookord ülemaailmsel noorsoo festivalil. Pealegi toimus see täiesti ametlikult ja paljukordselt protokollitult. Seda tunnistasid Riikliku Autoinspektsiooni loendamatud ettekanded festivali liikluskeskusesse, millest meil tookord, 10 päeva, aimugi ei olnud. Nimelt: "Üks hõbehall Kummitustevanker ristleb mööda Moskvat, päritolu - ilmselt Soome". Me mõistame kõik, see toimus väga õilsa siniga anda iga mehe ja masina kohta rekordilist toodangut. Mäletad veel, kui Kruusel sõitis ja piip oli suus ja Ventsel ütles, et maisiviin ei ole inimeste jook. Alles viimasel festivalipäeval tõstis autoinspektor meie ees vöödilise saua ja ütles: "Stopp, vennad partisanid, nüüd olete meil peos! Me teame väga hästi, et selles autos töötab Suomen Yleisradio, kui mitte ainult Soome raadio, vaid ka Eesti Raadio

ja olgu see teil viimane kord."

"Tak totšno, seltsimees kapten! Ongi täpselt viimane, just täna sõidame Tallinna tagasi."

"Head teed teile minna!"

Ja sulle siis, vana hall, samuti. Läbi raskuste tähtede poole, s.t. pensionäridega seenemetsa, nii et tuli rummus."

See oli Valdo Pandi stiilinäide.

Aeg läheb armutult ja mõnigi varasem reporteritöö tundub täna naiivsevõitu. Ent ka läbi aastakümnete on kõikidel reporterite põlvkondadel ringnäälingu suurelt reporterilt, stiilimeistrilt Valdo Pandilt paljugi õppida.

Veel üks näide sellestsamast 1957. aastast. Lühikesele eetrielule vaatamata sai kuulajate seas väga populaarseks "Reporteritund". See koondas enda ümber raadio reporterid ja ainsaks kriteeriumiks oli kvaliteet. Sündisid imepärased saatelõigud sõja ajal kadunud inimeste otsinguist, esimest korda oli mikrofon sünnitusmajas ja saunas jne. Reporterid said niipalju kirju, milledele isegi vastata ei jõutud. See kõik oli eelmäng "Päevakaja" sünnile. (Veel enne seda oli igapäünapäevane "Nädalaringvaade".) Aasta hiljem, 6.oktoobril 1958 läks eetrisse esimene "Päevakaja". Eesmärgiks seati operatiivsus, s.t. "täna" ja kvaliteet, reporteri meisterlikkus.

Eesti Raadio - ranva raadio.

Niisugune loosung tekkis märkamatult kuuekümnendatel aastatel. Vormiotsinguile liitus sisusügavus. Peatoimetuste eesotsas seisid fantaasiarikkad isiksused ja head kaadripoliitikud. Informatsioonis Aado Slutsk, propagandas Isaak Serman, kunstilistes Leonid Parašin, lasteraadios Ly Tuiman, muusikasaadetes Ants Sõber. Ükski neist ei asendanud reporterit, sest nad olid juhid, kes teadsid, et reporter teeb seda tööd paremini. (Siiani kantlen inimese kõikesuutlikuses: olla ünteaegu tugev nii juhina kui reporterina.)

Kuuekümnendate algusaastail tulid ringhää-

lingusse praegu juba reporterite keskmine põlv - Peeter Hein, Helgi Erilaid, Helju Jüssi, Toivo Makk, Mari Tarand, Toivo Tootsen, Vello Mikk jt., aga ka need, kes siit tuule tiibadesse said - Enn Anupõld, Rein Karemäe, Andres Vinalem jt.

Propaganda peatoimetuse juurde loodi noortesaated. Hakati koostama noortepäraseid programme ja katsetati aktiivsete saatevormidega. Näiteks "Noorte spordisõprade klubi" organiseeris koolidega ühisettevõtmisi vaba aja veetmisel. Hiljem ühendati noortesaated lasteraadioga üheks peatoimetuseks.

Veel loodi propaganda peatoimetuses teaduse toimetus. Laialdaselt hakati propageerima teaduse saavutusi ringhäälingu vahenditega. Teadlasi harjutati oma töödest populaarselt kõnelema. Sellest ajast on siiani raadio saatekavas teadussaade "Kristall".

Informatsioonisaadetes, just "Päevakajas" hakkasid reportaažidena kõlama otsesaate helilõikudena kauged paigad: Riia, Vilnius, Leningrad, Moskva, Mari, Udmurdi ja Komi ANSV jm., aga ka Berliin, Varssavi, Helsingi.

Kui 1964. aastal asus raadio etteotsa Aado Slutsk, hakati peatoimetustes küpsenud mõtteid rakendama üleraadiolistes, kuulajat aktiviseerivates saadetes. Ühest küljest ahendas see peatoimetuse tegevusvälja, teisest küljest suurendas reporterkonna aktiivset osalemist peatoimetuse välistes suurtes programmides. Loodi RAMETO iseseisva peatoimetusena (peatoimetaja Esko Tasa). Kuulsad RAMETO raadiomängud tõid toimetusele tuhandeid kirju. Esmakordselt rakendati kirjade töötlemisel perfosüsteemi. Järgnesid populaarsed releemängud (1967-1968), kus otseülekandes osalesid konalikes stuudiotes Tartu, Pärnu, Kontla-Järve, Orissare ja Tallinna võistkonnad oma kuulajate aktiivsel toetusel, mis edastati telefoni teel. Reporterid said kogemusi, inseneerid kindlust, et kui väga tahta, saab ka tehni-

listest raskustest üle.

Vikerraadio sünniga kasvas nõudlus lühemate, aga nuvitavamate saadete järele. Muusikaprogrammid tantsid ümberkorraldamist. Otsiti võimalusi saatekavva saada uut, huvitavat ja kaasaegset levimuusikat. Vikerraadio hakkas seda ju üha kasvava isuga tarbima.

Nagu seened pärast sooja vihma sündisid saatesarjad: "Perekonnaõhtu", "Mehed mitme tahuga", "Riukarada", "Kodukandilood", "Õntu kanele", lasteraadio võistlusmängud, populaarne poisteklubi jne. 1968.a. sündis "Mikrofoorum" noorteraadio ettevõtmisena, mis nüüd elab üle tõelist uuestisündi.

Sündisid oktoobri- ja maipidustuste, laulu- ja tantsupidude uued kordumatud leiud. Tekkisid loomingulised kollektiivid. Kuulajat püüti maksimaalselt viia sündmuste keskele. Paljud ülekandepunktid, ultralünilaine saatjad, otselülitused teistesse linnadesse Nõukogudemaal ja välisriikides jne.

Võidukäiku tegi mitme aasta kestel talvine "Matkaraadio" enk matkamäng "Tere, talv!", mis viimase nädalapikkuse maratoni jooksul (iga päev pärastlõunast hilisõhtuni) tõi matkaradadele üle 28 tunande noore. Ja ikka otsesaatena Eestimaa mitmest punktist, nii nagu Tallinnastki. Ka see oli reporterite kollektiivi ühislooming. Ometi teevad raadio näo isiksused, neid pole aga meil kunagi küllaga olnud. Tore, et tugevate eestvedamisel jäi kuulaja jaoks domineerima "Matkaraadio" kõrge tase.

Ja uus aastakümme - seitsmekümnendad. Siinkohal tahan meenutada teenimatult kahe silma vahele jäänud ajalõiku 70. aastate teisest poolest, kus lähenevad olümpiamängud tõid raadio saatekavva uue punangu üllatavaid vormileide, poliitiliselt sisutihedaid sarisaateid rahvaste sõprusest, internatsionalismist ja rahust. Seepärast oli ringnäälingu roll kuulaja häälestamisel

ja informeerimisel ranvaste üksteisemõistmisele ning ausale sportlikule võistlusele eriti tähelepanuväärne. Toimusid ju need olümpiamängud esimest korda sotsialistlikul maal.

Propaganda sarisaadetes elas kogu Eestimaa kaasa olümpiaenituste sünnile, diskussioonidele enitatava Pirita Olümpiapurjespordikeskuse ümber, jälgis Pirita tee enitust, arutles Linnahalli valmimist viimasel minutil elektrijaama-tagusel kuumaastikul.

Sündisid purjesporti edendavad sarisaated - tegelike võistlustega ja vaba aja kasutamisega - raadioregatid. "Olümpialainete" (1977-79) nime all seilati läbi kõik Eestimaa väinad ja lahesopid, oldi Soome lahe ja Läänemere paljudes sadamates. Reporterid olid jahtidega merel, andsid purjede alt ja tormist reportaaže, operatiivsaateid igast sadamast. Toimusid kontserdid, kohale sõitis estraadiorkester ja solistid. Raadio avalikud õhtud seilajatele tehti koos kohaliku ranvaga. Oldi Viiburis, Suursaares, Kroonlinnas, Narva-Jõesuus, Saare-ja Hiiumaal, Roojas (Läti), Ventspilsis, Klaipedas ja Kaliningradis. See oli uus ja nakatav saatevorm kontuda Läänemere kaldal elavate erinevate inimeste ja ranvastega. Eestvedajaks oli muusikasaadete peatoimetus. Idee tuli Edgar Selbergilt, tegijate seas veel Helve Võsamäe, Reet Valing, Krista Kilvet, Tiiu Kruus, Toomas Velmet, Toivo Makk, Nelli Privalova jt. Raadioregattide juntimine oli Hannes Valdma peal, noogu andis ideede generaator Aado Slutsk.

Uut suunda arendas neil aastail stereotoimetus. Stereoraadio tarvis nakati andma temaatilisi saateid, kus kõiki stereokanali helivõimalusi sai laialdaselt kasutada. Arendati stereokuuldemänge, tenti operatiivsaateid, katsetati. Üle Eestimaa erinevais tingimusis - tormis, vaikuses, linnulaulus, merekohinas, tenases, põllul ja merel salvestatud tööarmastust ja kodutunnet si-

sendav sarisaade "Kodukandis" jt.

Ünemenekavast "Olümpiaraadioni". Teoks sai ammu kuluaarides kôneldud ühemeheprogramm, vôi saatejuntide saatepäev. See nôudis uut organisatsiooni ja hulga abilisi-reportereid. Alati uut otsiv stereojunt, nüüdne programmide peadirektori asetäitja Hannes Valdma lôi niisuguse skeemi ja kollektiivi. Seda saatejuhiga programmi katsetati 1979.a. Moskvas toimunud rahvaste spartakiaadi ja Tallinna purjeregati ajal. Hommikust ôhtuni eetris kôikide otselülitustega Moskva vôistluspaikadesse, reporterite omavaheliste kônelustega eetris, ULL-saatjaga lahelt, teadlaste, kultuuritegelaste, spordispetside ja vônikute otse- ja lindikônelustega. See üks päev saigi aluseks suure olümpiaprogrammi ettevalmistamisel.

1980.a olümpiamängude päevil, alates olümpiatule jôudmisest Tallinna kuni Moskva olümpiamängude piduliku lôpetamiseni oli eetris "Olümpiaraadio" - 14 tundi päevas. "Olümpiaraadio" töötas kahe saatejuhi brigaadiga. Üks saatejunt oli Toivo Makk ja teine selle kirjatüki autor. Reporterid olid tähtsamates vôistluspaikades Moskvas ja Kiievis, loomulikult Tallinna lahel kolmel vôistlusrajal. Olime otseliinidel ja ULL-saatjatega kôikidega seotud. Korraga vôisime üksteist kuulda ja läbi eetri juttu ajada. Aga ka Eestimaal kôndisid reporterid ringi, et tuua pônevaid nelikilde "Olümpiaraadiosse". Sôna sekka ütlesid Saaremaa, Tartu, Kohtla-Järve, Vôru. Kuulaja reageeris väga elavalt, telefon stuudios oli mônikord lausa tuline. Kui jutuajamine pakkus laiemat huvi, vôisime selle sealtsamast, ühe nupu liigutusega kogu rahvale kuulata anda. Muusikatoimetajad nägid ränka vaeva, et kogu maailma rahvaste muusika meil käepärast oleks.

Ja kui Moskva olümpiamängude piduliku lôpetamise viimased nelid olid eetrisse jôudnud, tegi "Olümpiaraadio" viimase kokkuvôtte. Nüüd juba

teadustaja luges ette "Olümpiaraadios" ametlikult osalejad - reporterid, toimetajad, korraldajad, tehnilise personali, ja neid sai kokku 137 nime. Nii suur oli "Olümpiaraadio" meeskond.

Minu teada esmakordselt meie ringhäälingu tehnika arenguloos anti üks otsereportaaž edasi läbi nn. kahekordse eetri. Olümpiatuli jõudis Balti jaama. Andsin selle piduliku netke edasi kaasaskantava ULL-saatja kaudu perroonilt. Reportaaži võttis vastu Balti jaama ees RAF bussi monteeritud vastuvõtja ja andis jutu edasi samas võimsamale saatjale, mille signaal vana telemasti külge paigutatud antenniga omakorda vastu võeti. Nüüd juba liikus heli tavalisi teid pidi kuulajani.

See oli ütlemata põnev aeg. Reporterkond mehistus. Ei kardetud magamata öid, et end kõikvõimalikul viisil harida. Kardeti teha halba reportaaži, kardeti mõttetünje üldisi sõnu, kardeti kaotada oma kuulaja, kes meisse uskus, kes meie mõtted omaks võttis ja kellele sõbraks olime.

Olümpiamängud möödusid, "Olümpiaraadio" unustati. Ringhäälingus vahetati juhte. Tulid uued, nooremad. Nüüd hakkasid nemad oma "jalgratast" leiutama. Raadiost lahkusid ka mõned andekad reporterid. Raadio töötas aga edasi, andis läbi paljude aastate "kindla peale" arvestatud saateid.

Tasapisi aga küpses uus nüpe. Ja mitte juhuslikult kuus aastat hiljem.

NLKP 27. kongress avas uksed uuele. Sotsioloogid väidavad, et kuulaja tahab valida. Pühapäeval, näiteks nommikuti see võimalus siiani puudus.

9.märtsil 1986 sündiski kauakõneldud nn. ühemeheprogramm enk stereoraadio pühapäevakava. 14-tunnine programm on kahe inimese, saatejuhi ja muusikatoimetaja otsustada. Huvi stereopühapäeva juhtida on raadiorahval suur. Enesekindlus

on üllatav. Tahetakse ennast proovida. See konnustab, aga ka õpetab. Valiku saatejuhikandidaatide seast peab tegema programmi toimetaja Reet Valing.

Ja kohe suvel tehti Moskva Hea Tahte mängude ajal "Suveraadiot", mis kuulajate poolt elavalt, heatahtlikult ja hurraaga vastu võeti. See oli varasemast parem kvaliteet. "Suveraadio" näitas head meeskonnatööd, sest selleta niisugust mammutsarja ei tee, ja teiseks meie paljude reporterite kõrget taset ning meisterlikkust, kes isegi lüniintervjuus võivad anda elamuse (Peeter Hein). Samal ajal pakkusime kuulajaile ka päris tagasinoidlikke reporteritöid, mõtteahtaid reportaaže, lohakat ja tühja kõnepruuki. Liiga suured käärid on viimastel aastatel tekkinud reporterite tasemes. Kas ei pääse oskamatu liiga kergesti otse mikrofoni ette või ületab nõudmine pakkumise?

Tahaksin lugupeetud Ene Hionile pisut vastu vaielda. Ta ütles intervjuus "Õhtulehele" 7.mail 1986 sõna-sõnalt nii: "Ühemeneprogramm oli nii suures manus meile muidugi seni tundmatu." Kas tõesti? Kas varasemate aastate suured mammutkavad, aga isegi kunagine "Tere, talv!" ei andnud kaudseidki kogemusi meie reporteritele. Kõik need valmistasid ette tänast Stereoraadio pühapäevaprogrammi ja "Suveraadiot". Meie reporterid olid selleks ammu valmis.

Lõpetuseks.

Vanest mõtlen, et kummaline on see raadiotöö ja reporteri amet. Sul on mõnikord palju suunajaid ja nõuandjaid, isegi käskijaid, aga sina pead minema ikka ise, omade mõtete ja soovidega kuulajaga rääkima. Ja pole mitte ükskõik, kuidas sa seda teed. Pole ükskõik ka see mõte, mida kuulajaga arutama lähed. Sa otsid kuulajaga vanetut sunet, ootad teda kaasa mõtlema. Kui sa seda siiralt tunned ja tanad, võid-olla siis polegi reporteritöö päris tühja läinud. Jälge ju

küll ei jää - mõte sünnib ja juba on ta läinud. Vahest ainult kuulajate kirjad...

Aga eelkõige on meie amet ikka vastutus ja kohustus kuulaja ees, selle rahva ees, kelle keskel liigud, kelle keelt sa kõneled, kelle vaimujõust elad.

Ringhäälingu sünnipäevapidu peame nüüd omavahel Valges saalis teaduslik-praktilise aastakonverentsiga.

Viimati tähistati avalikult Eesti Raadio sünnipäeva kaheosalise suure raadioõhtuga "Estonia" kontserdisaalis 20 aastat tagasi. Neljakümneaastase ringhäälingu juubelipidustused jätkusid siis raadiopalliga Poliitnaridusmajas.

Millal on järgmine kord?

KALJO JAAGURA

TERE HOMMIKUST, PÕLLUMEHED!

5.oktoobril oli eetris 1150. saade. Selles kommenteeris 1986.a. suvise piimatoodangu lõppu ja lüpsikarja lauta minekut ENSV Agrotööstuskomitee esimehe esimene asetäitja Jüri Kulbin. Muu nulgas ta lisas, et tänavu on järjekordselt võimalus näidata, missugune on meie lüpsikarja võime... Kui mullu saime 4000 lehma kohta kätte üle noatera, siis tänavu peaks selleks arvuks kujunema 4018-4020 kg piima!

Niisugust mõtteavaldust kuulates oli teisel pool foonikaklaasi hea tunne ... Mäletan, kui kunagi alustasime põllumeestetunni koostamisega, oldi meil piimatoodanguga lehma kohta 3000 piirimail. Siis seadsime põllumeestetunnis üheks peamiseks ülesandeks - aidata kaasa kõigi meie käsutuses olevate raadiopäraste vanenditega, et põllumehel ja karjakasvatajal oleks kergem toota. Seadsime eesmärgiks toetada igal hetkel, rääkida oma kuulajatega avameelselt, nii nagu

asjad tegelikult on. Ilustamata. Et saade ei tuleks välja ümarik ja sillerdav nagu pühademuna, vaid korralik, munkude ja lohkudega, neledate ja tumedate laikudega nagu soojasügisene individuaali kaalikas. Sisult pidi see tänendama prooleemirikkust, elu-olu mitmekülgsust oma igaveses tões. 70. aastate alguses see kontseptsioon veidi muutus. Eluprobleemistik läks laiemaks - väikeste maakoolide ja kaupluste likvideerimine, osakondade kaotamine, majandite liitmine. Mida suurem majand, seda unkem pidi olema, tööviljakus pidi tõusma (sest töökäsi jäi ju iga aastaga vähemaks), noolega enitati suurfarme, tenti tootmisnarulisi osakondi lootuses tööjõu vähesust kompenseerida. Ajutiselt see õnnestuski, aga teada ka, kui kaua. Ajakirjanik, mõistagi, pidi nii kaua minema kaasa ja propageerima, kuni elu hakkas gigantomaaniale selga pöörama. Aga nuvitavaid ettevõtmisi oli põllumeestetunni tegemisel sellegipoolest. Saade käis alles teist kuud, kui Erni Järvsoo tuli välja anvatleva ettepanekuga - organiseerida reidisaated ehitatavale Valguta poldersüsteemi aladele. See oli 1964. aasta mais. Asi oli selles, et vabariigi põllumajanduse ministeeriumi tolleaegsed junid polnud millegipärast päri niisuguse süsteemi rajamisega, kuid põllumajandussaadete toimetuse järjekindlal materjalide avaldamisel, põhjendamisel ja pealekäimisel projekteerija lõpuks leiti, samuti rahad. Enitamist alustati 550 hektaril 1965.aastal ning lõpetati kolm aastat hiljem oktoobris. Mäletan, Ernil kulus ligemale pool tööajast siis Valguta asjadele, aga vesi jooksma hakkas ja maa-ala kasvatab neina tänaseni.

Üldse oli tol ajal meie saate organiseeriv osa tähelepanuväärne - kolm aastat käisime kaks korda kuus Viiratsis suure seakasvatuskompleksi ehitusel. Organiseerisime viktoriine, kes kuulajatest teab täpsemini teravilja ja kartuli keskmist hektarisaaki vabariigis, aga samuti arvab

ära sel alal Eesti kolm paremat majandit. Nii tegime ka piimaga. Keskmine väljalüps lehma kohta ja jällegi kolm paremat majandit. Tuli nulgaliselt arvamusi. Mis aga üllatavam: ka paljud linnades ja rajoonikeskustes elavad inimesed lõid aktiivselt kaasa.

Alates 1966. aastast hakkasime põllumeestetunnis selgitama populaarsemaid põllumajandustöötajaid. Iga kolme aasta järel saatsime ka põllumajandusministeeriumi propagandavalitsuse töötajatega välja küsitluslenti, kuu poolteist olid need majandites; raadio kaudu juhendasime inimesi, kuidas neid täita, kutsusime kaasa lööma. Kuulajates tekkis huvi, see tiivustas neid meie populaarseimate selgitamisel. Viimane (1984. aastal)oli kõige ulatuslikum, iga majand sai 20 ankeeti ning abiks olid juba ER sotsioloogid ja raal.

Paarkümmend aastat tagasi peeti põllumajanduslikke kutsevõistlusi siis, kui külvid olid maas ja heinategu polnud alanud. Meie põllumajandustunni osa oli tutvustada parimaid mehhanisaatoreid, autojuhte, insenere ja agronoome, aga samuti parimaid lüpsjaid rajoonides. Nendest moodustati rajoonide võistkonnad. Vabariiklikel põllumajanduslikel kutsevõistlustel oli pealtvaatajaid alati palju - maameni ja -naisi, kes tulid vaatama parimate tööd. Näha, kuidas tõmmatakse mullakamakasse noolsirge algusvagu, on elamus. Ja kui sina, raadiomees, saad oma otsemikrofoniga olla kõige selle juures... Siis on nea tunne. See on rahulolu!

Saates "Tere hommikust, põllumehed!" võtsime 70. aastatel päevakorda väikeste aiatraktorite tootmise. Oli tugev vastuseis - "Eesti Põllumajandustehnikal" pole võimalusi. Küsimus tekitas poleemikat. Kirju tuli arvukalt. See innustas toimetust jätkama selleteemalisi mõtteavaldusi. Ja et Eestis toodetakse nüüd aiatraktoreid, on oma osa ka meie põllumeestetunnil.

Ajapikku kogesime, et põllumehest raadiokuulaja tahab saates kuulata peale töö ka midagi muud. Ja see muu oli taas väikeste maakoolide teema, teenindus, maakodu rajamine, tööriietus, arstiabi, kaubandus. Kuulajatele hakkasid meeldima lühikesed probleemsed helilõigud, mõnus muusika ja huumor, kategooriliselt oldi õpetamise vastu. Kirjades kutsuti konale, kus bürokraadid elul risti ees olid, nõuti spetsialiseeritud teavet ja asjast endast rääkimist lühidalt ning selgelt.

Alates 80. aastatest ongi meie iganädalane raadioajakiri sisuliselt liigendatud. Tinglik sisuskeem oleks järgmine:

* Kuidas elasime läinud nädalal:
- aktuaalsed momendid hooajatöödel piimatootmiseks;
- uute otsuste ja määruste lahtimõtestamine (kui on);
- kutsevõistlused ja näitused (kogemuste omandamise võimalus);
- uue tehnika ilmumine.

* Tähelepanu, eesrindlase kogemus (räägib töötegija).

* Kollektiivne töövõtt, majandisisene isemajandamine.

(Tutvustame nende inimeste probleeme, kes töötavad lõpptoodangu nimel.)

* Energia ja materjalide säästlik kasutamine. (Talveks valmistumine jne.)

* Agrotööstuskompleksi arendamise probleeme:
- partnerite koostöö, suhted töötleva tööstusega;
- majandusmehhanismi rakendamine;
- normatiivplaneerimisele üleminek alates 1.01.87;
- töötasu lõpptoodangu eest järgmise aasta algul;
- individuaaltootjaga koos lepingu alusel jne.

* Ametipäevad (kui on sel pühapäeval) nendel elualadel, mis maarahvaga seotud.

* Raadiokuulajate kirjad (probleemilahendused).

* Maa sotsiaalse elu probleemid:
- mida ehitada maal rahva jaoks;
- uus inimene majandis, kuidas kohaneb, milline abi majandilt;
- ääremaale loodi töövõtu talu. Neid juba on, probleeme kunjaga, aga peamine - sealt tuleb toodang;
- kes kaitseb tööinimese huve? Majandi ja külanõukogu koostöö.

* Juubelid.

* Huumor.

Sai palju, eks ole'. Aga kui pea tühi ja seitsme päeva pärast nõuab peatoimetaja tunniajalist sõna ja muusikaga läbipõimitud saadet, siis on sellest skeemist abi ikka. Ei eksi peasuunalt ja kvartali jaoks käib ta küll. Eks järgmise jaoks saab uus ja parem.

Kõige selle juures püüame igas saates oma väikest vabariiki võimalikult laiemalt haarata, sest lugude geograafia äratab kuulajas usaldust. Neile näib, et jõuame igale poole'. Ja tegelikult jõuame ka. Meil hoiab mikrofoni Tartus Mare Teppo, Võrus Ülo Tootsen, Pärnus Helle Tamm, Paides Aleksander Luhasalu, Kohtla-Järvel Anne Jundas, Vellaveres Vadim Želnin, Tallinnas Hilda Raudkivi, Esko Tasa ja Junan Lumi ning arvukalt Agrotööstuskomitee spetsialiste. Ja lõpuks meie ise - koosseisulised. Esialgu teeb rõõmu noor kolleeg Ivar Vigla.. Näis, mida elu näitab'.

SERGEI SVERDLIK

PÄEV PÄRAST TÄHTAEGA

Külmade ja lume "ootamàtu" tulek pole nuhtluseks mitte ainult kommunaalmajandusele, vaid ka igale ajakirjandustoimetusele, olgu see siis leivaandjaks kirjutavale või rääkivale ajakirjanikule. Lõpmatu kirjavool ja telefonitirin lõpmatutel teemadel (külmad radiaatorid ja ahjud,

kütusenappus, lumevangis tänav jne.) panevad tavaliselt ajakirjaniku kui orava rattas tiirlema, mis kokkuvõttes tunduo sõelaga vee kandmisena.

Eelmiste aastate kogemused näitasid, kuivõrd suured võivad olla nii majanduslikud kui ka sotsiaalsed laadi kaod ja puudujäägid talveks halva ettevalmistuse tõttu. Sellest ka meie riigi juntivorganite väga tõsine suhtumine 1986.-87.a. talveks valmistumisel. Võeti vastu mitmeid kaalukad otsused, kõikidel tasanditel kavandati konkreetsed abinõud ning ülesanded ja määrati manajäämuse likvideerimiseks kindlad tähtajad.

Üheks esimeseks põhitähtajaks - kütteperioodiks valmistumine - sai 15. september. See tähtaeg inspireeris ETV programmi peadirektorit V.Lindströmi andma infosaadete peatoimetusele ülesannet aktiivsemalt sekkuda talvekampaaniasse ning konkreetsemalt kontrollida tähtajast kinnipidamist.

Siit ka peatoimetuse taktika ja strateegia väljatöötamine. Esiteks pandi paika saatepäev - 16.september, s.o. päev pärast tähtaega. Teiseks loodi loominguline brigaad (saatejuht S.Sverdlik, režissöör T.Kimmel, toimetaja A.Allas), kelle õlule jäi täpsema tegevuskava koostamine. Kogu töö aluseks sai mõte valgustada talveks valmistust kogu rindel. Tagataskus olid meil paari asjamene juba varem teleekraanil antud lubadused.

Et täpsemalt fikseerida hetkeseisu, tegi peatoimetus telelene ja saatepäevale eelnenud AK saadete kaudu reklaami, mis tõi 16.septembriks konale 17 kirja, samal päeval registreeriti toimetuses 71 telefoni teel esitatud kaebust.

Saatepäeval tegutses 12 eribrigaadi üle kogu vabariigi pluss paari konaliku mittekoosseisulise korrespondendi omapoolne aktiivsus. Lisaks oma toimetuse põhijõududele kaasasime ka ETV teisi juntreportereid (M.Talvik, F.Undusk, d.Lenk jt.).

Kogutud materjal realiseerus samal päeval 5

erisaates (à 10 - 15 min.) ning AK põnisaate erirubriigis kokku 70 minutit. Saadete sisust: talveennustus d.Onakult ja V.Želninilt, raudtee ja Tallinna Autobussikoondise valmisolek talveks, ettevalmistused lumetõrjeks, priketi ja piide müük, anjude-korstnate remont, kas gaasimehed täitsid Vinni NST-le antud lubaduse, loomakasvatusnoonete soojustamine Ridala sovhoosis, katlamajanduse ebakohad Kasari kolhoosis, Otepää soojusmagistraalide remont, Kiviõli ja Tartu elanike soojusmured, Õismäe EEV kogemused, energiakokkuhoid jt. Viimane erisaade oli täielikult pühendatud Tallinna probleemidele, kus televaatajate küsimustele vastas linna täitevkomitee aseesimees J.Lepp.

Meie reporterid avastasid kõige lintsamaid tegemata jätmisi, venitamisi, tühjade lubaduste andmisi, ükskõikset suhtumist elanike muredesse. Kahjuks (lõppkokkuvõttes muidugi õnneks) hakati alles siis jooksma ja oma vanu lubadusi täitma, kui filmikaamerad juba surisesid. Meie saadete materjalide põhjal karistas EKP Tallinna Linnakomitee büroo noomitusega erisaadetes kritiseeritud ettevõtete ja organisatsioonide juhte. Saatematerjalid olid faktideks ka ENSV Ministrite Nõukogu Presiidumi istungil, kus arutati Eesti Raudteekonna ja Tartu linna ettevalmistusi talveks.

Tähtaegu talveks ettevalmistamiseks oli mitmeid, igal ametkonnal oma päev. Mõnigi valmisolek (või mittevalmisolek) sai kajastatud ka AK-s. Põhiliselt said tähtajad täis novembrikuu keskel. Arvestades seda, aga ka lubadust hoida talveks ettevalmistust luubi all ja televaatajate jätkuv kirjade voog (telefonikõned) külmade tuhade üle, otsustasime kaks kuud hiljem, 17. novembril korraldada kontrollreidi. Seekordne materjal realiseerus 4 erisaates "Päev pärast tähtaega" ja AK eriruubriigis kokku 65 minutit.

18.novembril korraldas Informatsiooni- ja

Arvutuskeskus informatsioonisaadete peatoimetuse tellimusel telefoniküsitluse teada saamaks avalikkuse arvamust ettevõtmise tulususest ja mõttekusest.

74,9% küsitletuist arvas, et sellistest teleseriaalidest on kasu. Üks arvamus - jätkata, ja just elamukommunaalmajanduse teemadel läbis paljusid vastuseid. Ning kui siia lisada veel üks põnevarvamus - kui üldse miski aitab, siis televisioon -, on ka meie edasine tegevus äraarvatav.

VAHUR KERSNA

PÄRAST "PÄRASTLÕUNAT" "PÄRASTLÕUNA" PÄRAST

Hetkel, mil need varesejalad üle paberi jooksma hakkavad, on ekraanil käinud 4 Noortestuudio "Pärastlõuna"-saadet. Loomulikult on see natuke vähe selleks, et jälgida saate arengudünaamikat, mõju noorsoo kõlbelisele kasvatusele või midagi muud taolist. Küll aga võib teha hetkeks mõttepausi. Hoiatuseks iseendale.

Mida me siis esimese 4 saatega saavutanud oleme? Toonud suhteliselt palju inimesi (ja mitte ainult noori) suhteliselt ebamugaval kellaajal ekraanide ette ning hoidnud neid seal vahelduva eduga poolteist tundi. Iseenesest pole see eriline kunst. (Ja pealegi, kas sellisel kellaajal inimeste teleri külge sidumine on üldse midagi sellist, millega noppelda tasuks?) Kuid nagu tunnistavad kirjad, tuttavad ja muidu möödakõndijad, oleme löönud ka sügava lõhe mõnede inimeste televisiooni suntes valitsenud skeptilisse noiakusse, tekitanud taas kord paljudes positiivse ootuse. Ja see on juba märkimisväärne. Selge, et ühelt poolt tuleks seda hoida kui silmatera, teisalt aga tekib kohe küsimus - mida sellega peale hakata?

Teletöö on kollektiivne. Ning kui Ostap Ben-

deri taoline geniaalne avantürist võis endale lubada lauset "Minu ideed, teie bensiin", siis meil peavad üritust toetama kõik selles osalejad. Süsteem on selline. Sestap tuleb ka järgnevaid mõtteid võtta vaid kui üne saatejunist subjekti omi.

Nii. Kunu siis edasi ja mis meid seal änvardab? Jätame avansina Narcèssuse patu kõrvale, lootes, et poisid sellest juba üle saanud või saamas. Kõigepealt peaks (vänemalt enda tarvis) selgeks tegema saate põnilise ülesande. Minu tagasihoidliku arvamuse kohaselt on see uue põlvkonna toetamine keerulises ja vastuolulises sotsialiseerumisprotsessis. Seesama, mida lastega otsekui mängeldes teeb Kõige Suurem Sõber. Kaasaaitamine sellele, et tänastest noortest kasvaksid toredad, teotahtelised, ütlemis- ja mõtlemisjulged inimesed. Kes iial ei harjuks mõtlema ünt, ütlema teist ja tegema kolmandat. Ja kes ei oleks ülearu sünged.

Vanal viisil edasi ümisedes seda ei saavuta. Noortega tuleb rääkida nende endi keeles, meeles pidada näiteks sedagi, et nende jaoks on tinti tähtsam sellest, MIDA öeldakse, see KUIDAS öeldakse. Siit lähtub aga ka esimene tõsine ont. Ont saada "Sädelevaks Eimillekski". Televisioon audiovisuaalse meediumina,mis ei nõua vastuvõtul märkide märkimisväärset dekodeerimist, jõuab retsipiendini väga vahetult. Selline toimimine indiviidi sensitiivsusele, hõlmamata samal ajal tema intellekti, annab televisioonile erilise sisendusliku jõu ja lummuse. Lummavad värvid, elegantne lobin, iidolite lähedus, ingellik muusika, pidev liikumine, illusioon, et sa võtad kõigest sellest osa (ise, seejuures varvastki liigutamata) - it's just a dream'. Ja unenägu see ongi. Põgenemine reaalsuse vastuolulisusest unenägude maailma. Muidugi, teisest küljest võttes pole inimene kunagi reaalsusega rahuldunud. Juba mütoloogias leidis ta endale põgenemiseks üle-

loomuliku maailma, asustatud ebatavaliste tegelastega, kes olid küllalt inimlikud identifitseerimiseks ja küllalt erinevad selleks, et tunda end välja kantuna rutiinist ja igapäevavilets-susest. Seega on siin mängus kindlad psühholoogilised ja sotsiaalsed vajadused, millede ignoreerimine oleks kurjast. Küsimus on proportsioonis. Ja eesmärgis.

"Südeleva Eimillegi" vastandiks on surmigav, infantiilne tõsimeelsus. Noortele pole see omane. On nukker suhelda noorte vanainimestega, kelles pole hoogu, elurõõmu, vaimukust, riskijulgust ega meeletust. Ja kes on unustanud MÄNGU, selle maailma ühe suurema rõõmu. Probleemitsemine iga hinna eest on noortele võõras, külgepoogitud. Nad on ammu kaotanud usu sellesse, et peale soengu, riietuse ja lemmikansambli valiku midagi neist sõltub. Kõigepealt tuleb see usk neile tagasi anda.

Meil on alati hinnatud hulkade aktiivsust. Loosungitel. Tegelikkuses on seda kardetud. Selline suhtumine on kasvatanud põlvkonna, mille paljude liikmete suhtumist poliitikasse (loe: ünistesse asjadesse) iseloomustab ükskõiksus või künism või hirm või naiivsus. Enamasti aga kõige selle segu. Kuid Lenini sõnutsi on poliitika miljonite inimeste tegelik saatus. Ja on õudne, kui see noori ei nuvita.

Sotsiaalse passiivsuse üks põhjusi on tegelikult halb informeeritus. Sellest tulenevad ka vildakad sotsiaalsed stereotüübid, avaliku arvamuse nõtrus ning muud hädad, mis meie igapäevaelu just meelakkumiseks ei tee. Kokkuvõtteks tahan ma öelda, et pole oluline, mis värvi on noortel juuksed või kui kentsakaid ürpe nad seljas kannavad. Oluline on see, et neid huvitaksid meie ühised asjad ja et noortel nendes ka reaalset sõna- ja teoõigust oleks. Nad on NOORED TÄISKASVANUD ning neid mingitele quasi-probleemidele juhtides eemale hoidmine ühiskonnaelu põhimure-

dest o n k u r i t e g u. Manipuleerimise asemel vajavad nad aktiviseerimist. Aga siin ei piisa karmist kõnest ja punasest pliiatsist. Siin on tarvis teadmisi ja tunnetust.

Kõigest eelpool öeldust lähtudes ei ole raske aimata, milline peaks olema NS "Pärastlõuna". Vormilt vaimukas, mänguline, elegantne. Sisult julge. Vapustav. Aus. Analüüsiv. Diskutiivne. Avalik. Iga saade peaks vaatajani viima mõtte: "Elu on keeruline, raske. Aga ta on pagana huvitav. Ta väärib elamist."

\- - -

Nojah. Kui ma sessinatses patuses maailmas mingil põhjusel ka 20 aasta pärast veel mingeid asju ajama juhtun ja mingil põhjusel satub minu kätte see lugu, siis ... Kuid ma tahaksin juhust kasutades sellele 20-aasta-tagusele minale öelda: "Hea küll, vana, aga juukseid oli sul see-eest küll märksa rohkem. Ja mis peamine, ünt-teist oli sul siis veel alles ees..."

LEHO MÄNNIKSOO

RAALIKLUBI

Tänaseks on nii mõndagi selgunud. Saatesari "Raaliklubi" on leidnud kindla koha Eesti Raadio saatekavas. Rööbiti saadetes kõlava sõnaga elab tegu organisatsiooni näol, mille nimetus on samuti raaliklubi, tänaseks - vabariiklik raaliklubi "Anhaa". Ja ikkagi jätkub veel otsing, sest ikka veel vaieldakse selle üle, kas õppeprotsessi komputeriseerimine koolis toob kaasa ka koolirevolutsiooni või mitte. Saatesarja "Raaliklubi" ilmumine on nimelt tihedalt seotud koolireformiga ja saated arvutist ning informaatikast olid esialgu suunatud õpilastele, sest tegemist on Eesti Raadio noorte- ja lastesaadete peatoimetuse organiseeritud saatesarjaga. Mõne aja pärast selgus, et selliseid saateid on vaja

ka informaatikaõpetajatele, kes astuvad esimesi samme uue õppeaine, mis nüüd saanud täpseks nimetuseks informaatika ja arvutiõpetuse alused, selgekssaamise kitsal rajal. Pole ju koolides reaalset kombatavat ja kasutatavat kooliarvutit. Ometi algas 1986. aastal üldhariduskoolide kümnendates klassides selle õppeaine õpetamine. Nii ongi läinud arvamised selle õppeaine kohta paljuski lanku. Üned leiavad, et informaatika ja arvutustehnika aluste õpetamine üldhariduskoolides on enneaegne, kuna pole kvalifitseeritud kaadrit, vastavat head õpikut, arvutit ennast. Teine leer on arvamisel, et oodata enam ei või, alustama peab kohe, arvutustehnika on tulemas, peame olema selleks valmis. Elame ajastul, mida on ka informatsiooniajastuks nimetatud. Uus saatesari Eesti Raadios pidi selle kõigega arvestama ja leidma ka vastava vormi ning sisu, mis aga veelgi tähtsam, entusiaste ainet valdavate või hästi tundvate inimeste hulgas. Saatesarja avamisel oli esialgu takistuseks ka selle organiseerija, allakirjutanu tugev tunnetus, et sel teemal üldse on raske midagi raadio teel ära teha, see on niivõrd seotud visuaalse tajuga, et eeldab teistsuguse infokanali kasutamist, milleks on kahtlemata televisioon. Kogemused täppisteaduste propageerimisel raadio teel aga olid olemas ja saatesarja ilmumiseks Eesti Raadio saatekavva oli vaja vaid tõuget. See tuli 1.septembril 1985, kui otseülekande ettevalmistamisel otsisime toimetusega kooli, kus juba tegeldakse arvutiõpetusega. Selleks kooliks osutus Tallinna 3.keskkool. Matemaatikaõpetaja Jaak Loonde, kes oli juba mõnda aega mõttes kandnud ideed - luua arvutinuvilistele oma klubi. Nii algas koostöö, mis võttis kohe klassivälise töö iseloomu, et pakkuda just huvilistele, vaatamata vanusele ja suntele uue õppeainega koolis, pääsu arvutustehnika juurde. Algas ka suur organisatsiooniline töö, mille eesmärgiks oli leida võimalused kasu-

tada ära olemasolev tehniline baas nende jaoks, kellel on huvi ja eeldusi selles valdkonnas ühiskonnale tulevikus kasu tuua. Nii on saadete koostamisel silmas peetud ajakirjanduse üht põhiprintsiipi, et sõna peab sütitama teo. Kui inimene juba sõna mõjul tegutsema hakkab, on võimalik ka ajakirjaniku töö efektiivsust mõõta selle inimese tegude resultaadiga.

Esimene n.ö. "katsesaade" oli kavas 1.oktoobril 1985 pealkirjaga "Raaliklubi avab uksed". Eelteates saate kohta oli öeldud: "Asutava kogu liikmeteks on praegu TPI arvutiringi õpilased ning nende lähimaks abimeheks Eesti Raadio noorte- ja lastesaadete peatoimetus. Raaliklubi jaoks leiti saateaeg, et klubi tegevust laiemale üldsusele tutvustada. Saated on esialgu üks kord kuus."

Vastukajad esimestele saadetele olid elavamad kui saatesarja tegijad seda lootsid. Peagi, silmas pidades huvi, saateaeg ünes kuus kanekordistus. Esialgu saadete tarvis organiseeritud väikesest grupist õpilastest ja õpetajatest ning teistest asjasthuvitatutest on saanud vabariiklik klubi, mille tegevus üha laieneb ning mille ettevõtmised ning informatsioon klubi töö kohta ja sellega seoses üleskerkinud probleemid moodustavadki saatesarja "Raaliklubi" põhisisu.

HAGI ŠEIN

"PRILLITOOS". FAKTID KOMMENTAARIDEGA

Eesti NSV Tele-Raadiokomitee IAK uurimus "Pensionäride elu-olu ja massiteabevahendite kont selles" ning Eesti NSV Sotsiaalhoolduse ministeeriumi juurde loodud teabe- ja propagandanõukogu tegevus olid otsesteks ajenditeks saatesarja "Prillitoos" - vanemaealistele, pensionäridele ja invaliididele mõeldud saadete tekkimiseks Eesti Televisiooni programmi. 1983.

aasta oktoobrist, regulaarselt iga kane nädala järel pühapäeva lõunatunnil on 60-minutine "Prillitoos" nelja telehooaja jooksul olnud eetris 83 korda. Teadaolevalt esimese ja NSV Liidu televisioonis seni ainsa vanemaealisele sihtauditooriumile mõeldud programmi kogemused lubavad osutada eelkõige mõnedele olulistele TV-ajakirjanduse funktsionaalsetele võimalustele üniskonna sotsiaalses elus. Nimetame selles plaanis olulisemad faktid mõningate kommentaaridega.

1. Vanemaealiste, pensionäride ja invaliidide sotsiaalkultuurilistele, majanduslikele ja psühholoogilistele probleemidele, nende töö, tervise, olme, elukorralduse, vaba aja, suhete, psüühika, sotsiaalse aktiivsuse, maailmanägemise, kogemuse küsimustele polnud seni spetsiaalset tähelepanu massikommunikatsioonivahendite poolt - "Prillitoos" täitis seega informatiivse vaakumi, sai tervete, seni katmata sotsiaalsete vajaduste rahuldamise allikaks. Selle kinnituseks - "Prillitoos" muutus kohe enam kirjusaavaks saateks ETV-s.

Kirju	1984	1985	1986	Kokku
Foorum	934	940	1933	3807
Prillitoos	445	441	1071	1957
Monitor	263	216	291	770
Argiasjust pühapäeval	23	184	294	501
Poolt ja vastu	63	127	110	300
Viljaveski	91	77	69	237

Lisagem, et 1984. aastal oli "Prillitoosi" kirjade hulk koos vastukajadega 1509, 1985. aastal 1110.

K o m m e n t a a r i k s. Auditooriumi aktiivsus tõused oluliselt, kui saade seostub inimeste otseste vajadustega. Kirjad määravad suuresti "Prillitoosi" sisu ja mõtte. Saade on orienteeritud k o o s t ö ö l e vaatajatega, see on meie jaoks printsipiaalne auditooriumiga suhtlemise viis. Inimesed vajavad mõistmist,

tänelepanu ja tunnustust. Nad vajavad teavet ja toetust elus orienteerumiseks ja enesega toimetulekuks. Meie kohus on neid selles toetada.

2. Tänu aktiivsele tagasisidele on "Prillitoos" saanud mitte ainult vanemaealiste ja invaliidide elu kajastamise, vaid nende eluprobleemide, vajaduste, huvide ja noiakute v ä l j a s e l g i t a m i s e oluliseks ja autoriteetseks allikaks. S..les plaanis toimib saade kui pidevalt käigus olev sotsioloogiline ja sotsiaalpsünnoloogiline uurimus, mille tulemustest on väga huvitatud sotsiaalnooldussüsteem, mitmed ametkonnad, kes on seotud vanemaealiste ja pensionäride elukorralduse küsimustega. See asjaolu annab saatesarjale kaht liiki võimalusi - astuda asutuste ja ametkondade ette inimeste huvide väljaselgitajana ja tänelepanu osutamiseks lahendamist vajavatele probleemidele, teiselt poolt teha nende süsteemidega koostööd praktiliste tulemuste saavutamiseks. Nimetame selles plaanis olulisemat:

- oleme välja selgitanud vajaduse spetsiaalsete riietus- ja tarbeesemete järele vanemaealistele, oleme nendes küsimustes koostöös Kergetööstusministeeriumiga (riietusesemete tootmine), "Mainoriga" (riietusesemete moe ja sobivuse küsimused), Kaubandusministeeriumiga (spetsiaalse kaupluse asutamine vanemaealistele), Konaliku Tööstuse Ministeeriumiga (vajalikud tarbeesemed);
- oleme uurinud probleemi "Vanainimene, invaliid ja linn" ja välja selgitanud linnakeskkonna kohandamatuse vanainimeste ja invaliidide liikumiseks, oleme nendes küsimustes koostöös Ehituskomiteega ja Kommunaalmajanduse Ministeeriumiga (trepid, käsipuud, pandused, kõnniteede kõrguse viimine ristmikel tee tasapinda ratastooli liikumiseks) ja Kultuuriministeeriumiga (invaliidide sissepääs teatritesse, kinodesse, kultuuriasutustesse);
- oleme tegelnud elutarbeliste abivahendite

küsimusega vanemaealistele ja invaliididele, oleme nende esemete tootmise küsimuste lahendamisel koostöös Sotsiaalhooldusministeeriumi ja Teaduste Akadeemiaga;

- oleme uurinud pensionäride vaba aja sisustamise, pensionäride nõukogu, koondiste, huvialaringide ja taidlustegevust, oleme selles küsimuses koostöös Rahvaloomingu ja Kultuuritöö Teadusliku Metoodikakeskusega (pensionäride taidlusülevaatused, käsitöönäitused, klubiline tegevus);
- oleme uurinud üksi elavate pensionäride eluprobleeme ja kodusteenindamise võimalusi, oleme selles küsimuses koostöös Sotsiaalhooldusministeeriumi, Haridusminsteeriumi ja ELKNÜ Keskkomiteega ("Prillitoosi" abirünmade organiseerimine);
- oleme uurinud pensionäride ja invaliidide teenindamise küsimusi, oleme selles plaanis koostöös Teenindusministeeriumiga ja teenindus-kombinaadiga "Ekspress" (nõuandlad, abi elukondlikes küsimustes, tutvumisteenistus);
- oleme selgitanud vajaduse seniselt süvenenumalt tegelda geriaatriliste küsimustega, vanemaealiste sotsiaalpsühholoogia ja psühholoogiaga, oleme omalt poolt kaasa aidanud sellealaste probleemide uurimisele ja teadmiste levikule;
- oleme pidevas koostöös Sotsiaalhooldusministeeriumi juhtkonna, teabe- ja propagandanõukogu, pensionäride valitsuse, pensionäride teenindamise osakonna, vabariigi sotsiaalhooldusosakondade, ranvaspordiklubi "Invasport" ja Invaspordiföderatsiooniga küsimuste selgitamiseks, arutamiseks, lahendamiseks.

K o m m e n t a a r i k s. Meie kogemus kinnitab, et ajakirjanduse võimalused aktiivselt osaleda sotsiaalses ja kultuurielus on tõepoolest suured. Publitsistika on orienteeritud probleemidele, probleemsus avalikkusele, avalikkus toob kaasa vastutuse, vaatajate usaldus tingimatu nõude astuda samm edasi konkreetsete la-

nenduste suunas. "Prillitoosi" jaoks on olnud eriliselt oluline leida võimalusi, kuidas saadetes selginud probleemidest ja nende lahendusvariantidest nuvituma panna ametkondi, kelle kompetentsi need kuuluvad ja kellest ennekõike sõltub võimalik edenemine. Seni on selline koostöö, selline üleandmistennoloogia töötanud hästi - saade saab oma vaatajate ees esineda ja neid esindada täie vastutustundega, vanemaealiste ja invaliidide elus aga on juba nii mõndagi korraldunud.

3. Koostööüritustest hoolimata on "Prillitoosi" toimetus enese peale võtnud mitmed o r g a n i s a t o o r s e d ülesanded. Nimelt on saateid tehes esile kerkinud ka sellised vanemaealiste, pensionäride ja invaliidide vajadused, mida ei kata ünegi olemasoleva institutsiooni tegevus. Aeg ei ole lubanud oodata, kuni ükskord ümber orienteeruvad olemasolevad või tekivad uued asutused ja organisatsioonid nende tarvete rahuldamiseks. Toimetus on pidanud vajalikuks koondada üniskondlik aktiiv ja asuda koneselt nende probleemide lahendamisele.

"Prillitoosi" üleskutsel asusid 1986.a. kevadtalvel tööle "Prillitoosi" abirünmad üksi elavate vanurite toetamiseks. Juhtides ja koordineerides seda tegevust on meil side 14 abirühmaga, kes abistavad 40 vanurit.

Üniskondlikel alustel 1986.aasta alguses moodustatud orgkomitee tuli toime "Prillitoosi" terviseretke korraldamisega 7.juunil Tallinna Lauluväljakul. 5 km jooksu starti tuli ligi 50 spordiveterani, 5 km jalgsimatka tegi kaasa 1500 pensionäri. Toimusid "Invaspordi" demonstratsioonesinemised (ratastoolide vigursõit ja võidusõit, istepallimatš Eesti ja Läti invasportlaste vahel) ja Eesti NSV Pimedate Ühingu sportlaste esinemised (tandemjalgrataste võidusõit pimedatele, rullpallimatš Eesti ja Leedu pimedate sportlaste vahel). Tervisepäevast võttis osa

ligi 5000 inimest, osavõtjatele saabus üle 400 kingituse umbes 100-lt pensionärilt kogu vabariigist.

8.juunil 1986 toimunud "Prillitoosi" kontsert-ballil J.Tombi nim. Kultuuripalees esines 2,5 tunnise eeskavaga üle 40 pensionäride taidluskollektiivi kogu Eestist. Samas organiseerisime ka käsitöönäituse, kus oli välja pandud mitusada tööd. Isetegevuse ja käsitöö kõrval on toimetus püüdnud toetada ka vanemaealiste levinud luulenarrastust - kogutud on ligi 1000 luuletust, millest kujuneb "Prillitoosi" luulekonkurss. Senistele üritustele lisandus 1987. aasta algul "Prillitoosi" uusaastakontsert ERSO, Filharmoonia Kammerkoori ja tuntud solistide osavõtul. Need üritused korduvad ka edaspidi.

K o m m e n t a a r i k s j a k o k k u v õ t t e k s. Oleme püüdnud näidata, millised konustused asetab saatele tihe, vastastikusele austusele ja usaldusele rajatud koostöö auditooriumiga. Võimalusi nende mitte just lihtsate ülesannete täitmiseks on mitmeid - tõsine töö kirjadega, praktilistele tulemustele orienteeritud kontaktid ametkondadega, otsene organisatoorne tegevus toimetuse ümber koondunud ühiskondliku aktiivi toetusel. Teisiti see ei oleks mõeldav, sest "Prillitoosi" eesmärk ja missioon - vanemaealiste, pensionäride ja invaliidide integratsioon üniskonnas ja üniskonnaga - jääks kõiki neid võimalusi kasutamata lihtsalt täitmata.

INGE TRIKKEL

SAATESARJAST "LIHTSAD TÕED"

Ilmselt oli vaja ära käia pikk ja keeruline tee, et lihtsate tõdedeni jõuda.

Pikki aastaid nurus kirjandussaadete toimetus autoritelt "midagi publitsistlikku", "midagi

täntpäevakonast". Tellimus jäi mõneti ebamääraseks, ja need, kellelt telliti, palusid küll mõtlemisaega, kuid leidsid siiski viisaka vabanduse äraütlemiseks.

Saatesarja pealkirigi sündis lintsalt. Küllap kumises esmaütlejal kõrvus tänavuse juubilari Debora Vaarandi luulemõtisklus lintsatest asjadest, millest saab elus tuge, valgust ja hingesoojust.

Sellest, mis südamel pakitsemas, kõneleb inimene meelsasti. Ja toimetajaile on tundunud, et oma raadioesinemist kavandades on mõnigi autor just enese jaoks mõne olulise tõe läbi mõelnud.

"Ma olen kirjutanud üle saja mitmesuguse artikli agrotööstuskompleksi teemal," arutles saates EKP Pärnu Rajoonikomitee esimene sekretär Valter Udam, "aga mõju on väga tagasihoidlik. Kuid tarvitses vaid "Vastutusel" lavale jõuda, kui kuskil hakati juba reageerima, ja siis ma mõtlesin, et teatri osa inimeste mõjutamisel on väga suur."

Kõneldes "Vastutusest" ja viimase aja teatrirepertuaarist üldse, tundis Valter Udam rõõmu, et "Nõukogude Liidus tervikuna ja ka maailmakirjanduses hakkab teatrirepertuaar kalduma üha enam publitsistliku käsitluslaadi poole. Vaatluse all on aktuaalsed teemad, teater sekkub probleemidesse otse, ütleb oma sõna".

Valter Udam on parteitööl olnud üle 30 aasta. Ja ta ütleb selles saates siiralt, et "vanast, klassikalisest tööstiilist ei piisa, parteitöö kaanonid ei anna uues olukorras enam efekti. Ta astus teravalt kantseleilikkuse, bürokraatliku asjaajamise, paberiuputuse vastu, avaldades nördimust, et paljud ametnikud on nagu ümber riietatud uude ametnikurüüsse, ja sisuliselt jätkavad vanade meetoditega."

Kirjanik Viivi Luik rääkis "Lintsates tõdedes" tänavu toimunud NSVL Kirjanike Liidu VIII

kongressist, kus kõne all olid üliteravad probleemid ja kus muide "räägiti rohkem inimesest ja elust kui kirjandusest."

"Kirjanike kongressil, eriti selle lõpupoole ei olnud sugugi kerge sõna saada. Inimene võis ju pulti minna ja rääkima hakata, aga ei olnud sugugi kindel, kas ta suudab saali ennast kuulama panna."

Ja tõdeb rahulolevalt: "Beekman sai saali kuulama panna, saal aplodeeris talle mitmel korral, ja üldiselt ta rääkis teravatest ja tõsistest asjadest, mis inimesi huvitasid."

Viivi Luik ütles, et sai ise sellelt kongressilt palju tuge "nii kodaniku- kui kirjanikueluks, just tuge tuleviku jaoks. Praegu on tegelikult üsna hädavajalik, et kirjanikud elust räägiksid." Ta meenutas saates kirjanike Amlinski ja Zalõgini huvitavaid, teravaid ja väga asjalikke ülesastumisi.

Aksel Tamm tuli stuudiosse ja alustas sõnadega: "Me tahame teada, lintsalt ja lühidalt, mis ajas me siiski elame." Ning leiab põhjust rõnutada, et "on suur elukriitika aeg," nimetades lintsateks, kuid eluvajalikeks tõdedeks ausust, loogilisust, töökust, järjekindlust, süsteemi. See loetelu ei tarvitse muidugi olla täielik.

Saates meenutas ta üht kauget episoodi, kuidas Mats Traat käis Vilde kolhoosis talle määratud preemiat vastu võtmas, vastastikuste meeldivuste ütlemise asemel aga, nagu sellistel puhkudel tavaliselt kombeks, "pidas mana tõsise, nõudliku ja kibeda kõne, rääkides asjadest, mis käest ära, eluhoiakust, millega ei suutnud leppida."

"Ma tahaksin uskuda kirjanduse kujundavasse rolli üniskonna mõtteviisis", ütles Aksel Tamm.

Ja veel rääkis ta saates, et on märganud "meie kõigi ökoloogilise nõudlikkuse kasvu", meenutades Valentin Rasputini teost "Hüvastijätt

Matjoraga" - valusate tõdede teost, mida mõned kriitikud omal ajal väga teravalt ründasid. Rasputin "... manitses ja noomis ja hoiatas: ärgem olgem isemeelsed looduse kallal. Miski ei õigusta mõtlematut, ranmeldavat juurte lanti kiskumist. Ei toni olla inimese nimel inimese vastu minemist. Kui nii sünnib, on midagi väga korrast ära."

Viljandi "Ugala" teatri kunstiline juht Jaak Allik tugines lihtsatest tõdedest mõeldes teatrielule, rõnutades fakti, et "kõige olulisem teatris on ikkagi näitleja. Temast algab kõik, temaga lõpeb kõik. Seepärast peab tööatmosfäär ... mõistusepärane, normaalne, ilma pingeteta, intriigideta, hirmudeta, ängideta, tabudeta. Näitleja on konutavalt õrn inimene."

Ning räägib kriitikutest, kes tantmisest "teostada iseennast, omaenese isikut mitmesuguste kalambuuridega, õeluste ja paradoksidega esile tõstes haavavad näitlejat."

"Kriitika ei toni olla isiksust solvav", kuuleme temalt ünt lihtsat teatritõdedest.

Oma raadiovestlust alustas Jaak Allik aga nõnda: "Esimene lihtne tõde - ma ei tea, kui palju raadiokuulajaid ma sellega solvan, kui palju üllatan, on see, et elada saab ka mitte Tallinnas!"

Tema kaaslinlane (nüüd juba 25 aastat!) Vello Lattik meenutab saates aegu, mil "sai valmis Viljandi uus spordihoone, mil staadionil peeti maanoorte spordimänge ja all järve ääres oli alles vana tantsupõrand, kus igal õntul mängis orkester ja võis tantsida õntu otsa, ilma et oleks tulnud piletit osta", ning võrdleb neid aegu praegustega, kus "Viljandi spordinoone hakkab lagunema ja järve äärde on enitatud "uhke kõrts (kellele ja milleks, ei tea)", jagades samas kiitust "Ugala" teatrile, mis "tõesti hästi tentud".

Saatesarjas "Lintsad tõed" on murega jälgi-

tud Lasnamäe, elutu ja kõigele vaatamata siiski elusa kivikarplinna nirmkiiret kasvu. Teadagi eelistavad sel teemal sõnavõtjad hiidmajade kõledusele normaalsuuruses kodude õdusust. (Teatavasti on sama probleem südamel Vladimir Beekmanil, kui ta kõneleb oma väikesest Nõmmest.)

Ajakirjanikutõdedest on rääkinud Marju Lauristin, tänase inimese tantmistest, nõudmistest ja vajakajäämistest Luise Vaher.

"Lihtsad tõed" ootavad juurdeastujaid, kaasaja edasimõtlejaid.

Kui need saated on meie südamesse midagi pakitsema pannud, siis selle nimel, et homme elaksime paremini.

AINULT MÔTISKLUS

LIINA PIHLAK

KUNSTNIK JA TELEVISIOON

See lühike ülevaade telekunstist ja telekunstnikest põhineb 15-aastasel praktilisel tööl televisioonis ja ei pretendeeri mingile teoreetilisele üldistusele. Küllap Eesti Televisiooni 30-aastane olemasolu annaks võimalusi luua teooriaid ja üldistusi ka sellel huvitaval, areneval kunstialal. Kahjuks ei tea ühtegi kunstiteadlast, kellel oleks nuvi telekunsti vastu.

Telekunstniku mänguväli piirdub helendava ristkülikuga suhtes 4:3 suuruses mõnikümmend korda mõnikümmend sentimeetrit. Kuigi tinti tuleb kujundada suuri ruume, stuudioid, saale, terveid väljakuidki, on meie töö lõppresultaat ikkagi kujutis ekraanil. Telekunstniku väljendusvahendite eripära tuleneb teleprogrammi spetsiifikast. Meie loomingu sisu ja vorm on tingitud telesaadete mitmekesisusest, erinevatest žanritest ja teemadest. Olenevalt vajadusest kujundus kas annab informatsiooni, toetab enam või vähem diskreetselt vajalikku meeleolu, kujundab kaadrit ja erinevaid esinejaid esteetiliselt, loob saateks nõutava keskkonna, ruumi, olustiku jne. Pealegi on tegemist pildiga, mis on pidevas liikumises, muutub ajas ja ruumis. Arvesse ei tule võtta mitte ainult kaadrisisest liikumist, vaid ka kaadrite järgnevust, seostatust üksteisega.

Telekunst on süntees, ühendades endas mitme kunstiharu spetsiifikat ja lisades neile televisioonile ainuomast eripära. Ta saavutab oma õige koha ainult vastavas kontekstis, pole lahutatav saatest kui tervikust, ta tugevdab mõtet ja emotsiooni, juhib tähelepanu olulisele ja rõhutab kõige tähtsamat. Õige kujundi punul on nähtav ja kuuldav tugevas seoses ja täienda-

vad teineteist.

Muidugi on erinevate saadete puhul kujunduse osa erinev, alates miinimumist vestlussaadete puhul ja saab saate oluliseks komponendiks laste- ja meelelahutussaadetes ning teleteatris.

Tähtis osa telekunstist on telegraafika. Siia kuuluvad kõikvõimalikud kirjad, samuti graafikud, diagrammid, kaardid, saatepead - teostatud kas käsitsi, fotograafilisel, multiplikatsiooni, elektroonilisel või mingil muul meetodil. Telegraafika ülesanne on mitmekesine: anda informatsiooni, selgitada, rõhutada olulist, näitlikustada esineja juttu, tutvustada visiitkaardina saadet jms.

Ka disainil ja ruumikujundusel on telekunstis suur tähtsus. Televisioon saab kasutada ja propageerida kõiki uusi võtteid ja suundi nendel aladel.

Sama lugu on stsenograafiaga televisioonis. Põhimõtteline vahe lavakujundusel teatris ja teleteatris puudub. Stsenograafia kasutab teiste kunstide vahendeid, neid talle vajalikult ühendades ja sünteesides ning sisuliselt uutmoodi mõtestades, lisades muutuva valguse ja liikumise. Kaasaegne maalikunst, disain, arhitektuur, tarbekunst, fotokunst, etnograafia, ajaloolised stiilid ja olustik - need kõik mõjutavad tugevasti stsenograafiat. Televisioonis lisandub stsenograafiale veel teleeripära - suur plaan, keskplaan, üldplaan, kaadrite vaheldus jms.

Üldse nõuab telekunstniku elukutse kaasaegse eluga, kunsti ja kultuuriga kursis olemist. Suur osa televisioonist on ju päevakajaline, ainult siin ja praegu. Ka telekunstnik peab ühiskonnas toimuva suhtes tundlik olema. Suurelt osalt on tema töö ühepäevalibikas selle vooruste ja puudustega. Kahjuks kaasneb päevakajalisusega ka pealiskaudsus.

Samal ajal ei tohi unustada vastutust tohutu auditooriumi ees. Telekunstniku missiooniks

peakski olema nende kümnete tuhandete vaatajate mõjutamine, eetiliste elamuste pakkumine, oma tõekspidamiste ja iluideaalide propageerimine. See kõik nõuab kunstnikult kõrget kultuuritaset, maitset, stiilitunnet ja kindlasti selget arusaamist oma ülesandest.

Kahjuks on praegusel spetsialiseerumise ajastul universaalsete geeniuste defitsiit. Ja nii peab seda Suure Telekunstniku konta täitma mitu väikest telekunstnikku oma tugevate ja nõrkade külgedega. Ainus eriharidusega telekunstnik Eestis on Tiiu Übi. Erich Tali, Guido Pant, Peeter Urtson, Eugen Tamberg ja Tiina Alver on graafikud, Helge Uuetoa, Gunta Randla, Aino Tarvas ja mina - teatrikunstnikud, Epp Asper ja Joosep Remme disainerid, Epp Suuroja ruumikujundaja, Saima Priks moekunstnik ja Maili Lepp tarbekunstnik. Küllap vääriks nendegi töö põhjalikumat analüüsi, aga õigem oleks jääda ootama erapooletut kriitikat väljastpoolt.

Televisiooni kujundus koosneb ideest ja teostusest. Lisaks tavalistele vahenditele - värv, paber, riie, puu, papp, plastikud jms. võib telekunstnik kujunduseks kasutada ka elektroonikat. Nii ühel kui teisel on oma head ja vead. Tavaliste materiaalsete vahendite hankimine on takerdunud suures osas bürokraatlike käskude-keeldude rägastikku, elektrooniline on alles arenev ja kaugel täiusest. Televisioon on arengutee alguses - pole ju mõnikümmend aastat mingi iga. Siit võib oodata paljude imede kasutamisvõimalust igapäevases praktikas. Kuidas teostab telekunstnik oma ideid praegu ja kuidas see võiks olla ideaalis - siin on teema uueks artikliks.

Oma teema on ka kunstniku koostöö toimetaja, režissööri, operaatori, valgustajate ja paljude teistega. Telekunst on kollektiivne looming ja sünnib ainult paljude inimeste koostöös.

PEETER EELSAARE

UUED AUDIOVISUAALSED MASSIKOMMUNIKATSIOONIVAHENDID JA TRADITSIOONILISE TV PROGRAMM

1976. aastal kirjutas NSVL TA kirjavahetajaliige Džermen Gvišiani ajakirja "Voprossô Filosofii"11.numbris,et teaduslik-tehnilise progressi tingimuste praegusel etapil pole küsimus enam selles, mida see progress inimesele a n n a b, vaid selles, milliseks ta inimese m u u d a b, milliseks kujundab tema kultuuri, elustiili, suhtlemise ja vastastikuse seose loodusega.

Tôepoolest, kui vaadelda maailmas toimuvaid globaalseid muutusi, siis selgub, et ükski teine tehnikavaldkond pole kaasaegse inimese elukorraldust, môtlemist ja ümbritsevat vastuvôtumehhanismi muutnud nii pôhjalikult ja komplekssel kui pidevalt arenev audiovisuaalne tehnika ning tema baasil tekkivad uued massikommunikatsioonivahendid. Need uued vahendid täidavad meie vaba aja, informeerivad, kasvatavad ja ôpetavad, lahutavad meie meelt, taastavad igapäevaseks tootmistegevuseks vajaliku energia. Audiovisuaalsed massikommunikatsioonivahendid omavad juba praegu meie maailmavaate kujundamisel keskset kohta, nad ninutavad paigale meie ühiskondlik-poliitilised arvamused, vormivad meie kultuuritüüpi.

Mida saame lugeda uuteks massikommunikatsioonivahenditeks? Kas saame nende hulka arvata värvi-TV vôi lähemas tulevikus ilmselt teoks saava ruumilise tele-kinopildi? Arvatavasti mitte, sest nii kujutise värv kui ruumilisus muudavad vaid vastuvôtupsühholoogiat, ei muuda aga ahela "kommunikaator - retsipient" funktsioneerimist. Muutusi selles ahelas märkame aga kohe, kui vaatluse alla tulevad k o s m o s e-, k a a b e l-, k a s s e t t - t e l e v i s i o o n ja v i d e o p l a a t.

Nende massikommunikatsioonivahendite puhul saame rääkida levi globaliseerumisest ühelt poolt ja tarbimise individualiseerumisest teiselt poolt. Kõigi nende vahendite puhul tuleb arvestada ka tarbimise teatavat kontrollimatust riiklike institutsioonide poolt. Seega ei puutu me siin kokku mitte ainult uue suhtlemistennoloogiaga, vaid ka kaasnevate keeruliste sotsiaalpoliitiliste probleemidega. Nende uute massikommunikatsioonivahendite vastastikune mõju ja koostöö traditsioonilise televisiooniga on lähituleviku sõlmprobleem.

Osa meie vabariigi televaatajatest võib valida kuue erineva programmi vahel, kusjuures meil on valiku igast hetkest ülevaade. Kuid juba 1985.aastal omas 2,9% neist võimaluse sageli vaadata kassettvideomagnetofoni vahendusel kes-teab-kust ja ei-tea-mil-viisil nangitud ei-tea-missugust audiovisuaalset toodangut. Praeguseks on aga nii meie tagasihoidlik kassettvideomagnetofonide tööstus, kui rajatagune konveiertootmine seda protsenti suuresti paisutanud. Ja kuigi ütleme, et meie poolt tänaseks toodetud 600 erinevat kassettprogrammi (loe: kassetile salvestatud kinofilmi) pakuvad kodumaisel turul konkurentsi, julgen selle väite paikapidamises kahelda. Meie ei käi suurt osa filmitoodangust kinoski vaatamas. Kuid meie asi pole muretseda kinokülastuste arvu pärast. Küll on aga meie asi kassett-televisiooni ja lähitulevikus ka kosmosetelevisiooni eksisteerimise tingimustes uut moodi mõtestada programmipoliitikat, uut moodi läheneda saadete planeerimisele ja tootmisele.

Nagu iga uue asja puhul, on alguses küllalt raske tulevikku vaadata. On neid, kes näevad uute vahendite kasutuselevõtmisega kaasnevaid kardinaalseid muutusi. Kanada professor Marsnall McLunan nimetas juba 1972.a. kassett-televisiooni kultuurirevolutsiooniks, milline lõppude lõpuks pöörab pea peale kogu ametliku poliitika,

hariduse, kaubanduse. On neid, kes arvavad tegu olevat moeasjaga, mis varsti oma mõju ja tähtsuse kaotab. On neidki, kes pea emu kombel paberite alla peidavad. Laskumata siinkonal pikematesse arutlustesse uute massikommunikatsioonivahendite funktsioonide ja eesmärkide olemusest ning paljususest, piisab juba eespool mainitud globaliseerumise ja individualiseerumise meeldetuletamisest, et mõista - asi on naljast kaugel.

Reaalselt võib eeldada, et kõik erinevad televisiooniliigid hakkavad k o o s e k s i s t e e r i m a. Kuid kooseksisteerimine ei tähenda konkurentsitust. Just konkurentsitingimused, nende ellujäämise teed peavad juba praegu huvitama nii teletöö praktikuid, uurijaid, samuti neid ametimeni, kes televisiooni tulevikku määravad. Info-Arvutuskeskuses viidi 1985.a. uurimuse "Elanikkonna ajastruktuur" raames läbi esimene ankeet kassett-televisiooni kohta määramiseks. Sel aastal saadakse uusi andmeid, tulevikuks on uurimistee märgitud. Varsti võib tena esimesi üldistusi. Mida aga öelda praegu?

Moskva Ülikooli professor Rudolf Boretski arvab, et uutes tingimustes saavad endise eluõiguse otsesaated. Ilmselt see nii ongi, seda eelkõige operatiivse informatsiooni edastamisel. Sündmusreportaaži ning majanduspoliitika tutvustamisel on prioriteet samuti traditsioonilise TV käes. Sise- ja välispoliitika omandab programmis veelgi mahukama osa. Seevastu muusika-, meelelahutus-, kunsti- ja kirjandussaated peavad tõsiselt arvestama nii kosmose- kui kassetttelevisiooniga, et olla konkurentsivõimelised eetris ja kassettidele salvestamisel. Sest võimalust oma koduse kassettvideomagnetofoni abil kõike meeldivat jäädvustada ei jäeta kasutamata. Arvestama peab sedagi, et konkureerida on vaja läbimõeldult. Kui me arukalt ja otstarbekalt kujundame tööstuslikult kassettidele salvestatud lavastuste, teatrietenduste, kirjandus- ja kunsti-

programmide repertuaari ja kooskõlastame selle traditsioonilise TV kaudu näidatavaga, võidame kõik. Hariv, õpetav, ajaloolist infot andev programmiosa peaks jääma videokassettidele, kust neid saab sobival ja vajalikul hetkel alati võtta. See puudutab eriti telekooli, mis praegu vaevalt eriti efektiivne on. Ka oleme narjunud kuulma süüdistusi, et TV ei rahulda arvukate inimgruppide erisoove ja huve. T. ei suuda ega peagi seda tegema, sest tal on omad kindlad funktsioonid. Videokassett on sellise töö jaoks lausa loodud. Aiapidajate, käsitöömeistrite, margikogujate ja kodukokkade erinuve rahuldavaid kassettprogramme saab ja ilmselt ka peab traditsioonilise TV aga lepingulises korras valmistama.

Kui jutt läks originaalprogrammide valmistamisele, siis on siin õige kont öelda, et minu arvates ei parane meie maal olukord selles osas enne, kui loodud uus, soovitavalt kooperatiivne tootmiskoondis. Seal teevad asjast huvitatud ja pädevad ametkonnad (Kultuuriministeerium, Kinokomitee, Tele-Raadiokomitee) lepingulist kaastööd. Just nii on üles ehitatud Bulgaaria tootmiskoondise "Bulgarvideo" tegevus. Kurb tegelikkus Kinokomitee monopoolse seisundi tingimustes on kõigil näha videoteekide vaateakendel ja väljapanekutel.

Vast kõige keerukamad programmipoliitilised probleemid kuuluvad selle televaatajate grupi juurde, keda me tunneme kui lapsed-noored. Selle sotsiaalse grupi huvide laius, vajadus nende arengut õiges suunas mõjutada, vänesed elukogemused ja sellest tulenev teravdatud (madal) kriitikameel nõuavad uutes tingimuste eriti arukat tegutsemist.

Lõpuks veel see programmiosa, kus eetriaega täidavad kino- ja telefilmid. Kui arvestada, et nii kapitalistlikes riikides kui ka meil kasetttelevisiooni veel siiani mõnikord "kodukinoks" peetakse ja selles tema peamist eesmärki nähakse,

võib tunduda, et siin pole traditsioonilisel televisioonil midagi teha. Kuid ka siin on oma "aga". Näiteks Itaalia on Euroopa riikide seas kassettvideomagnetofonide arvu poolest viimaste hulgas. Seejuures edastavad tema arvukad eraetelevisioonid kuni kuuskümmend mängufilmi ööpäevas. Teiseneb ka meie traditsioonilise TV filmitootmine ja hakkab tulevikus arvatavasti kasutama kassett-tehnikat. Sellest tulenevalt on ilmselt otstarbekas anda mängufilmide valmistamine sinna, kus nende pärismaa - filmistuudiotele. Ja tegelda ise intensiivselt televisiooni edendamisega ning kassettprogrammide valmistamisega.

Nagu öeldud, on uute audiovisuaalsete massikommunikatsioonivahenditega kaasnevad probleemid keerukad, nende arengu prognoosimine praegusel etapil küllaltki subjektiivne. Seetõttu on vajalik tõsine uurimistöö ja intensiivne mõttevahetus ajakirjanduses. Jõuame me ju kultuuri arengu uude etappi, mida mõnel pool juba on hakatud v i d e o k u l t u u r i k s nimetama. Sest nii eespool loetletud uued massikommunikatsioonivahendid, kui ka personaalarvuti, teksti-TV, elektrooniline ajalent, videomängud jne. realiseeruvad meie jaoks läbi helendava, kujutist andva pinna, mida tunneme teleri ekraanina. Kuidas aga mõjutab uus situatsioon meie kultuuritarbimist, meie kultuuris osalemise aktiivseid ja passiivseid vorme?

Need pole ainult isiksuse individuaalsed probleemid, sest see, kas tulevikuinimene kujuneb v i d i o o d i k s või ühiskonna täisväärtuslikuks liikmeks, on esmase tähtsusega poliitiline küsimus.

HILLAR PEEP

TELEVISIOONIST, VÄLJENDUSVAHENDEIST, REŽIIST

Ajalent kirjutab!
Raadio räägib!
Televiisor ütleb!

Öeldu seostub otsemaid konkreetse ütlejaga, meile silma vaatajaga. Oma silm on kuningas!. Uus usutavuse tasand kommunikatsiooniprotsessis. Televisiooni suurekstegeva luubi all, kus kogu tähelepanu on koondunud just praegu öeldavale sõnale, praegu mõeldavale mõttele, tekib situatsioon, kus mõtte liikumine on nähtav ja mis veel olulisem - väljendaja silmus kontrollitav. Silm on hinge peegel! Näete, juba mitme vanasõna abil saab kõnelda televisioonist - kaasaja tehnilisest suhtlemisvahendist. Võib arvata, et televisioon on küllalt lähedane inimestevahelisele suhtlemisele, loomulikule inimkontaktile kõigi oma silmavaatamiste, õhkamiste ja žestidega.

Kuidas jõuab Eesti Televisiooni ekraanil enamasti istuva ja rääkiva esineja ratsionaalne mõte ja selle "selgeltnähtav" liikumine (mis iseenesest on arvatud emotsionaalselt vastuvõetavate nähtuste hulka) televaatajani?

Mida teevad ekraanil teleajakirjanikud M.Talvik, M.Müür, R.Hanson jt.,on televaatajatele enamasti teada ja suures osas ka näha. Võib arvata, et nende ammu tuttavate inimeste ülesandeks on panna mõte telesaates liikuma ja meelitada selles tegevusse osalema ka vaataja. Televaataja tunneb nägupidi ka paljusid esinejaid ja teab seda, et enamlevinud saatevormiks on vestlus, intervjuu, mis iseenesest on eelkõige normaalne inimestevaheline suhlemisviis ja alles siis žanr - raadio-teleajakirjanduslik. Mida teeb aga telereżissöör?

Milline roll ja ülesanded on selles, ütleksime peaaegu et intiimses situatsioonis (kahe inimese omavahelises jutuajamises) režiil? Kas

suudab režissöör "kolmanda inimesena" (koos kogu väljendusvahendite tehnilise arsenali: valguse, kaamera, heli jne. aparatuuri ja seda teenindava personaliga) seda "intiimvestlust" näidates ja "professiooni nimel" tegutsedes jääda abistavaks, mitte segavaks lüliks?

Selles töös on režissööri esimeseks ülesandeks luua tingimused. Tingimused, kus teleajakirjanik saab rahulikult töötada - sunelda end vabalt ja sundimatult tundva esinejaga. Lisaks sellele on telerežissööri ülesandeks võimaldada televaatajal segamatult osaleda toimuvas suhtlemisprotsessis.

Nikita Mihhalkov on öelnud: "... filmi tegemisel on kõige tähtsam oskus luua õhkkonda." Õnkkond on muidugi märksa keerulisem situatsioon kui tingimused, kuid ei maksa unustada, et tegemist on dramaturgia ja näitlejatega. Näitlejatelt saab nõuda ümberkehastumist rollis ja lausa võõra mõtte najal tegutsemist. Esinejatelt televisioonis, tavalistelt inimestelt soovime eelkõige iseendaks jäämist. Ülesanne - jääda iseendaks TV stuudio erilistes tingimustes. Ka esineja koju või töökohta võtab televisioon need "tingimused" kaasa.

Ei seda ega ka ühtegi teist ülesannet telerežissöör esinejale anda ei saa. Esineja ja režissööri vaheline tegevus on läbi mõeldud, kokku lepitud ja kui vaja, ka proovitud (loomulikult ilma esinejata). Valdo Pandi jaoks näiteks algas intervjuu, töö esinejatega garderoobist. Tavaliselt võttis ta külalise ise vastu, juhatas stuudiosse ja kui oli tegemist esmakordse esinemisega televisioonis, tutvustas stuudiot, vestluspaika, kus istet võeti. Esinejale tähelepandamatult jätkus vestlus saates ja kui ta stuudiost välja juhatati, küsis ta: "Aga ma pidin ju televiisoris esinema...?"

Võimalik, et püüame minevikku idealiseerida, aga ausalt öeldes on täna muretsemiseks põhjust:

sõna kipub devalveeruma, vaataja ei näe loomulikult tegutsevaid esinejaid, sageli on sunnitud suhtlema esineja profiiliga, ei näe kõneleja silmi jne. Vaataja ei pruugi mõista, milles on asi, kus tegi režissöör vea, kus eksis ajakirjanik. Lõpptulemuseks on see, et ta kaotab huvi toimuva vastu ja lahkub meie programmilt, meie kanalilt.

"Sõna - see on tegevus", ütles K.Stanislavski. Sõna kasutamise eest on ETV ajakirjanikke ammuilma tunnustatud. Nõukogude Liidu teleajakirjanduse ajaloos on tänaseni eeskujuks R.Karemäe, V.Pant. Head publitsistikat pakuvad vaatajale ka täna ETV saatesarjad: "Viljaveski", "Vaatevinkel", "Kontakt" jt.

Milles seisnevad puudujäägid töös sõnaga? Vähenenud on ettevalmistus. Sõna valik toimub liiga sageli montaaži käigus, vabavestluse materjali põhjal. Puudub stsenaarium, mille alusel saab režissöör muuta sõna tegevuseks. Muidugi on võimalik luua faabulata, süžeeta, dramaturgiata üldlevinud vabavestluse õhkkonnas terviklikku telesaadet, kuid enamasti ei rahulda selline olukord režissööri professiooni elementaarnõudmisi.

Tänapäeva televisiooni iseloomustab ikka veel dramaturgia mahajäämus. Meenub peaaegu et "tummtelevisiooni" ajast pärit, sageli korratud Roman Karmeni mõte, et televisioon võib muutuda kunstiks alles siis, kui ta on võitnud mitte väikestes lahingutes, vaid peaneitluses - saanud endale dramaturgia, TV-dramaturgia. Parima töö näiteks toome seni veel Grigori Kromanovi ja Rein Karemäe ühistööd - saatesarja "Missugused me oleme?".

Rõõmustavaks sündmuseks tänapäeva teleprogrammis on lühilavastused "Tugitooliteatris". See on üks neid väheseid võimalusi, kus televisiooni režissöörid ja assistendid saavad otseselt kokku puutuda kirjandusliku, dramaturgilise materjali-

ga. See on kunsti- ja kirjandussaadete peatoimetuse väärt ettevõtmine. Märkimist väärivad veel sama peatoimetuse vormilt värsked sarjad: "Ateljeekontsert", "Pildi sisse minek" ning noorte- ja lastesaadete peatoimetuse režissööri T.Vahi professionaalne töö saatesarjas "Kõige suurem sõber".

Lavastaja "sureb" näitlejas, öeldakse teatris. Kelles "sureb" telerežissöör?

Esinejate nimel pingutab ka täna ikka veel paljus entusiasmile rajanev režii Eesti Televisioonis.

—

REIN MARAN

LOODUSEST, INIMESEST JA LOODUSFILMIST

Inimese suhtumine loodusesse kui elukeskkonda ja kogu biosfääri mõtestamine on viimaste aastakümnete jooksul märgatavalt muutunud. Üha jätkuv linnastumine on tekitanud inimestes suure looduseigatsuse ja -lembuse. Lugeda seda ainult urbaniseerumisest tingitud loodusnostalgiaks oleks ilmne viga. Pigem on tegemist loomuliku kaitsereaktsiooniga, püüdega ranuldada inimesele omaseid, aegade jooksul kujunenud psühholoogilisi vajadusi.

Inimene kui bioloogilis-sotsiaalne liik on arenenud loodusliku keskkonnaga märksa tihedamas kontaktis kui seda võimaldab kaasaegne linn. Üleminek uude keskkonda on olnud väga kiire. Me ei ole veel suutnud kohaneda uue, enda loodud keskkonnaga ja vajame seetõttu meeli ja füüsist normaliseerivate doosidena kokkupuudet loodusega. See vajadus on enamasti alateadvuslik. Vaevalt me iga kord mõtestame, mis ikka sunnib meid püüdlema matkaradadele, nägema kurja vaeva aiamaalappidel, nautima ninge kinni pidades kauge ja tundmatu metsiku looduse elu teleekraanidel.

Teine, võib-olla isegi olulisem põhjus nu-

viks looduse ja selles toimuvate protsesside vastu on, vastupidi eelmisele, täiesti mõistuslik ja teadvustatud, teaduslik-tehnilise revolutsiooni otsene tulemus. TTR-i käigus saavutatud võimsused andsid inimesele võimaluse asuda enese hüvangu nimel niisugustele grandioossetele looduse ümberkujundamistele, millest mõni aeg tagasi unistadagi ei osatud. Samaaegselt suurte võitudega kogunes üsna ruttu ka kibedaid, lootusetult vastupidiseid kogemusi. Loodusliku keskkonna sisemiste seaduspärasuste mittetundmine või nende mittearvestamine vähendas märgatavalt ümberkujundamiste efektiivsust, paiguti aga lausa nullis neid. Tekkis reaalne vajadus tunda loodust ja tema seaduspärasusi.

Nii ongi nüüd bioloogia muutunud veidrikest entusiastide tegevusalast kõige moodsamaks tegevusvaldkonnaks - eluteaduseks. Teaduseks, millest loodetakse väljapääsu inimese ja keskkonna konfliktidest ning oodatakse tulevikus lausa fantastilisi hüvesid. Ennustatakse saabuvat bioloogiasajandit, mil inimene asub juhtima bioloogilisi protsesse oma vajadusest lähtudes. Bioloogia selle haru, mis uurib liigi ja tema keskkonna suhete seaduspärasusi, nimetusest - ökoloogia - on saanud käibesõna, mida kasutatakse kõikvõimalikel juhtudel.

Ja samal ajal teame, et inimtegevuse tulemusena kaob maailmast üks taimeliik nädalas ja vähemalt üks loomaliik päevas; et happevinmade läbi on hukkunud Saksamaa LV-s 3,5 miljonit ha metsa, Tšehhoslovakkias 700000 ha jne.; et viljakaid põlde muutub kõrbeteks rohkem kui inimene uudismaid juurde suudab luua; et praeguse ekspluateerimise tempo juures lakkavad olemast troopilised vihmametsad - maakera kopsud - juba paarikümne aasta pärast jne., jne.

Oleme hakanud taipama, et suure võimsusega varustatud, kuid ökoloogiliste algteadmisteta inimene on sama ohtlik, kui ilma juhtimisoskus-

teta või purjus autojuht roolis. Ainult et tema tegevust ei ole piiramas karmid liikluseeskirjad ja riiklikud loodus- ning keskkonnakaitseorganid jäävad siiani Riikliku Autoinspektsiooni efektiivsusest tunduvalt maha.

Autojuht ei tohi rooli istuda, kui ta ei ole läbi teinud liiklusõppusi ja eksamitel tõestanud oma oskusi. Kellelegi aga ei tule pähe kontrollida ökoloogiliste teadmiste olemasolu mõnel suuri võimsusi kasutaval ja loodust mõjutaval inimesel. Samal ajal on aga kõige algelisemategi ökoloogiliste teadmiste ABC märksa keerukam liikluseeskirjadesse kätketust. Kui liikluseeskirjad on efektiivsed nende üleüldise ja absoluutse täht-tähelise täitmise korral, siis suhetes loodusega ei ole nähtavast võimalik formuleerida mõjusat, ainult üheselt mõtestatavat ja täidetavat käitumis- ja suhtlemisreeglite kogumit.

On ilmne, et meie senise elupraktika käigus väljakujunenud tarbijalik homotsentriline mentaliteet loodussuhetes on inimesele kui liigile hukatuslik. Teaduslik-tehniline revolutsioon on esitanud inimesele täiesti vältimatu nõude jõuda suhetes loodusega, oma ainukese võimaliku elukeskkonnaga põhimõtteliselt uuele tasandile. See aga eeldab kõiges looduse seaduspärasuste otsimist ja arvestamist, sest muuta on võimalik loodust, ja inimene seda paratamatult teebki, mitte aga loodusseadusi.

Looduse seaduspärasuste eiramise eest tuleb alati maksta, oma heaolu, tervise, aga võib-olla ka olemasoluga.

Selleks põhimõtteliselt ja kvalitatiivselt täiesti uueks suhtumiseks ei ole inimene veel kaugeltki valmis.

Ei ole vist ühtegi teist vahendit, mis saaks inimest selles kiiremini ja tõhusamalt aidata, kui igasse kodusse, pea iga inimeseni ulatuv teleekraan. Siit ka loodusfilmi ja -telesaate

funktsioon ja vastutuse määr. Loodusteemaline film ja telesaade täidavad küll ünte põhiülesannet, kuid neis on olulisi spetsiifilisi erinevusi. Saade on operatiivsem, päevakajalisem, vahetult inimsuntlemisele ja kontaktidele apelleerivam. Kuid saates ei ole võimalik saavutada seda kõikide elementide läbikomponeeritust, mõtte ja tunde täpsust ning sügavust, mis võimalik ja iseloomulik filmile. Samuti ei võimaldu saade tänu tehnoloogilistele ja organisatsioonilistele iseärasustele niisugust süva- ja püsivaatlust, mis aga täiesti käepärane ja loomulik filmile.

Kuigi loodusfilmi kõrgajad, tema missiooni ja tähtsuse täielik mõistmine on alles ees, on ta praeguseks võitnud endale nii Eesti Televisiooni kui kogu NSV Liidu teleekraanidel kindla ja arvestatava koha. Märkimist väärib asjaolu, et valdav enamik Nõukogude Liidus filmitavatest loodusfilmidest toodetakse telefilmides või siis filmistuudiotes televisiooni tellimusena ja teleekraani tarbeks. Ilmselt on see praktika täiesti õigustatud. On ju televaatajate arv kõige paremateese linastumistingimustesse sattunud filmi vaatajate arvuga võrreldes mitme suurusjärgu võrra kõrgem.

Täielikult loodusfilmi tegemisele pühendunud loovtöötajate arv on aga üsnagi tagasihoidlik. Nende üleslugemiseks jätkuks kahe käe sõrmedest. Sellel on põhjusi palju.

Loodusfilm on tekitanud segadust mitmel tasandil. Filmiloomingu lanterdajad ja nindajad on nädas tema žanrimääranguga. Tavapäraselt paigutatakse loodusfilm populaarteaduslike filmide nulka. Põhjust selleks on. Püüab ju loodusfilm enamasti toetuda bioloogiliste teadusharude uurimistulemustele ja uusimatele mõttekäikudele. Üsna tinti on sellistes filmides koostöö teadlastega niivõrd tine, et paremate juhtudel muutub film ise avastuslikuks, kuigi erinevalt tavalisest populaarteaduslikust filmist siin tead-

lasi ei eksponeerita.

Samal ajal aga kannab loodusfilm endas kõiki dokumentaalfilmi tunnusjooni ja võiks formaalselt kuuluda ka dokumentaalfilmide žanrisse.

Loodusfilmi on püütud määralteda ka kui faktide, teadmiste ja emotsioonide sulamit.

Muidugi oleks väär arvata, et tasub vaid teemaks valida loodus ja tõepärasus kaasneb iseenesest. Pigem vastupidi. Jõudmine mingisuguselegi selgusele inimese ja looduse keerukates suhetes pole nii lihtne. Ühtedesse ja samadesse tõsiasjadesse võib suhtuda üsna erineval viisil ja veel erinevamalt on võimalik kõike seletada. Iseenesele märkamatult võib sattuda käitumise ja suhete vaatlemisel loomariigis antropomorfismi. Nii loomulik on püüd kõike seletada inimese olemise ja käitumise loogikaga. Isegi teades, et igal liigil on ainult temale omane käitumisloogika, mis lähtub keskkonnast, suhetest teiste liikidega ökosüsteemis ja veel paljust muust liigile omasest, on nii hõlp märkamatult kalduda inimesestamisele või liialt resoluutsesse väitlusse asjades, kus teaduseski veel selgust pole.

On nähtavasti üsna oluline, loodusfilmi puhul eriti, missugune püüd kannab tegijat. Kas soov mõista ja tunnetada filmi abil loodust või siis maksku mis maksab teostada iseennast. Ka filmis võib olla "looduskasutus" üsna erinev. Nii võib kõik, mis õnnestub looduses tabada, olla tegija jaoks vaid saviks, millest suvaliselt voolitakse monumenti iseendale, oma isiku erakordsusele ja "silmatorkavale andekusele". Samuti võib külma südamega, kuid meisterlikult filmida ja kokku seada looduskujutiste rida, reklaamimaks mingit paikkonda või mistahes muud kaupa ning pealiskaudselt iluleida säravpostkaartlikus vaatefilmis, jne. "Kasutuse" seisukohast on ka need loodusfilmid.

Nendes mõttemõlgutustes mõistan loodusfilmi all siiski filmi, mille põhitunnuseks on lähtu-

mine ajas muutuvast ja otsivast teaduslikust mõttest, respektist elu kui terviku vastu ja sellest johtuvast juurtega ürgkultuurilukku ulatuvast emotsionaalsest loodustunnetusest. Niisuguseid filme tenakse vahelduva eduga kaugel Kasahstanis ja polaarjoone taga, Leningradis ja Moskvas, Eestis ja Leedus. Pikemalt ei olegi võimalik seda loetelu jätkata. Otsides, paiguti ka eksides, raashaaval kogemusi kogudes rajab niisugune film endale teed. Elu on tõestanud, et tal on jõudu püsima jääda, ajas ja ruumis edasi areneda ning võita endale liitlasi ja kaasamõtlejaid.

Tootmistehnoloogiliselt on aga seda tüüpi filmid meil ilmselt üsna ebameeldivaks nähtuseks, sest ajal, mil tööstati välja vastavaid eeskirju ja normatiive, ei teatud neist filmidest veel palju midagi ja ega praegusedki normatiivide täiendajad ja ümberkorraldajad loodusfilmi spetsiifikas eriti kodus pole. Üldkentivate, alati konaldatavate ja sobivate normatiivide väljatöötamine loodusfilmi tarbeks on üsna lootusetu ettevõte, sest sõltuvalt konkreetsest objektist, tema keskkonnast ja elulaadist on kogu filmimise tehnoloogia, vahendid ja metoodika erinevad, kohaldatavad ainult selle konkreetse filmiobjekti jaoks. Paratamatult tuleb leppida faktiga, et elusloouse objektid elavad oma elu, just säärasena on nad filmimise jaoks väärtuslikud ja kogu filmitöö peab olema kohandatud sellele .

Aegade jooksul on elav loodus omandanud kogemuse, et inimesest ohtlikumat olevust ei ole. Teda tuleb karta, tema eest tuleb varjuda. Nii et loodusobjekt ei oota filmitegijaid, ta tuleb kõigepealt üles leida. Ühesõnaga, tema peaaegu sedasama, mida teevad jahimehed. Ka nemad peavad looma üles leidma ja laskekauguseni jõudma. Sealt, kus jahimehe tegevus lõpeb, sealt loodusfilmija tegevus alles algab. Kõigepealt tuleb

mingil moel murda see usaldamatuse barjäär. Võib muutuda nähtamatuks, kuuldamatuks, varjuda koos kaamera ja kõige selle juurde kuuluvaga. Praktikas on seda võimalik teha ainult teatavatel kindlatel juhtudel, kindlate loomaliikide puhul. Võib püüda oma tulevasele objektile tõestada, et filmikaameraga inimene on erand. Ta on ohutu ja kaamera ees võib ja peab oma loomulikku elu edasi elama. Kuidas, missuguste vahenditega seda teha, kuidas igal konkreetsel juhul üldse pääseda loodusobjekti filmima, sellele peab iga kord vastuse leidma.

Siit aga erinõuded looduse filmijale. Peale professionaalsete oskuste konkreetsel filminduse erialal - režissöör, operaator, helirežissöör, jne. - vallata veel tervet rida oskusi, mis vahetult seotud tööga looduses: objekti ja selle keskkonna tundmine või võime seda õppida, oskus küllalt piiratud arvu tähalepanekute järgi aimata oma kangelase käitumise loogikat, kohaldada ja allutada sellele oma isiklik käitumine ja kogu filmimistehnoloogia.

Kinofilmistuudiote praktikas on rohkem kogemusi erinevate objektide, sealhulgas loodusobjektide filmimisel ja seal maksvad normatiivid on, eriti filmilindi ja aja kulu suhtes, märksa paindlikumad kui telesüsteemis.

Loodusfilmija peab oskama tavalises filmipraktikas üsna harva kasutatavaid filmimise eritehnikaid (üliläni- ja kaugfilmimine, kiir- ja aeglustatud filmimine, jne.) Ta peab olema võimeline konstrueerima ja pahatihti ka ise valmis enitama kõikvõimalikke rakiseid, et filmimine üldse võimalikuks osutuks. Seejuures tuleb leppida tõsiasjaga, et see rakis, mis sobib ja õigustab ennast ühe loomaliigi puhul, ei pruugi üldsegi sobida, ja enamikul juhtudel ei sobigi, mõne teise loomaliigi puhul.

Seda eritingimuste ja -nõuete nimistut võiks veel üsna pikalt jätkata. Piirduksin siiski

ainult ühe, minu arvates olulisima nõude eraldi märkimisega. Tähtsaim loodusfilmija jaoks on tema enda eetiline tasand. See määrab tema soovi tõepoolest ennastunustavalt tegelda oma alaga, kindlustada leidliku suhtumise uuritavate-filmitavatega ja teeb talutavaks mitte just kõige mugavamad töötingimused.

Praktika on näidanud, et kõikide eelduste olemasolu korral kujuneb professionaalne loodusfilmija välja pärast filmialase erinariduse omandamist 5-10 aastaga. Pea sama palju kulub aega ka keskastme spetsialistidele. Professionaalne sobimatus ilmneb tavaliselt üsna ruttu - esimese paari aastaga. Esimesel aastal aitab pingutades vastu pidada põnevus; teiseks aastaks seda tavaliselt ei jätku. Psühhofüsioloogiliste omaduste sobimatus võib ilmneda aga märgatavalt hiljem, nagu ka anne iseseisvaks tööks.

Peale eelmärgitu vajab loodusfilmimine veel filmitehnilisi vahendeid, mis tavafilmimise praktikas üsna harva kasutatavad, kuid loodusfilmi tegemisel võivad oluliselt määrata tulemuse.

Märgitud katkendlikest mõttemõlgutustest looduse ja inimese ning loodusfilmi teemal võiks tena ka mõningad järeldused. Loodusfilmi edukat tegemist ei ole võimalik määrata dekreedi või käskkirjaga, kui ei ole reaalselt olemas sellest huvitatud ja sellesse süvenenud inimesi. Küll aga on nende olemasolu korral võimalik arendada välja tingimused kõrgetasemeliste loodusfilmide loomiseks. Kui need tingimused ei kujune aga baasiks, mis ühelt poolt garanteeriks võimalused kõige eripalgelisemate loodusfilmide loomiseks, teiselt poolt aga erialaste spetsialistide säilitamise ja kasvatamise, katkevad paratamatult selles konkreetses paikkonnas juba kujunema hakkavad loodusfilmide loomise traditsioonid ja aastate jooksul kogunenud kogemused ning oskused.

Sotsiaalset vajadust aga loodusfilmidele meie ekraanidel ei ole vist enam tarvis täiendavalt tõestada.

PAAVO KIVINE

MÕNDA SPORDI-TV RETSEPTSIOONIST

Mida võiks tele-spordist öelda, kui sa ei ole pidev, vaid üsna juhuslik jälgija, kui sul pole isegi ühest jälgmisnurka, olles kord tavaline huviline, kord endine sportlane, kord kolleeg? Aga kui on sinulgi see eluspildi ikoon toanurgas ja veedad sinagi ta ees oma palvetunnid, siis midagi ju tast niikuinii arvad. Mitte küll kitsalt meie kodusest TV-st, pigem kõigist võimalikest kokku.

Kõigepealt enda jaoks väike liigitus. Ja nimelt meie TV konta. Spordiinfo, ka reportaažid ja taktikalised päevaprobleemid leiavad kajastamist suurimas mahus. Spordi globaalprobleemid leiavad vaid näppimist. Spordi filosoofilised põhiküsimused on lausa puutumata maa. Kohe lähemalt.

On juba kanooniliseks tõeks saamas väide, et eesti spordipressi info on heal tasemel, loomulikult siis ka - või peab ütlema e r i t i - elektroonilises pressis. Tundub koguni, et ta edeneb pöördvõrdeliselt meie tippspordiga, mis polekski ime, sest mida lahjem usk, seda ägedam alati usuteenimine. Teisest maailma otsast jõuab vaatajani reportaaž võistlustelt, millest ei võta osa ühtegi Eesti sportlast, ja teistest võistlustest, kus ei viibi kohal isegi reporter. (Nagu on kirjastustel saanud kurvaks kombeks teha raamatuid olümpiamängudest, kuhu ei jõudnud ükski kirjamees.) Ei, infovaeguse üle spordisõber ei toni kaevata. Pigem võiks ta isegi teinekord pisut imestada, kuidas võidakse kallist eetriaega päevade kaupa täita ülekannetega kodulahel peetavaist regattidest, mis sportlikus mõttes peaaegu mitte midagi ei otsusta. Ja siiski. Informatiivsuse eest, kui suure vaevaga see ka ei saavutataks, oleks imelik ajakirjanikku kiita, sest see on pressi elementaarne nõue,

sellest algab, kuid sellega ei lõpe tema ampluaa. Kiita oleks põnjust siis, kui ajakirjanik näitaks oma suutlikust käsitleda tänase spordi selliseid suuri probleeme nagu politiseerumine, raha, doping, samuti sportiva inimese igavesi põhiküsimusi: kes ma olen? miks ma tegutsen? mida taotlen? Kui spordipress ei ole selliseid küsimusi enda ette seadnud ja piirdub ühe või teise spordiala taktikaliste probleemide arutamisega, kui see on teadlik loobumine, siis iseasi. Surm ka ei võta sealt, kus ei ole. Siis ütleb spordihuviline: mind niisugused asjad küll huvitavad, aga ma ei teadnud, et teid mitte. Ja võib lisada: miks peaksin ma teid uskuma väikestes asjades, kui ma ei tea, kas te suudate mulle ära seletada suuri? Ja ta võib võtta kogu pakutava suhtes e e l h o i a k u.

Niisiis jõuame paratamatult tele-spordi kuningžanri, reportaaži juurde.

Mis seal rääkida, TV eeldused sporti vahendada on kõigi teiste pressikanalitega võrreldes fantastilised. Pilt räägib enam kui tuhat sõna. Paljalt pilt. Räägib isegi nii palju, et algaja või oskamatu reporter seisab sageli nagu vägilane teelahkmel: samm vasakule viib pildi rikastamisele, samm paremale - lootusetule ärarikkumisele. Meie nõudmised sellele kangelasele on tõesti suured, hirmutavalt suured.

Eks ole telereporter ju kutsumata külaline, kes igal hetkel keset su elamist tuppa astub ja kohe jutu üles võtab, ilma et sa sõnagi vastu saaksid öelda. Situatsioonilt on see küllalt häbematu süllepugemine ja ehkki sa nupulevajutamisega saaksid külalise kohe ukse taha tõsta, jääb sul siis ka u u d i s kuulamata. Juba siit tuleneb reporteri esimene nõue: ära laiuta, ole inimene, sa oled külas. Uudis võib olla küll hirmnuvitav, kuid vähemasti omas kodus tahab inimene seltskonda ise valida. Niisiis - maha

poos. Eemale possilik hoiak, apostellik toon: mina teid narin ja valgustan, sest minu päralt on teadmine ja tõde. Kes kannataks sihukest külalist?

Viimasest tõest. Kes ei armastaks kategoorilisi otsuseid ja hinnanguid. See tõestaks nagu pädevust. Spordireporter saab nendeks tuge spordi mõõdetavusest. Koos pealtvaatajatega ihkab ta vaistlikult, et vähemalt siin kõik, mis mõõdetud, kaalutud, hinnatud, ka kehtib vaidlusteta, on absoluutne. Aga. Vaadakem intervjueeritavaid tippmeni, neid, kes ise äsja suutnud absoluutset. Kui hämmastavalt tagasinoidlikud on nad ise oma ninnanguis. Nad ütlevad: võis nii, aga võis ka naa; põhjus võis olla see, võis olla ka teine; võit tuli, aga võis ka mitte tulla; kõik on suhteline, mitte miski ei ole absoluutne. Ja reporter järeldab endamisi, et tippmees ajab ebahuvitavat udu, ei pane selgeid asju paika. Reporter on metafüüsik. Sportlane on dialektik. Üks soovib kas või hetkeks igavest, teine teab, et elus pole midagi igavest. Muide, reporterite igaveseigatsusest annavad tunnistust kõikvõimalikud "parima sportlase" konkursid, võistluseta võistlused - kuu, aasta, aastakümne parim sportlane. Minu meelest rahuldavad need hääletajate-otsustajate endi edevust, tekitavad illusiooni, et mitte spordimehe võistlused, vaid just nemad hindavad ja panevad lõplikult paika. Varjuteater. Kas ka täiesti süütu - mine tea? Kui mõelda, et paljudele on jalgpalli- või traavivõistluse totalisaator, mäng nimedega, palju tähtsam kui võistlus ise... Järeldus teemast: õppigem spordimeestelt, vältigem liiga kategoorilisi otsuseid ja hinnanguid. Pidagem meeles, et ka vaataja võib meiega mitte nõustuda, ärgem siis talle oma valmistõde vägisi toppigem. Maailm on avaram, kui ta on võimalusterohkem.

Siit jõuame reporteri asjatundlikkuse juurde. Kolleeg Aleksandr Pavlov kirjutab: "Samal

ekraanil, kus regulaarselt näeme suurimaid spordivõistlusi ja iga päev kommenteeritakse spordiuudiseid, etendub vanetevanel vana sporditeemaline komöödia, kus solidse ja esindusliku spordimehe kõrval on koomilisena antud nimelt ajakirjaniku kuju." Vaadakem samale ekraanile, millele osutab A.Pavlov, jah, meie, kes me oleme juba paarkümmend aastat kannatanud KTV kergejõustikuülekandeid. Kus me võime kurta, et üheski ülekandes, tulgu see Sotšist või Montrealist, on meile jäetud ütlemata, kui palju kaalub vasar, kui kõrged on tõkked, mitu ringi tuleb joosta 800 meetris; ja meid on sageli säästetud sellest, kes jookseb, mis aja võitja sai ja koguni - kes võitis. Jaa, nimelt selle ala puhul on asjad meie kodu-TV-s kõige markantsemalt teisipidi. Kui meil ka nimetamisväärset kergejõustikku ei ole, oskame me temast vähemalt rääkida.

Aga ka üldises asjatundlikkuses jäädagu delikaatseks, hoidutugu liigsest sattumast. Seesama kõiketeadev hoiak, millele juba viidatud: ärgu kiputagu ülearu targaks detailides. See on esiteks tarbetu ja teiseks ohtlik. Nii võib sportlase tennilise soorituse hindamine küll olla ajendatud soovist näida kompetentsena tunandete mitteinformeeritute ees, kuid sellega võib naiedasti vanele lennata sadade informeeritute silmis. Näiteks lõpeb korvpallimäng meie meeste üliraske võiduga, ütleme 135:80. Väga vanva ütleb reporter, aga eks probleeme oli ka, näiteks kaitses. Otse vastupidi, nüüdne intervjueeritav treener, probleeme oli rünnakuga! No mis sa kostad selle peale? Vaataja saab ju aru, spordialasid on palju, reportereid väne, kõiges ei jõua kompetentseks saada ja ta ei nõuagi kompetentsust kõiges. Kui ei tea, võib vait olla või lasta rääkida teadjal. Vastasel juhul võid vänenaaval kõigi alade spetsialistide silmis asjatundmatu maine omandada ja see on juba hull. Mis rääkida detailidest, kui isegi sellised vägagi

võimalikud hinnangud nagu "ei jätkunud tahet", "tehnika on käest ära", "ilmselt ebapiisavalt harjutanud" on kui sügisesel jääl kõndimine - iial ei tea mil reitpidi sisse sumatad. Las räägivad J.Maiorov jäähokist ja V.Maslatšenko jalgpallist - mis heaks arvavad, neid vaataja usub. Ise uskugem kaljukindlalt sellesse, et meie vaataja on targem, kui arvata oskame.

Ja veel. Sõnadega saab ja peaks kokku hoidma. Usaldagem pilti ja usaldagem vaatajat, ei ole midagi tüütumat kui üleräkimine. Kui pidada silmas H.Mikkinit ja G.Hololeid, on meie raadioreporterite põhijooneks olnud ülinobe pildi edastamise taotlus. TV-s on see ilmselt tarbetu ja väär. Vaatajal tekib kergesti tunne, et teda peetakse pimedaks, kurdiks, lolliks. Ja ega meie TV siin patustagi, kuigi kiusatust aeg-ajalt märkab.

Sport on demokraatlik, vabade eelistuste ja maitsete maailm. Ühed televaatajad võivad olla türilaste, teised tallinlaste poolt; ühtedele meeldib Emmijan, teistele Lewis; mõned peavad põialt Kiievi "Dünamole", teised brasiillastele; üks eelistab blondi, teine brünetti, kolmas "Kalevit", neljas "Žalgirist" jne. Lemmikuid valitakse kümnetel põhjustel, kuid kõige sagedamini siiski nende iseloomuomaduste põhjal, mida sportlane võistlustel ilmutab - meelekindlus, vaprus, õilsus jne. On hea, on vajalik, et reporter ei libiseks mööda neist võistlustes ilmnevaist väärtusomadustest, ei lahkneks siin pealtvaatajast ega topiks jonnakalt ette oma soosikut, millegipärast vajalikku võitjakandidaati. Oldagu suvatsev paljude suntes, antagu au väärikaimalt võistlejaile. K e s võidab, on küll oluline, aga k u i d a s võidetakse - mitte vähem.

Kes eitaks omadele kaasaelamist, võidu soovimist, patriotismi, kes keelaks seda väljendamast ka reporteril. Ent tunnistagem: k u s a g i l

on piir, kusagil o n piir. Ja mõne meelest ulatuvad juba üle selle piiri lähtekohad, et "meie omad" võrdsustatakse õige ja heaga, "võõrad" aga väära ja kurjaga ja et reportaažis kajastatakse niisugust hea ja kurja, õige ja väära vahelist võitlust. Koos sellest järelduvaga, et kõik, mis "meie omad" võidu saavutamiseks teevad, on õige ja lubatud, "võõrastel" seevastu lubamatu ja taunitav. Kujutlegem korraks, kas oleks selline reportaaž võimalik rahvusvahelisel viiuldajate, balletiartistide, lauljate konkursil. Ja ometigi on sport kunsti võrdväärne vend. Siin ei peaks õiendama asju, mis teiste vahenditega õiendamata jäänud, patriotismist ei peaks saama natsionalism ja šovinism. Spordi ja spordireportaaži ülesanne on maailma ja inimesi ühendada, mitte lahutada. Ta peaks ülistama inimest, mitte tema passi. Tal on suur šanss selles, milles poliitika nii sageli ebaõnnestub. Meie omad ei pea võitma, mitte seetõttu, et nad on õ i g e d. Sportlane või võistkond võidab seetõttu, et ta on olnud õ i g e tehtud töös, tahtes, vastupanus, vankumatuses - olnud õ i g e inimlikes väärtomadustes. Need maksavad mängus, ei muud. Aga kui ka meie omad taovad vastastele vastu jalgu, rikuvad reegleid, jäävad vahele dopinguga, siis tuleb spordireporteril asja nimelt nii võttagi - taoti, rikuti, jäädi vahele, mitte aga otsida muid seletusi. Kas ongi võimalik seletada, miks on meie suli parem kui nende suli? Tahtes siin kõigest väest "poliitikat teha", võib väga kergesti vastupidist saavutada, poliitiliselt rängalt eksida. Parim poliitika on alati õige mäng. Ja jumala eest, ei lange alla taevavõlv, ei pea reporter itkema ega kiskuma ribadeks rõivaid, kui tallinlane kaotab taškentlasele, venelane ameeriklasele, ameeriklane etiooplasele, soomlane rootslasele. Hirmus ei ole, k u i d a s mäng lõpeb. Hirmus on, k u i mäng lõpeb.

UNESCO SIEPS-i komitee esimees Peter McIntosh: "Spordiajakirjanikud, raadio- ja telekommentaatorid võivad muuta maailma paremaks." Ei tea, kas just võivad, aga vähemalt püüdma peaksid küll. Sport oma paljuski reaalelu kopeerivate situatsioonidega pakub selleks küllalt ainet, kui vaid ise olla piisavalt suutlik, hingelt naritud, avaralt mõistev, humanistlik, mis kõik veel, sest siin ei tee liig liiga - et olla igapäevane oodatud külaline meist igaühe kodus.

MART KADASTIK

MIKS MEIE AJAKIRJANDUSES EI OLE TELEVISIOONIKRIITIKAT?

Nii meie vabariigis tehtud ajalehtede lugejaskonna uuringud kui ka toimetuste endi poolt läbi viidud küsitlused, kirjapäevad jms. kinnitavad ühte ja sedasama - lugejate huvi telerubriikide, telearvustuste vastu on suur. Huvi on igati loomulik: televisioon on neid nähtusi, millesse enamikul inimestest on OMA hoiak. Mõistagi pakub oma (eel)arvamuse kõrvutamine kriitiku argumentidega, aga ka lihtvaataja väidetega lugejale võimaluse kaasa rääkida, kaasa mõelda kõige erinevamates elulistes probleemides - teletemaatikal ei ole ju piire. Ent küsigem kone: kas meie trükikirjandus on lugeja seesugust huvi arvestanud? Kahjuks väga harva. Tele- ja raadiosaadetest jontuvaid avalikke arutelusid, poleemikat, analüüsi võib meie ajakirjanduses asjatult otsida. Võib-olla on teleprogramm sedavõrd ilmetu, et polegi, millele tähelepanu pöörata? Oletagem. Kuid sel juhul tasuksid tõsist arutlust selle ilmetuse põhjused, olukorra parandamise võimaluste otsingud. Meenuvad üksikud televisiooni pinta sihitud repliigid, mille haare ei küüni oluliselt kaugemale diktorite ja spordireporterite pattudest eesti keele reeglistiku sun-

tes. Meenub ka mõne üksiksaate junuarvustus, kantud poolehoiust või vaenulikkusest ühe või teise saatejuhi vastu. Kuidagi ei meenu aga kaalukamate saatesarjade tervikarvustusi, telekommentaatorite aastatepikkuse või kasvõi üne aasta loomingu analüüse, rääkimata hinnangutest peatoimetuste tööle või ka mingi teema, žanri teleküsitlusele. Ometi oleks ülimalt põnev lugeda, näiteks, viimasel ajal tähelduvatest tendentsidest uudiste toomisel vaatajani, meelelahutussaadete osakaalust teleprogrammis, noortesaadete temaatika ja tegelike noorteprobleemide vanekorrast, avalikustamisprintsiibist seoses propagandasaadete peatoimetuse taotlustega, jne. Analüüsiobjektidest, nagu selgub, pole puudust, mistõttu väide, et televisioon ei ole miskit arutlusväärset, ei kannata ise kriitikat.

Tõe huvides mõõngem, et on siiski üks valdkond, mida kirjutav ajakirjandus ei ole mana vaikinud - telelavastused ja telefilmid, s.t. need žanrid, mis ühendavad endas telespetsiifikat teatri- ja filmikunstiga. Kunstisündmuseks kujunenud telelavastused (G.Kilgase lavastatud "Rudolf ja Irma", I.Normeti "Tuglase elu") on leidnud kiiret reageeringut "Edasi" veergudel, aeg-ajalt on teleteatrit märganud ka "Rahva Hääl". Nõudlikult on telelavastustele lähenenud meie kultuuriväljaanded. "Sirp ja Vasar" ning "Edasi" on püüdnud lahti mõtestada üksikuid sotsiaalselt kandvamaid dokumentaalfilme, märksa laiem ja elavam vastukaja on saatnud mängufilme. P.Urbla "Võõra nime all" ja A.-E.Kerge "Kahe kodu ballaadi" eetrisse jõudmist tähistas koguni poleemika eri väljaannetes ja nende vahel.

Telelavastuste ja -filmide arvustajaiks on sageli olnud meie tuntumad teatri- ja filmikriitikud, kuigi võib arvata, et nad on selle tänuväärse töö ette võtnud rohkem huvist teatri- ja filmikunsti, vähemal määral huvist televisiooni enda väljendusvahendite vastu. Niisugust kaht-

lust süvendab retsensiooni laad - hinnangute jagamisel tuginetakse enamasti üldistele kriitikakategooriatele, televisiooni võimaluste ja funktsioonide tunnetus jääb napiks. Lõpuks pole see üne või teise kriitiku häda: telekontseptsiooni segasus näikse kummitavat mõnikord ka teletegijaid endid. Näiteks: kas telefilmisse peab suntuma kui "puntasse" kunstifilmi või kui ühte teleprogrammi koostisosasse, s.t. kas ta jõuab vaatajate ette filmina või hoopis saatena? Teletegijate poolt ühtmoodi kavandatu võib telekommunikatsiooni iseärasuste tõttu reaalsel ekraanil mõjuda sootuks teistmoodi. Mismoodi siis? Millised on need telekommunikatsiooni iseärasused, mida peab arvestama? Missugused on telesaate kui žanri tunnusjooned? Siit saabki alguse hulk küsimusi, millele vastamata jättes võib ehk retsenseerida telelavastusi ja -filme (kui unustada eest ära sõna "tele"), ei saa aga kuidagimoodi analüüsida telesaateid. Igasugune kriitika eeldab teatud võrdlusvõimalust, hindamiskriteeriume. Telelavastusi ja -filme võib hinnaalandusi või -lisandusi tehes võrrelda teatris või kinos nähtuga (kui arvustaja tunneks telespetsiifikat, poleks tal tarvidust ei alandusteks ega lisandusteks), millega aga võrrelda telesaateid?

Olemegi jõudnud peapõhjuseni, miks meie ajakirjanduses nii väne ilmub telekriitikat: meie telenaridus jätab kõvasti soovida, seda nii laiemas mõttes (TV roll üniskonnas) kui ka telespetsiifika tundmises. Isegi need väljaanded, keda eespool telelembestena esile tõime, söandavad telesaateid käsitleda haruharva, päris kõrvale on jäänud "Rahva Hääl" ja "Noorte Hääl". Võib küll väita, et TV eiramist pole põhjustanud leheruumi piiratus, halvustav või ükskõikne suntumine teletöösse (mitme lehetoimetusega on televisioonil tihedad kontaktid), vaid suutmatusest teleekraanil nähtut ja kuuldut lähti mõtestada.

Mõistagi ei tahaa eelneva kurva konstateerin-

guga lõpetada. Mida ette võtta? Kas lugejate isevoolu tulnud juhuarvamusi - puudugu neis pealegi professionaalne analüüs - avaldada oleks siiski samm edasi senisest vaikusest? Kaheldav. Sest pahatihti annab nois juhuhinnanguis tooni kas odav komplimentaarsus või siis "labakindaga näkku löömine" - taunitavad mõlemad. Üksnes aus, põhjendatud, igakülgne kriitika seisaks kõrgemal tsunftikuuluvuse ahistavast jõust, ametikaaslaste vastastikusest (nii tele- kui lehetöötajad on ju ühtviisi ajakirjanikud) solvumisest ja solvamisest. Kummati - kust küll leida kompetentseid kriitikuid? Ei ole õppeasutust, kus neid koolitataks. Ent teisalt - ka klassikaliste kunstiliikide kriitikuid ei koolitata kusagil. Kriitikuks on ikka saadud omal käel, abiks baasharidus. Nõnda võiks soovida, et TRÜ žurnalistikateaduskonnas leitaks võimalusi süvendada teleõpetust (ka nendele üliõpilastele, kes on valinud ajalehetöö eriharu), muu hulgas telekriitika õpetust. Soov on ilus, kuid reaalsus karm - kõik võimalikud õppeained lihtsalt ei mahu ülikooli õppeplaanidesse.

Senisest märksa tõhusam impulss telekriitka edendamiseks peaks tulema Tele-Raadiokomiteest. Ebaloogiline? Miks peab üks asutus tundma muret teda kritiseerivate inimeste vähesuse pärast? Asjale ametkondlikult lähenedes võib ehk nii küsida, teletööd kui loominguprotsessi kujundades peaks aga Tele-Raadiokomitee olema huvitatud mitte üksnes siseretsenseerimise süsteemi täiustamisest, vaid ka avalikustatud tagasisidemest. Kirjanduselus esinevad kirjanikud ja kriitikud õige tihti teineteise rollis (raske on igal üksikjuhul isegi määratleda, kas Kirjanike Liidu liige on rohkem kirjanik või kriitik). Televisiooni puhul on vist siiski liiga palju tahta, et kolleegid hakkaksid üksteist avalikult arvustama või et Tele-Raadiokomitee leiaks võimaluse elukutseliste arvustajate ülalpidamiseks. Arvus-

tajaid tuleb leida väljastpoolt. Miks mitte peatoimetuste juures kutsuda ellu nn. kriitikute kool, miks mitte saata lenetöötajaid stažeerima ka televisiooni (selle küsimuse lahendamine väljub arusaadavalt Tele-Raadiokomitee kompetentsist), miks mitte korraldada mõne väljaandega üniselt telekriitika (publitsistika) võistlus, olgu vabateemal või mõne saatesarja analüüsimise suunitlusega? Ilma tahte korral võib telekriitika seisu tuplisti elavdada.

Kriitiline kirjasõna praktiliselt puudub telelene veerguaelt. Raske on ka ette kujutada, et telelene praeguse manu ning funktsioonide piires oleks seal võimalik arvustusi avaldada. Kuigi peatoimetuse noorjaeelsete plaanide tutvustamisele vaheldueks võiks enk sekka anda leheruumi ka lõppenud nooaja kokkuvõtetele: millega võib teleranvas ise rahul olla? mis ebaõnnestus? milliseid ettevõtmisi tasub jätkata? Seesugune kokkuvõte oleks justkui autoriretsensiooniks. Probleemi ammendavaks lahenduseks saab olla põhimõtteliselt teisetüübilise telelene väljaandmine, mis olemata pelgalt saatekava ümbertrükkimise vaheda, vaid võiks peatoimetusest sõltumatu üksusena arendada kõige laialdasemat diskussiooni TV-teemadel. Televisioon - arvestades tema üha kasvavat rolli meie elus - vääriks selliet väljaannet.

MAIT SARV

ARVUTI JA ARVUTIÕPETUS

Elame ajal, mil arvutite kasutamine levib kiiresti. Paljudel aladel edukas tegutsemine pole arvuti abita enam mõeldav. Probleemiasetus kaldub sellele, kuidas kasutada arvutit nii, et tulu sellest oleks maksimaalne ja mitmekülgne.

Selleks, et ninnata oma tasandit arvutiga suhtlemisel, jagame arvuti kasutamisviisid kolme

rühma.

1. Arvuti kaudne kasutamine. Näiteks telefoni kaugvalimine. Siin nõuab arvuti kasutamine vaid minimaalset ettevalmistust (kaugvalimise koodid) ja tihti ei anna me enesele isegi aru, et suhtleme arvutiga.

2. Arvuti kasutamine abivahendina oma töökohas vajalike tegevuste realiseerimisel. Neaks näiteks on kõik meie automatiseeritud infosüsteemide tööpunktid toimetustes (ning mujal väljaspool arvutuskeskust). Antud juhul jääb kasutaja arvuti rolli määramisel passiivseks, sest arvuti kasutamine on võimalik ainult etteantud juhendite raames.

3. Arvuti aktiivne kasutamine oma vajaduste rahuldamiseks, kusjuures töökorralduse projekteerib tarbija ise. Ta peab olema suuteline arvutit programmeerima. Sellesse arvutikasutajate rühma kuuluvad praegu meie arvutuskeskuse töötajad, komitee infosüsteemi projekteerijad-programmeerijad.

Kuristik teise ja kolmanda kasutamistasandi vahel tundub olevat suur, kuid see vahe on siiski tinglik. Ühelt poolt töötavad programmeerijadki etteantud eeskirjade raames, kasutades arvutit spetsialiseeritud tööpunktina. Teisalt võimaldavad arvutitele loodud programmeerimissüsteemid tarbijal spetsiaalsete algoritmide vahendusel aktiivselt kasutada arvutit. Näiteks, kontsertide automatiseeritud koostamise algoritmi abil programmeerivad ER muusikatoimetajad arvutil iseseisvalt kontserte.

Tehnika kiire areng loob võimalused arvutite järjest ulatuslikumaks rakendamiseks. Tänu personaalarvutite loomisele naarab arvutite levik uusi tarbijateringkondi. Tekkinud situatsioonis on vajalik tublisti suurendada arvuti aktiivsete kasutajate hulka. Seda suunda on arvestatatud ka hariduse ümberkorraldusprotsessis. Arvuti kasutajaid-spetsialiste on nakatud koolitama vaba-

riigi kõrgkoolides. TPI juurde on organiseeritud kursused vabariigi kõigi spetsialistide täiendavaks koolitamiseks. Ka televisiooni ja raadio töötajad peaksid olema valmis vastavalt tekkivatele võimalustele senisest rohkem kasutama arvutustehnikat.

Televisiooni ja raadio ülesandeks on adekvaatselt kajastada toimuvat tehnilist revolutsiooni ja sellega seotud probleeme. Täiendavad teadmised arvutite kasutamisel ja informaatikas soodustaksid tunduvalt arvutustehnika-alaste probleemide käsitlemist saadetes.

AVO-REIN TEREPING

KAABELTELEVISIOONIST, SELLE VÕIMALUSTEST

Olid ajad, mil majade katustel turritasid siiliokastena televisiooni vastuvõtuantennid - nii palju, kui oli majas telereid, oli ka antenne. Siis tulid kollektiivantennid - iga trepikoja jaoks üks, on ka niisuguseid kollektiivsüsteeme, kus ühest antennikompleksist piisab tervele majale või isegi paarile majale.

Ometi ei ole seegi variant vaba puudustest. Ta pakub telerivaatajale üsna tagasihoidlikke võimalusi, vastuvõtu kvaliteetki jätab vanel soovida. Sellepärast on viimastel aastatel hakatud välja arendama kaabeltelevisioonisüsteeme.

Tegelikult on kollektiivantennide vastuvõtt üsna lähedane kaabeltelevisioonisüsteemile - siin saadakse samuti mitu TV programmi üne kaabli kaudu. Kuid tuleviku kaabeltelevisioonisüsteem võimaldab märksa enamat. Võimalikest perspektiividest oli juttu juba 1975. aastal Moskvas toimunud TV ja Raadio TUI aastakonverentsil. Paraku ei ole vanepealsed aastad taoliste süsteemide rakenduseni viinud, siiski võib loota, et selleni jõutakse.

Kujutage ette süsteemi, millesse on ca 3 mm

läbimõõduga koaksiaalkaabli või valgusjuhi abil lülitatud kõik telerivaatajad. Niisuguse süsteemi kaudu levitatakse kõigepealt TV programme, mille arv võib olla üsna suur. Näiteks Ameerika Ühendriikide hotellides rakendatud süsteemis levitatakse kuni 24 programmi, mis võivad olla spetsialiseerunud erinevate tunnuste järgi: lasteprogrammid, tõsise muusika programmid, popmuusika, kriminullid jne.

Kuid taolises süsteemis võib olla ka suur hulk raadioprogramme. Mis veel olulisem - kuna üks koaksiaalkaabel või valgusjuht suudab läbi lasta ülisuurel hulgal infot, kasutab abonent sedasama ühendusliini ka telefonikõnedeks, infovahetuseks oma personaalarvuti ja suurte arvutitega jne. Sama kaabli kaudu võivad saabuda päevauudised ja palju muud, mida võib arvuti mällu salvestada ja vajaduse korral sealt kuvariekraanile kutsuda.

Lisaks sellele saab süsteemi lülitatud abonent tellida teda nuvitavat programmi, näiteks mingit videosalvestust või filmi. Ühesõnaga, süsteemis liigub info mitte ainult suunaga abonendi poole, vaid infovahetus on mõlemapoolne.

Taolised süsteemid pakuvad fantastilisi võimalusi infovahetuseks ja -edastuseks. Nad tunduvadki fantastilistena. Ometi on võimalus nende tenniliseks realiseerimiseks olemas. Väikese läbimõõduga koaksiaalkaabel ei ole enam uudis, kuid tõenäoliselt otstarbekam on kasutada kindoptikat - valgusjuhte, millel info läbilaskevõime on märgatavalt suurem. On olemas personaalarvutid, kommutatsiooniseadmed jm. Ja kuna asjast on hakatud rääkima - juba üle 10 aasta tagasi - jääb vaid oodata, et sellest tõepoolest asja saab.

ETV SARISAATED (alustatud 1986)

Saade	Sisu, tegijad	Kavas
	Propagandasaadete peatoimetus	
1001 ideed	Vaba aja sisukast veetmisest. Sulev Talberg, Uno Maasikas.	45-2xK
Sõda pärast sõda	II maailmasõjajärgset perioodi käsitlev sari. Sulo Soo, Aare Rannamäe.	30-1xK
Täna on poliitpäev	Ühtse ülevabariigilise poliitpäeva teema arutelu. Mare Viljarand, Mart Siimann.	30-1xK
Panda	Loodus- ja keskkonnakaitse Eestis, NSV Liidus ja kogu maailmas. Mai Uus, Juhan Aare.	30-2xK
Töö ja tasu	Palgakorralduse uuest täiustamise süsteemist; eesrindlikest kogemustest töö normeerimise, töökohtade atesteerimise ning tööjõu reservide kasutamisest. Sulo Soo, Vello Kiik.	15-1xN

Saade	Sisu, tegijad	Kavas
	Informatsioonisaadete peatoimetus	
EKP XIX kongressi päevik	Erisaated pühendatud EKP XIX kongressile. Aivo Barbo, Sergei Svèrdlik, Ain Allas.	
Sôna on delegaadil	- " -	
Kongressipäevadel Moskvas	Erisaated pühendatud NLKP XXVII kongressile. Aivo Barbo, Ain Allas.	
	Noorte- ja lastesaadete peatoimetus	
Probleem nr.1	Noorte probleeme käsitlev sari. Tiina Mägi, Ulvi Funk.	20-1xK
Noortestuudio "Pärastlôuna"	Publitsistlik meelelahutuslik koondprogramm. Jüri Pinel, Vanur Kersna, Ulvi Funk, Urve Tiidus.	90-2xK
Meeskond	Noortekollektiividest, kus tublid tööinimesed. Rein Proso, Urve Tiidus.	20-1xK
Ühel ôhtul ühes majas	Salvestused "Kodulinna" majas toimuvatelt üritustelt. Tiina Mägi, Ulvi Funk.	60-1xK

Saade	Sisu, tegijad	Kavas
"Telekool"		
Vestlusi vene kultuuriloost	Vene kultuuri areng XVIII-XIX sajandil. Juri Lotman, Jevgenia Haponen, Kadri Mardna.	30-1xK
Aeg ja inimesed	NSVL ajaloost ja tänapäevast, patriootide-internatsionalistide elust ja tegevusest. Ilse Ševtšuk, Siim Rulli, Helle-Mai Nurm.	30-1xK
Taskuarvuti	Arvuti kasutamine rahvamajanduses. Anne Villems, Ants Müürsep, Aare Tilk.	20-1xN
Sinuga sinust	Käitumiskultuurist. Inge Unt, Tiiu Rebane.	30-1xK
	Kunsti- ja kirjandussaadete peatoimetus	
Raamatuletilt	Raamatupropaganda. Norma Jõekalda, Mariina Mälk.	30-1xK
Kultuuripilt	Kultuuriinfot (koostöös muusikasaadetega). Kalev Lepik, Katrin Hiir, Ede Kõrgvee, Eva Potter, Ruth Alaküla.	30-2xK
Teatrivara	Koostöös Teatri- ja Muusikamuuseumiga. Norma Jõekalda, Anne Tuuling.	20-2xK
Ajakangas	Muinsus- ja kultuurikaitse Eestis. Toomas Kirss, Katrin Hiir.	20-2xK

Saade	Sisu, tegijad	Kavas
	Muusika- ja meelelanutussaadete peatoimetus	
Eesti levimuusika varasalvest	Eesti neliloojate laulude taasesitamine uues kuues. Elmo Lööve, Kustas Kikerpuu, Vesta Uuetoa.	30-2xKv
Kaalukeeled	Meelelanutuslik sarisaade. Jüri Tallinn, Jaak ja Valter Ojakäär, Reet Linna.	60-1xK
Helijäig	Meenutame esimesi eesti kutselisi lauljaid. Elmo Lööve, Leo Normet, Kalmer Tennosaar.	55-1xK
Telelaupäev	Meelelanutussaade. Elmo Lööve, Kalmer Tennosaar.	120-2xK
Naeroobika	Avalik lindistus V.I.Lenini nim. Kultuuri- ja Spordipalees toimuvalt nuumoriõhtult. Vanur Kersna, Toomas Lepp, Maire Radzin.	90-2xKv
Tänti tänestikust	Vennasvabariikide estraadi tuntumaid levi-lauljaid ja ansamblid. Maire Radzin, Urmas Ott.	30-1xK

Saade	Sisu, tegijad	Kavas
	Tartu peatoimetus	
Elu ise nõuab	Päevaprobleeme tööstuses ja põllumajanduses. Rein Joamets, Rein Järlik.	20-2xK
Viiekümnendad	50. aastad Esstimaal. Jaak Haamer, Rein Järlik.	60-1xK
	Programmide peadirektsiooni filmisaadete osakond	
Filmikanal	Eesti filmitegijatest, eelteavet valmivate filmide kohta. Raivo Suviste, Peeter Urbla.	60-1xK
Filmimaailmas	Filmipropaganda. Mai Uus, Mark Soosaar	60-1xK

EESTI RAADIO SARISAATED (alustatud 1986)

Saade	Sisu, tegijad	Kavas
	Propagandasaadete peatoimetus	
Kiirenduskursil	NLKP XXVII kongressi materjalide analüüs ühiskonnateadlaste ja praktikute pilgu läbi. Säde Erendi, Liina Kusma.	märts-aprill 20-5xN
Tervis	Tervise profülaktika, uut arstiteaduses, kirjavastused. Kiira Kahn.	30-1xN
Kes on vastu?	Konfliktsituatsioonid majanduses uue juurutamise teel. Toivo Makk.	20-2xKv
Direktorite klubi	Ettevõtete probleemide arutelu asjatundjate ja kuulajate osavõtul. Ene Hion.	30-1xK
Maamehe võimalused	Põllumajandusliku tootmise efektiivsuse tõstmine ning majandusmehhanismi uuendamine põllumajanduses. Junan Lumi.	20-2xK

Saade	Sisu, tegijad	Kavas
Teenindusest (erinevate pealkirjadega)	Teeninduse probleemidele pühendatud saated. Alar Rästa.	15-1xK
Hiiumaast (erinevate pealkirjadega)	Saare mahajäämuse ületamiseks vastuvõetud otsuste täitmisest ning saare elu käsitlevad saated. Säde Erendi.	20-1xK
Teravilja programm	Teravilja kasvatamine vabariigis ja intensiivtehnoloogia juurutamine. Arvo Sirendi.	20-1xK
Kutsehariduse päeva probleeme	Erinevate pealkirjadega. Liina Kusma.	20-2xK
Töö ja palk	Töötasu ümberkorraldamisest ENSV-s. Raul Mälk.	30-2xK

Saade	Sisu, tegijad	Kavas
	Noorte- ja lastesaadete peatoimetus	
Viitemikser	Meelelahutusprogramm keskmisele koolieale. Haldi Normet.	30-2xK
Reis Pioneeride-maale	Raadiovõistlus oktoobrilastele. Anne Parksepp.	30-2xK
Kõnetraat 434	Küsimuste ja vastuste saade. Kiira Kahn, Leho Männiksoo, Terje Soots.	30-2xK
Head und, mudilased!	Unejutt (taasalustatud). Anne Parksepp, Helle Aan.	10-7xN
Kooliraadio:		
"Mis on elu, kui ta ei ole mitte tegevus" (eraldi pealkirjadega)	Kõlblusõpetus. Töökasvatus ja probleemid koolis. Tiia Palmaru.	20-1xK
Ja pere spordib...	Perekonna osa lapse sportlike tavade kujundamisel. Tiia Palmaru.	20-1xK

Saade	Sisu, tegijad	Kavas
Ühiskonnaõpetus (erinevate pealkirjadega)	NLKP XXVII kongressi otsuste lahtimõtestamine. Aime Napa.	20-1xK
Kuulamisõpetus	Kuidas endas kasvatada head kuulajat. Virge Jalakas.	20-1xK
	Kunstiliste saadete peatoimetus	
Lihtsad tõed	ENSV kultuuritegelaste publitsistlikud esinemised kõige erinevamatel teemadel. Autorite kollektiiv.	15-1xK
Maailma luulekoldeid	Tutvustatakse maailma eri rahvaste luule klassikat. Mari Tarand, Rein Raud.	60-1xKv
Näitlejatund	Raadioolukirjeldus. Helju Jüssi.	60-1xK
Jälle 1000 raamatut	ENSV Kirjanike Liidu kongressi eelne saade. Eesti nõukogude nüüdiskirjanduse suundumused kahe kongressi vahelisel perioodil (6 saadet). Aksel Tamm.	30-2xK

Saade	Sisu, tegijad	Kavas
	Muusikasaadete peatoimetus	
12 aastaringi muusikas	Tiina Vabrit.	
Anton Bruckneri sümfooniad	Maia Lilje.	
D.Sostakovits ja meie aeg	Tiina Järg, Tiina Mattisen, Kaja Irjas.	
Ferenc Liszt	Helju Tauk, Maia Lilje.	
Nüüdisheliloojad Nõukogudemaalt	N.Alekperova.	
Muusikat neli-plaatidelt	Uusi ja vähetuntud teoseid. S.Normet.	
Pärastlõuna eesti levimuusikaga	Uut eesti ansamblitelt, intervjuud, salvestisi kontsertidelt ja ülevaatustelt.	
Nüüdismuusika tippteoseid	S.Prokofjev, V.Tormis, A.Berg jt.	
Laulusõprus	Saated lastekollektiivide esinemistest vennasvabariikides.	
Hilisõhtu eesti muusikaga	Terje Tatrik.	
Eesti sümfoonilise muusika varamust	Mati Märtin.	

Saade	Sisu, tegijad	Kavas

Venekeelsete saadete peatoimetus

Стратегия сбережения	Анализ положения дел по энергосбережению во всех отраслях народного хозяйства республики. Х.Барабанер.	1хМ
Руководство. Стиль современный.	Л.Виес.	1хМ
Где ты, душа микрорайона?	Анализ проблем новых жилых микрорайонов. Э.Сокол.	1хМ
Люблю тебя, мой край родной!	Краеведческие радиопутешествия по республике. У.Хельме.	1хМ
Знаем ли мы эстонскую музыку?	Концерт-загадка. Беседы об эстонской музыке и музыкантах. Е.Немирович-Данченко.	2хМ
Микрофон на стройке	Наш контрольный пост. В.Поляков.	1хМ

K R O O N I K A

AUTASUD JA PREEMIAD

Ordeniga "Austuse märk" autasustati ETV programmi. peadirektsiooni peadirektorit VOLDEMAR LINDSTRÖMI.

ENSV teenelise kunstitegelase aunimetuse pälvis "Eesti Telefilmi" operaator REIN MARAN.

ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirja said:
ALLAN KULLASTE - ENSV Tele-Raadiokomitee esimees,
MATI-JÜRI PÕLDRE - "Eesti Telefilmi" operaator,
REIN HANSON - ETV informatsioonisaadete peatoimetuse korrespondent, Lääne-Eesti korrespondendipunkti juhataja.

ENSV Ministrite Nõukogu ja ENSV Ametiühingute Nõukogu aukirjad väärisid:
OTTO KOOL - ER informatsioonisaadete korrespondent,
DEA-MAI KÜLA - ETV programmi väljastamise osakonna vastutav saatejuht,
MART PALM - VRTK televisioonimehaanik,
ENN VETEMAA - "Eesti Telefilmi" mittekoosseisuline kolleegiumi liige.

ENSV Kultuuriministeeriumi aukiri anti ENSV Riikliku Sümfooniaorkestri direktorile RENE HAMMERILE.

NSVL Tele-Raadiokomitee eesrindlase rinnamärgi "Otlitšnik televidenija i radio" pälvisid:
MAIE PILT - VRTK plaani- ja ökonoomikaosakonna juhataja,
MARK GITIN - ENSV Tele-Raadiokomitee TKO juhataja.

Ajakirjanike Liidu 1986.a. aastapreemiad:
ETV noorte- ja lastesaadete peatoimetuse saatesarja "Miljon miksi" toimetaja ÜLLE PUUSEP ning režissöör VIRVE KOPPEL.
GABRIEL HAZAK - välispoliitiliste kommentaaride eest raadios, televisioonis ja trükiajakirjanduses,
REIN HANSON - põllumajandustemaatika kajastamise eest ETV-s.

19.aprillist töötab komitee esimehe asetäitjana raadio alal ja 3.detsembrist esimene esimese asetäitjana televisiooni alal REIN ELVAK.

Sündinud 21.XII 1940 Haapsalus, NLKP liige 1963. aastast, kõrgharidusega - lõpetanud NLKP KK juures asuva Kõrgema Parteikooli. 1959.a. müemeister Maardu Keemiakombinaadis. Pärast teenistust Nõukogude armees 1962.a. sorteerija, kümnik, meister ning uue tehnika ja ratsionaliseerimise vaneminsener Viljandi Metsakombinaadis.

1965.a. ELKNÜ Viljandi Rajoonikomitee esimene sekretär, 1971 EKP Viljandi Rajoonikomitee propaganda- ja agitatsiooniosakonna juhataja, teine sekretär. 1977 EKP KK parteiorganisatsioonilise töö osakonna inspektor, juhataja asetäitja. 1978-1986 EKP Viljandi Rajoonikomitee esimene sekretär.

ENSV Ülemnõukogu 10. ja 11. koosseisu saadik, Ülemnõukogu noorsookomisjoni esimehe asetäitja. EKP Keskkomitee liige.

Abielus.

1.novembrist 1986 on IAK direktori asetäitja uurimistöö alal PEETER EELSAARE.

Sündinud 28.II 1944 Tallinnas, töötanud aastatel 1965-1978 Eesti Televisioonis režissööri abina, assistendi ja režissöörina, 1978-1981 "Mainori" propaganda- ja pressikeskuse juhataja, alates 1983 IAK trükiste osakonna juhataja.

Lõpetanud Tallinna Pedagoogilise Instituudi kultuuritöötaja-näitejuhina.

ENSV Ajakirjanike Liidu aastapreemia laureaat (1970).

NLKP liige.

Abielus.

KES ON KES?

Tele-Raadiokomitee kolleegium

Allan Kullaste - komitee esimees
Paul Jürjo - esimene asetäitja
Enn Anupõld - esimene asetäitja televisiooni alal- kuni dets. 1986
Rein Elvak - esimene asetäitja raadio alal, alates dets. esimene esimene asetäitja
Voldemar Lindström - ETV programmi peadirektor
Jüri Hansen - ER programmide peadirektor
Leiger Põldma - VRTK direktor
Rein Harjo - IAK direktor
Karl Kasikov - parteikomitee sekretär

Telenõukogu

Enn Anupõld (kuni dets.), Rein Elvak (alates dets.) - esimees; Voldemar Lindström - asetäitja; Tiina Külasalu - sekretär; liikmed: Enn Eesmaa, Kalle Minkels, Luule Mikk, Helle Tiisväli, Mart Siimann, Juhan Paadam, Ain Allas, Kalev Vapper, Hillar Peep, Lembit Heinmaa, Toomas Uba, Endel Haasmaa, Aare Tiisväli, Helge Uuetoa, Vladimir Vovtšenko, Maire Ojasaar, Eve Kaselaan, Kalev Lepik.

Raadionõukogu

Rein Elvak (kuni dets.) - esimees; Jüri Hansen - asetäitja; Vello Ladva - sekretär; liikmed: Hannes Valdma, Evi Üksvärav, Kaupo Varandi, Gunnar Paal, Raul Mälk, Rein Milistver, Paul Himma.

16. oktoobril 1985 valiti Tele-Raadiokomitee parteiorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolekul parteikomitee koosseis aastateks 1985-1988.

KARL KASIKOV - parteikomitee sekretär
KUSTA REINSOO - sekretäri asetäitja
VOLDEMAR LINDSTRÖM - sekretäri asetäitja ideoloogiatöö alal
VLADIMIR LESMENT - sekretäri asetäitja, rahvakontrolli peagrupi esimees.

Liikmed:
TARMO AUS (IAK)
VELLO LADVA (ER)
REIN MILISTVER (ER)
HENDRIK NAGLA (Estraadiorkester)
PAUL JÜRJO (administratsioon)
AVO-REIN TEREPING (VRTK)
HELLE TIISVÄLI (ETV)
TIINA VETS-MÄGI (ETV)
ANTS VIIRA (VRTK)

9.09.1985 valitud Eesti Televisiooni parteibüroo 1985-1988 aastaks: H.Tiisväli (sekretär), A.Vinalem (asetäitja), N.Malleus (asetäitja), E.Anupõld, A.Barbo, E.Eesmaa, H.Peep, R.Rebane, V.Reili, L.Stepanova, E.Viilup.

19.09.1985 valitud Eesti Raadio parteibüroo 1985-1988 aastaks: R.Milistver (sekretär), L.Siimaste (asetäitja), L.Luukas (asetäitja), H.Valdma, A.Raa, E.Kiviloo, V.Golovin, L.Karri, J.Hindov, U.Tulp, E.Teetlaus.

26.09.1985 valitud Vabariikliku Raadio-Telekeskuse parteibüroo 1985-1988 aastaks: A.Viira (sekretär), A.-R.Tereping (asetäitja), A.Vainola (asetäitja), U.Koonik (asetäitja), L.Andrussova, L.Põldma, A.Gildemann.

15.09.1986 valitud Informatsiooni-ja Arvutuskeskuse parteibüroo 1986-1987 aastaks: T.Aus (sekretär), P.Eelsaare (asetäitja), L.Agafonova (asetäitja).

8.09.1986 valitud muusikakollektiivide parteibüroo 1986-1987 aastaks: H.Nagla (sekretär), H.Altrov (asetäitja), M.Raid (asetäitja).

24. veebruaril 1985 valiti ENSV Ülemnõukogu ja kohalike RSN valimistel:

* Eesti NSV Ülemnõukogu saadikuks Tallinna Gogoli valimisringkonnas nr.47 komitee esimees ALLAN KULLASTE.

* Eesti NSV Ülemnõukogu saadikuks Õisu valimisringkonnas nr.273 komitee esimene I asetäitja REIN ELVAK.

* Tallinna Mererajooni RSN saadikuks valimisringkonnas nr.15 Eesti Raadio propagandasaadete peatoimetuse peatoimetaja OLAF-UNO GEIRKE (suri 13.06.1985).

* Tallinna Mererajooni RSN saadikuks valimisringkonnas nr.16 VRTK magnetsalvestuse operaator KATRIN OJA (MAADIK).

EKP XIX kongressi delegaadid olid:
komitee esimees ALLAN KULLASTE
komitee esimene I asetäitja REIN ELVAK
parteikomitee sekretär KARL KASIKOV

EKP KK liikmeteks valiti A.KULLASTE ja R.ELVAK.

EKP Tallinna linnaorganisatsiooni XXIV konverentsil 21.12.1985 valiti EKP Tallinna linnakomitee liikmeks K.KASIKOV.

EKP Tallinna Mererajooni organisatsiooni XXVII konverentsil 30.11.1985 valiti EKP Tallinna Mererajooni komitee liikmeks ETV informatsioonisaadete peatoimetuse peatoimetaja AIN ALLAS.

Kultuuriala Töötajate Ametiühingu Eesti Vabariikliku Komitee XII konverentsil 22.11.1986 valiti:

* Vabariikliku komitee liikmeks ENSV Tele-Raadiokomitee a/ü komitee esimees PEETER PEETSALU ja VRTK heliseadmete mehaanik AIVO VAINOLA;

* Vabariikliku komitee liikmekandidaadiks ER laste- ja noortesaadete peatoimetuse toimetaja TERJE SOOTS;

* Revisionikomisjoni liikmeks IAK vanemökonomist AINO KOLK.

Kultuuriala Töötajate Ametiühingu Tallinna linnakomitee asutamiskonverentsil 22.12.1986 valiti:

* linnakomitee liikmeks ER propagandasaadete vastutav sekretär EDITH HORM;

* linnakomitee liikmeks ETV kunsti- ja kirjandussaadete peatoimetuse pearežissöör NORMA JÕEKALDA;

* linnakomitee liikmeks VRTK teleseadmete mehaanik MART PALM;

* revisionikomisjoni liikmeks IAK pearaamatupidaja LEHTI KALLE.

ELKNÜ Tallinna linnaorganisatsiooni XXIV konverentsil 20.12.1986 valiti:

* linnakomitee büroo liikmeks IAK vaneminsener VEIKO LÕHMUS;

* linnakomitee liikmekandidaadiks VRTK heliseadmete mehaanik ANDRES PLADO.

ELKNÜ Tallinna Mererajooni organisatsiooni konverentsil 6.12.1986 valiti:

* ELKNÜ XX kongressi delegaadiks ER informatsioonisaadete peatoimetuse vanemtoimetaja ERKI BERENDS;

* revisijonikomisjoni esimeheks IAK insener MARIS JOHANNES.

ENSV TELE-RAADIOKOMITEE AMETIÜHING

Esimees	PEETER PEETSALU	
Aseesimened	KALJO JAAGURA	ER propagandasaadete peatoimetaja asetätja
	MART PALM	VRTK TV ASK remondijaoskonna teleseadmete mehaanik
Laekur-raamatupidaja	MARE MULDMA	Komitee pearaamatupidaja asetäitja

Alajaotuste ametiühingukomiteede esimehed

ETV	EVE KASELAAN	diktor
ER	EDITH HORM	propagandasaadete vastutav sekretär
IAK	BORIS LAMBERG	insener-programmeerija
Muusika-kollektiivid	RIHO MÄGI	ERSO kontsertmeister
VRTK	VIRVE VAST	vaneminfoinsener

Ametiühingukomitee liikmed

REIN ELVAK	side teiste ühiskondlike organisatsioonidega ja komitee administratsiooniga	Tele-Raadiokomitee esimene asetäitja
SIIRI DAUM	majandussektori juhataja	VRTK meister
NORMA JÕE-KALDA	kultuurikomisjoni esimees	ETV kunsti- ja kirjandussaadete peatoimetaja
ERIK LILLO	spordikomisjoni esimees	Komitee spordisaadete vanemtoimetaja
TOIVO MAKK	heaolukomisjoni esimees	ER propagandasaadete vanemtoimetaja
LUULE MIKK	VAK-i esimees	ETV muusikasaadete peatoimetaja
MATI RÄTSNIK	töökaitsekomisjoni esimees	VRTK mehaanik
HELGI SAAR	korterikomisjoni esimees	ETV noorte- ja lastesaadete peatoimetaja asetäitja
AIME SOODEN	tootmistöö, töötasu ja töönormeerimise komisjoni esimees	Komitee plaani-finantsosakonna juhataja asetäitja

TERJE SOOTS	organisatsioonilis-massilise töö komisjoni esimees	ER laste- ja noortesaadete toimetaja
PEETER TUNGAL	noortekomisjoni esimees	teleoperaator
URVE URVAS	laste- ja naistöökomisjoni esimees	IAK operaator

TELE-RAADIOKOMITEE KOMSOMOLIKOMITEE

Sekretär	AIN SAARNA	ER noorte- ja lastesaadete toimetaja
Asetäitjad	VEIKO LÕHMUS	IAK metoodika- ja auditooriumi uurimise osak. vaneminsener
	ANDRES PLADO	VRTK heliseadmete mehaanik

Tsenniorganisatsioonide sekretärid:

ETV	KALEV LEPIK	informatsioonisaadete režissöör
ER	MARIANNE MIKKO	propagandasaadete toimetaja
VRTK	VIKTORIA ANDRUSSOVA	insener
IAK	ARVO JÄRVE	tehnilise ekspluatatsiooni osakonna juhataja

ALMAVÜ

Esimees	LEO MAIGRE	ETV. programmi peadirektsiooni vanemtoimetaja
Asetäitja	VALERI NAIDJONKOV	komitee kaadriosakonna vaneminsener
Revisjonikomisjoni esimees	MART TUISK	ETF-i lavastusosakonna juhataja

Tsenniorganisatsioonide esimened

ER	JUHAN VIRKUS	informatsioonisaadete vanemtoimetaja
ETV	ARE ELLER	Komitee spordisaadete kommentaator
VRTK	REIN LEPIK	neliseadmete menaanik
IAK	IVAR KALMA	projekteerimise- ja programeerimise osak. insener-programmeerija
Muusika-kollektiivid	AIVAR RAIDLA	estraadiorkestri kontsertmeister

KARSKUSÜHING

Esimees	TOOMAS UBA	Komitee spordisaadete peatoimetaja
Aseesimees	RAUL MÄLK	ER propagandasaadete peatoimetaja
Sekretär	MARJIT RIIT	IAK metoodika- ja auditooriumi uurimise osakonna insener
Laekur	JAAN TAGAVÄLI	VRTK vaneminsener

RAHVAKONTROLL

Peagrupi esimees	VLADIMIR LESMENT	VRTK telekompleksi juhataja
Asetäitja	ERKI JÄRVI	VRTK tootmislabori TV-sektori juhataja
Alajaotused:		
ETV	PEETER VETS	programmi peadirektsiooni televideo osakonna juhataja
ER	MARTTI SOOSAAR	välissaadete peatoimetaja asetäitja
VRTK	URMAS KOONIK	energeetikakompleksi juhataja
IAK	REET MEERITS	trükiste osakonna juhataja asetäitja
Muusika-kollektiivid	HANS SUURVÄLI	ERSO kontsertmeister

RAHVAMALEV

Staabi komandör	PAUL JÜRJO	Komitee esimene asetäitja
Asetäitja	LEIGER PÕLDMA	VRTK direktor
Asetäitja, staabiülem	UDO HELME	ER programmide peadirektsiooni kutseteabe ja metoodika osak. vanemtoimetaja
Staabi liikmed:	HARRI MATSKIN	ER informatsioonisaadete toimetaja
	REIN SPULGE	ETV programmi peadirektsiooni teleoperaator
	PRIIT PÕLD	VRTK heliseadmete mehaanik
	ANDRUS SAAR	IAK metoodika ja auditooriumi uurimise osakonna juhataja
	JAAN-MARGUS REINASTE	ERSO kontsertmeister
Alajaotused:		
ETV	KALLE MIHKELS	programmi peadirektsiooni peadirektori asetäitja
ER	VELLO LADVA	programmide peadirektsiooni peadirektori asetäitja
VRTK	VLADIMIR VOVTŠENKO	asedirektor

RAHUFOND

Esimees	JOHAN PAADAM	ETV venekeelsete ja vahendussaadete peatoimetaja
Asetäitja	ENN EESMAA	ETV programmi peadirektsiooni peadirektori asetäitja

Liikmed	ENE-MALL LÕIMUS	ER programmide peadirektsiooni programmide osakonna vanemtoimetaja
	LIDIA ANDRUSSOVA	VRTK vahetusjuhataja
	ESTER REINSBERG	"Raadioleht" toimetaja
	MALLE RAID	Segakoori laulja

AJAKIRJANDUSE LEVITAJAD

Esimees	EDITH HORM	ER propagandasaadete vastutav sekretär
Liikmed:		
ETV	REET TOOM	propagandasaadete nooremtoimetaja
ER	ANNE LASS	informatsioonisaadete toimetaja
VRTK	ZOJA NAZARATI	vanem elektromenaanik
IAK	VIIVE PÄRTLISAAR	metoodika ja auditooriumi uurimise osakonna juhataja asetäitja
Muusikakollekt.	TIIU ILVES	ERSO toimetaja

PROFÜLAKTIKANÕUKOGU

Esimees	REIN ELVAK	Komitee esimehe I asetäitja

ÜHING "TEADUS"

Esimees	JUHAN HINDOV	ER Pressibüroo vanemtoimetaja

PUNANE RIST

Esimees	MARIS RINNAK	ETV programmi peadirektsiooni referent

KOMITEESISESE AMETIPINNA JAGAMISE KOMISJON

Esimees	PAUL JÜRJO	Komitee esimene asetäitja

1986. aastal külastas meie komiteed 223 väliskülalist, neist 124 kapitalistlikest ja 99 sotsialismimaadest.

Vastavalt külaliste soovidele annab välissuhete sektor neile nõu ja jõuga abi, et kaasaviidavad raadio- või teleprogrammid kajastaksid tõetruult meie vabariigi elu-olu.

Mõningaid näiteid. 1986. aasta jaanuaris-veebruaris andis Rootsi Televisioon viiel laupäeval (à 1,5 tundi) eetrisse saateid Nõukogude Eestist kasutades "Eesti Telefilmi" filme. Suvel kordas selle saatesarja koostaja T.Thorèn oma külaskäiku, et välja valida uus kogus värskest ETV toodangust. Tema sõnade järgi leidsid saated Nõukogude Eestist nea vastuvõtu ning seekord väljavalitud programm - 14 telefilmi, vältab üntekokku 7 tundi.

15.septembril läks Tallinnast eetrisse pooletunnine otsesaade Sofiasse. Saates esinesid Tallinna RSN TK esimees Harri Lumi, Kaie Kõrb, Mati Unt, Gustav Ernesaks, Vladimir Beekman, Jüri Järvet jt. Saatele andis oma võlu ja omapära õntune Tallinna vanalinn, mida Bulgaaria televaatajad võisid nautida nelja eri konta paigutatud telekaamera vahendusel.

Tallinna vanalinnas juba aastaid ja nüüd ka Tartus töötavad Poola restauraatorid on mitmeid kordi pakkunud huvi Poola Televisioonile.

On loomulik, et Soome televaatajad ja raadiokuulajad on huvitatud oma kaasmaalaste elust teisel maal. Selle tarvis on soome ehitajatest Tallinna Uussadamas vahendatud mitmeid telesaateid. Soome iseseisvuspäeval oli otsesaade raadios, mille käigus said sadamaehitajad võimaluse raadio kaudu vestelda kodustega, rääkida oma töötingimusest ja elust Tallinnas.

Igal aastal uuendatakse koostööprogrammi NSVL Teleraadiokomitee ja Soome Yleisradio vahel.

Traditsiooniliseks on muutunud Soome TV ja Eesti TV muusikalised ühissaated "Sõpruslinnade laulud" ja "Klassikalise muusika kontsert". Neist esimene toimus tänavu Viljandis, mille sõpruslinnaks on Porvoo. Kammermuusika kontsert Soome esinejate osavõtul toimus Tallinna Raekoja saalis. Koostöös Eesti Raadio toimetajatega valmisid Soome Raadio tarvis saated Ella Wuolijoest, Valter Udamist, Georg Otsast. Mainitud toimunud Soome ja Nõukogude Liidu noorte rahukohtumine "Noored rahu eest" leidis kajastamist ka Soome TV-s ja ringhäälingus.

Esimesed kaadrid Nõukogude ja Soome kineastide ühisfilmist "Kirjad Tamperest", kus peaosa on Anne Veskil, filmiti Tallinnas.

Aasta algul huvitasid Tšehhoslovakkia Televisiooni ja USA telefirmat ABC mõned Eesti NSV majandus- ja kultuurielu aspektid. Valminud reportaažid olid nende maade teleprogrammides vähetult enne NLKP XXVII kongressi.

Juba teist korda viibisid Tallinnas Rootsi Raadio kirjandussaadete toimetajad, kelle töö tulemusena valmisid pikemad raadiosaated V.Beekmanist, V.Luigest ja J.Kaplinskist.

EESTI TELEVISIOON

ETV toimetajate õppepäevad.

2.-4. aprillini 1986 toimusid ETV programmi peadirektsiooni kirjade ja metoodilise töö osakonna organiseerimisel toimetajate õppepäevad "Teleajakirjandus ja teleprogrammi arengusuunad". Õppepäevad avas ENSV Tele-Raadiokomitee esimene asetäitja Enn Anupõld, kes rääkis televisioonitöö suundadest NLKP XXVII kongressi otsustest lähtudes. Esinesid veel kirjade ja metoodilise töö osakonna vanemtoimetaja Renita Timak, Galina Nikulina KTV kvalifikatsiooni tõstmise instituudist, IAK osakonnajuhataja Andrus

Saar, Valgevene RÜ õppejõud Vladimir Polikarpov, ETV programmi peadirektor Voldemar Lindström, IAK osakonnajuhataja Peeter Eelsaare, TRÜ õppejõud Marju Lauristin, ETV kirjade ja metoodilise töö osakonna kommentaator Hagi Šein.

* 8.-15. juunini 1986 toimusid ETV päevad Harju rajoonis.

* 7.-8. juunini toimusid Minskis Balti liiduvabariikide ja Valgevene NSV teleraadiokomiteede 26.spartakiaad ja loominguline kohtumine, kus võisteldi nii spordis kui ajakirjanduse valdkonnas. Esikohale tuli Valgevene võistkond, meie jäime viimaseks.

* 1986. aastal täitus 30 aastat pidevat spordiprogrammi ENSV Tele-Raadiokomitees. Spordisaadete toimetus kutsuti ellu 1956. aasta I poolel. Seda juhtis Heino Mikkin.

ETV propagandasaadete peatoimetuse loomingulisel päeval 17.oktoobril 1986 esinesid ENSV TA akadeemik Gustav Naan "Uut moodi mõtlemine ja televisioon", ENSV TA kirjavahetajaliige Hans Trass "Keskkonnakaitse meil ja mujal", ETV kommentaator Junan Aare "Elektrooniline infotöötlus massiteabes eile, täna, homme".

Peatoimetuse šefluspartneri - EKE Tehnokeskuse ajakirjanduslikud aastapreemiad pälvisid Feliks Undusk , Andres Vihalem ja Mart Siimann propagandasaadete peatoimetusest ning Boris Mikk ja Ain Allas infosaadete peatoimetusest.

Diskussiooni "Ajakirjaniku roll ja vastutus murrangulisel ajal" juhtis EKP KK sektorijuhataja Peeter Sookruus.

ETV muusikasaadete peatoimetus.

27.aprillil 1986 - ülemaailmsel sõpruslinnade päeval läks eetrisse ETV ja Soome TV-2 ühis-

kontsert "Sõpruslinnade laulud", mis salvestati "Ugala" teatris 25.aprillil ja oli pühendatud sõpruslinnadele Viljandi - Porvoo.

7.mail 1986 uuendati järgnevaks viieks aastaks šefluslepingut Pärnu rajooni Halinga kolhoosiga.

22.oktoobril 1986 jõudis otsesaatena Eesti ja Soome televaatajateni Eesti TV ja Soome TV-1 ühissaade "KammerKontsert Tallinna Raekojas".

5.novembril 1986 määrati Halinga kolhoosi traditsioonilised aastapreemiad ETV muusikasaadete tegijatele. Parimaks saatesarjaks tunnistati "Estraaditähestik" (režissöör Toomas Lasmann, assistent Maire Radsin, toimetaja Urmas Ott), parimaks saatejuhiks - Kalmer Tennosaar, toimetajaks Heidi Pruuli, režissööriks Elmo Lööve.

ETV kirjandus- ja kunstisaadete peatoimetus.

Aastavahetusel 1985/1986 korraldati oma šeflusmajandi, Paide rajooni "9.Mai" kolhoosi lastele Väätsa 8-klassilises koolis nääripidu. Tutvustati rahvapille ja vanu näärikombeid. Lastele esinesid rahvapillimeister Hans Hiiet, toimetaja Maile Hiiet ja peatoimetaja Helle Tiisväli.

Jaanuaris 1986, toimetuse loomingulisel päeval korraldati väljasõit Rägavere lossi, kus kontserdi andis Kalle Randalu.

Märtsis korraldati "9.Mai" kolhoosis teatripäev. Kontumisõntul, mida juhtis teatrisaadete toimetaja Anne Tuuling, esinesid RAT "Estonia" solistid Katrin Karisma ja Illart Orav.

Aprillis tehti koos "9.Mai" kolhoosirahvaga kokkuvõtteid lõppenud šeflusaastast. Majandi kultuuritöös silmapaistnud kolhoosnikele anti toimetusepoolsed auninnad. Kolhoosi ajakirjandus-preemiad pälvisid toimetajad Katrin Saks ja Mariina Mälk ning vanemadministraator Tiia Prous. Külakostiks andis kontserdi Sulev Nõmmik.

Mais korraldati Tallinnas kultuuripäev "9.Mai" kolhoosi külalistele Saksa DV Schwerini

ringkonna Plate majandist.

Mais käisid "9.Mai" kolhoosis poliitpäeval väliskommentaator Vambola Põder ja toimetaja Maile Hiiet.

Mais sisustati "9.Mai" kolhoosi külvipidu, kus esinesid näitlejad Jüri Aarma ja Andres Ots.

Juunis esines Väätsa 8-klassilise kooli ja toimetuse organiseeritud laste kevadpäevadel nukuprogrammiga näitleja Helle Laas.

Novembris viis toimetus "9.Mai" kolhoosi oktoobripühade kontserdile ansambli "Kontor".

Novembris korraldati Väätsa 8-klassilises koolis multifilmide vaatamine, Helle Tiisväli jutustas multifilmide ajaloost.

Novembris olid Väätsa 8-klassilise kooli 8. klassi õpilased telemajas ekskursioonil ja toimus teletund.

Detsembris käisid šeflusmajandi kommunistlike noorte puhkeõhtul esinemas näitleja Tõnu Tepandi ja toimetaja Maile Hiiet.

Detsembris käis "9.Mai" kolhoosi mehhanisaatorite päeval filmiprogrammiga toimetaja Anne Tuuling.

"Eesti Telefilm".

20.jaanuaril vaatas Prantsuse KP Keskkomitee liige, ajalehe "Humanite" alaline korrespondent Gerard Streiff muusikafilmi "Laulab Marju Länik" ja kontsertprogramme "Muusikapeegel", "Palestra" ja "Naine".

John Purdie (USA, Antelope TBS produtsent) vaatas telefilme "Laulukaare all" ja "Tallinn olümpiatuultes".

EKP XIX kongressi delegaatidele näidati telefilmi "Kogu ranva pidu".

Moskvas NSVL Arhitektide Liidu juhatuses näidati filme "Väike-Õismäe - rõngaslinn" (ETF) ja "Lasnamäe" ("Tallinnfilm").

18. ja 20.veebruaril toimus Kinomajas ETF-i ja "Tallinnfilmi" dokumentaalfilmide valikprog-

rammide läbivaatus. ETF-i programmi kuulusid "Postulaat", "Raudrohutee", "Olete te õnnelik, Ita Ever?", "Valulävi", "Varjuelu", "Kaleva nääled". 21.veebruaril arutati vaadatut, põhiettekande tegi ajakirja "Iskusstvo Kino" nõukogude filmikunsti osakonna juhataja, filmikriitik Jelena Stišova.

22.veebruaril vaatas "Literaturnaja Gazeta" põllumajanduskorrespondent Kapitolina Kožvenikova dokumentaalfilmi "On niisugune võimalus".

3.-7. märtsini toimusid ETF loomingulised päevad, mille jooksul vaadati 1986.a. valminud probleem-, ülevaate-, portree- ja muusikafilme (v.a. olukirjeldusfilmid ja videofilmid). Näntut retsenseerisid majanduskandidaat Ivar Raig, jurist Rein Lang, heliloojad Peeter Vähi ja Igor Garšnek.

25.veebruaril näidati Abnadsi ANSV Salme külas kolhoosis "Družba" filmi "Sajandiring".

10.-16 märtsini toimus Tallinnas (I voor) ja Viljandis (II voor) III Nõukogude Eesti filmifestival, kus osales 47 ETF-i filmi, neist 12 pälvisid auhinna. Žüriide töödest võtsid osa Irene Lään, Aare Tiisväli, Ene Aion, Tiiu Übi.

1.-5. aprillini toimus "Ukrtelefilmi" seminar, milles osales ETF-i esindajana toimetaja M.Jõgi. Seminaril ja Kiievi Kinomajas toimunud külalisprogrammide läbivaatusel näidati filmi "Peadirigent".

2.aprillil toimus Tartu Katseremonditehase filmiklubis "KaReTe" K.Svirgsdeni filmide õhtu. Vaadati dokumentaalfilme "Pöial-Liisid" ja "Valulävi" ning Mati Põldre "Peadirigenti".

9.aprillil toimus Riia Kinomajas K.Svirgsdeni ja H.Šeini loominguline õhtu. Programmi kuulusid "Pöial-Liisid", "Valulävi", "Panen aga põsepuna palgele", "Raudrohutee" ja "Palestra".

12.aprillil toimus Antsla sovhoostennikumis filmiklubi "Vikerkaar" VIII filmifestival "Inimene ja maa". Vaadati ETF-i filme "Alevimaasti-

kud", "Eesmärgipuu", "Varjuelu" ja "Raudronutee". ETF tööd tutvustasid K.Svirgsden ja M.Seppius.

Üleliidulisele noortesaadete ja -filmide festivalile Bakuusse saadeti ETF-i dokumentaalfilm "Kahastöö", mis pälvis Aserbaidžaani Kinematografistide Liidu diplomi. Kohal olid filmi stsenarist ja režissöör Ants Paju ja direktor Heldi Jakobson.

17.aprillil toimus Paide filmiklubis ETF-i õhtu, kus vaadati filme "Varjuelu", "Kaleva hääled", "Teine reaalsus" ja "Peadirigent". Vaatajate küsimustele vastas toimetaja M.Jõgi.

20.aprillil toimus vabariikliku filmiklubi aktiivi seminar . ETF-i programmi kuulusid filmid "Luigeluum", "Arhitekt", "Kaleva hääled" ja "Maised inad".

Filmi "Väike-Õismäe - rõngaslinn" näidati Tallinna päevadel Kielis.

20.mail vaatasid Bulgaaria TV esindajad filme "Ilus on maa", "Külamaastikud", "Järvelinn Viljandi", "Vigursõit vanalinnas", "Isuri eepos", "Kaleva hääled", "Peadirigent", Tartu maraton 1983", "Naine" ja "Elurõõm".

24.mail vaatasid ENSV Ametiühingute Nõukogu liikmed filme"Laulukaar'85" ja "Kogu rahva pidu".

25.mail vaatasid VEKSA Üningu kaudu külla saabunud väliseestlased filme "Laulukaar'85" ja "Kevad südames".

Augustis viibis ETV-s Rootsi TV-2 toimetaja Tiiu Thorèn, kes valmistas ette järjekordset programmi ETF filmidest ja telesaadetest. Kokku vaatas 27 filmi ("Kadriorg", "Loodus: kaitse, kasutamine", "Otsi loodusest liitlast", "Varjuelu", "Kogu rahva pidu", "Panen aga põsepuna palgele", "Täna õhtul", "Peiar", "Raudronutee", "Ma kuulen teie sosinat", "Olete te õnnelik, Ita Ever?", "Laulab Marju Länik", "Peadirigent", "ENSV kunstimeistrite kontsert", "Kaleva hääled", "Elu nagu kümnevõistlus", "Läänemere tuuled",

"Ariste", "Jant", "Sajandiring", "Heino Elleri klaveripalu", "Heino Eller, Viiulisonaat nr.1", "Laulukaar'85", "Väike-Õismäe - rõngaslinn", "Õnneseen", "Elurõõm", "Mezzo Leili Tammel".

11.septembril vaatas "Pravda" korrespondent Eestis V.Širokov koos kolleegidega Moskvast dokumentaalfilme "On niisugune võimalus" ja "Kanastöö" ja otsustati saata need filmid Üleliidulisele Rahvamajandussaavutuste Näitusele.

22.septembril vaatas dokumentaalfilmi "Ilus on maa" ja kontsertprogrammi "Laulukaar'85" Küprose Televisiooni ja Raadio (CBC) president Georgi Skottis koos abikaasaga.

2.oktoobril näidati filme "Nii sünnib sadam", "Esimene pollar" ja "Mereväravad" Soome firma "Portal Group" esimehele Aimo Rokkale ja Tallinna Uussadama direktsiooni esindajatele.

21.-23. oktoobrini toimus Tallinnas IV minifoorum, kus Kuuba, Saksa DV, Ungari, Tšennoslovakkia, Poola ja Bulgaaria teleorganisatsioonide esindajad said valida EFV saateid ja EFF-i filme.

27.-29. novembril toimus NSVL Heliloojate Liidu muusikateatrite ja massižanrite üleliiduliste komisjonide plenaaristung teemal "Massižanrite mõjust ooperile tänapäeval". Näidati EFF-i filmi "Sensatsioon".

13.novembril toimus Kinomajas ENSV teeneliste kultuuritegelase Mati Põldre loominguline õhtu. Vaadati filme "Perpetuum mobile" ja "Karussell" ning katkendeid filmidest "Meie Artur", "Colas Breugnon", "Igavesti Teie", "Muusikarüütel", "Peadirigent" ja "Tallinna karneval".

19.novembril kontus Vallo Kepp äsjaloodud Palamuse filmiklubiga. Vaadati filmi "Kõrvemaa sügis", "Paber taevo ja surra", "Looduse kaitse, kasutamine" ja "Neli aastaaega kahes ootamatuses".

28.novembril vaatasid filmi "Tallinna karneval" NSVL Ajakirjanike Liidu juhatuse esimehe

asetäitja I.Zubkov, NLKP KK vastutav töötaja N.Burôm.

22.detsembril toimus ETV proovisaalis pidulik koosolek, mis oli pühendatud "Eesti Telefilmi" 30. aastapäevale. ETF-i kollektiivi olid tervitama tulnud mitmete loominguliste liitude, ministeeriumide esindajad, kolleegid televisioonist, tennilisest keskusest ja info-arvutuskeskusest. Jagati tunnustust tublimatele. ENSV Riikliku Agrotööstuskomitee esimene esimene asetäitja Tiit Kôuhkna andis Agrotööstuskomitee aukirjad Enn Putnikule, Raimi Tontsile ja Ilmar Loomannile. ENSV kultuuriministri asetäitja Jaak Viller andis Kultuuriministeeriumi aukirjad üle Enn Vetemaale, Jaan Ruusile, Ülo Vinterile, Jüri Tallinnale, Kaljo Jôekaldale, Kalju Reintamile, Peep Kasesalule ja Ines-Carmen Meibrele. Looduskaitsevalitsuse junataja Heino Luik andis ENSV Metsamajanduse ja Looduskaitse Ministeeriumi aukirjad kätte Vallo Kepile ja Maie Kermale. ENSV Tele-Raadiokomitee esimees, ENSV Ajakirjanike Liidu sekretär Allan Kullaste andis kätte nii meie komitee aukirjad Salme Jevdokimovale, Emilia Kannele, Helme Rattasele ja Malli Vällikule, kui ka ENSV Ajakirjanike Liidu aukirjad Mart Kadastikule, Hagi Šeinile, Ants Pajule ja Veiko Paalmale. ENSV Teatriühingu esimene asetäitja Reet Mikkel andis aukirja Ago-Endrik Kergele. ENSV Riikliku Kinokomitee aukirja andis Tônis Kasele üle Rein Karemäe. Eesti Kinoliidu aukirjad andis Kinoliidu junatuse liige Mati Põldre üle Tônis Kasele ja Maie Jôgile. ETV Nôukogu aukirja andsid üle Enn Anupôld ja Tele-Raadiokomitee esimene esimene asetäitja Rein Elvak Terese Veetôusmele, Peeter Roosile, Kadri Kanterile ja Illis Vetsile.

Esmakordselt Tallinnas.

Esmakordselt tutvustas ETV oma programmi, nii filme kui saateid, 21.-23.oktoobril Kuuba,

Saksa DV, Ungari, Tšennoslovakkia (Bratislava ja Praha), Poola ja Bulgaaria teleorganisatsioonide esinejatele.

Läbivaatuse põhiprogrammis oli 19 telefilmi ja 9 telesaadet põhiliselt viimase kolme aasta toodangust, lisaprogrammis tutvuti veel 24 filmi ja saatega.

Vennasmaad valisid oma programmide rikastamiseks Eesti Televisiooni toodangust järgnevalt: Kuuba - 15, Ungari - 16, Saksa DV - 18, Tšennoslovakkia - 20, Bulgaaria - 24, Poola - 32 filmi või saadet. Kõige menukamad olid R.Marani, M.Põldre ja J.Tallinna loodud telefilmid ja -saated.

Teleorganisatsioonide esindajate arvamusi.

Kuuba: teie muusikaprogrammid on meile sensatsiooniks. Järgmine kord tanaks tutvuda ka teie probleemfilmidega.

Bulgaaria: oleme rõõmsad, et saime tutvuda teie teleprogrammidega. Näeksime oma programmis meeleldi Eesti Televisiooni päeva või üne autori toodangust tervet tsüklit.

Tšennoslovakkia: tanaksime saada teilt veel paljusid huvitavaid filme ja saateid.

Poola: me soovime saada Nõukogude Liidust rohkesti noorteprogramme. Leidsime neid Tallinnast. Need on tehtud hea maitse ja kõrge kultuuriga.

Ungari: meil on esimest korda võimalik nii ulatuslikult oma vaatajatele Eestimaad tutvustada. Oleksime hea meelega valmis kas ühissaateks või mõneks muuks üniseks ettevõtteks.

Saksa DV: nägime kaasaegseid programme. Eriti köitis muusika. Järgmine kord tanaks tutvuda teie mängufilmidega.

Läbivaatuse organiseerimine leidis kiitva tunnustuse NSV Liidu Tele-Raadiokomiteelt.

Noorte- ja lastesaadete peatoimetus.

25.mail toimus Tallinnas "Kalevi" spordihallis suur lastepidu, milles osalesid raadiovõistluses "Reis Pioneeridemaale" kaasa löönud oktoobrilapsed.

1986.a kevadel kuulutas laste- ja noorteraadio meelelahutusprogramm "Viitemikser" koostöös "Meelejahutajaga" välja nuumorivõistluse. Kokkuvõtteid tenti raadiopäeva paiku (žürii esimees T.Tootsen). Kümme võitjat oli palutud "Meelejahutaja" lindistusele 30.mail, kus anti kätte autasud ja toimus huumorivõistluse pidulik lõpetamine.

Juunikuus tegid ER komsomoliorganisatsioon ning noorte- ja lastesaadete peatoimetus kokkuvõtteid noorteloomingu konkursist. Žürii tunnistas parimaks Tele-Raadiokomitee IAK tenniku Maie Poomanni töö.

29.oktoobril võttis toimetus Raadiomajas vastu kolleege kogu vabariigist. ENSV Ajakirjanike Liidu noorsooajakirjanike sektsiooni liikmed kohtusid Tele-Raadiokomitee esimehe asetäitja Rein Elvakuga, kuulasid IAK sotsioloogide mõtteid ja tähelepanekuid meie noorsooauditooriumist ning vanetasid töökogemusi.

Venekeelsete saadete peatoimetus.

21. augustil oli eetris Üleliidulise Raadio I programmis saade "Viisaastaku töörütm", mille valmistas ette Ene Rion ja ER venekeelsete saadete peatoimetus. Saade sai Üleliidulise Raadio poolt kiitva ninnangu.

Muusikasaadete peatoimetus.

Organiseeriti lauluvõistlus "Mehed, meri ja maa".

Koos Ungari Raadioga organiseeriti "Jazz-workshop'86" - eesti ja ungari džässmuusikute

ühiskontserdid ja salvestused 21.-27. aprillini 1986 Ungari RV-s ja 6.-12. oktoobrini Tallinnas.

Valgevene NSV kirjanduse- ja kunstipäevade ulatuslik kajastamine. Lõppkontserdi otseülekanne Tallinnast Üleliidulise Raadio III programmi, Valgevene Raadiosse ja TV-sse.

Kajastati erisaadetes Eesti NSV kirjanduse- ja kunstipäevi Valgevenes.

Osavõtt raadiosaadete konkursist "Prix de Brno". 6.kont 29 osavõtva ringhäälingu hulgast.

1.-10.juulini ülekanded muusikafestivalilt "Pärnu'86" (E.Pilliroog, A.Raa) L.Koidula nim. Draamateatri saalist, Raesaalist.

Kunstiliste saadete peatoimetus.

"Vikerviktoriin".

Pünadeaegse raadiopäeva nuvitavamaks ja kuulatavamaks muutmiseks otsustati 7.novembril pärast ülekannet rongkäigust anda eetrisse suur viktoriinisaade - "Vikerviktoriin". Selle valmistas ette RAMETO, viisid läbi Peeter Hein ja Toivo Tootsen. Raadiokuulajad said viktoriinist osa võtta telefoni ja kirja teel. Osavõtt oli elav. Küsimusi hakati esitama juba hommikul kella kümnest alates. Tarkade Klubi vastas nendele kolmes kümneminutises blokis. Agaralt võeti osa ka arhiivimängust, "Meelejanutaja" soovisaatest ja kirjandusviktoriinist. Muusikamängust võis osa võtta kirja teel. Ühekokku võeti päeva jooksul vastu üle poole tunande telefonikõne. Nii telefonitsi kui postitsi kaasa mänginute vanel loositi välja peaauhind - tuusik Leningradi. Lisaks said üle kahekümne inimese ER ja ERF-i meenetekoplekti.

Viktoriinipäeva naelaks oli releemäng, milles osalesid Tartu, Leningradi ja Kingissepa võistkonnad, võitis Tartu. Releemängu juntisid oskuslikult ja vaimukalt Aubert Veldermann, Esko Tasa ja Villu Astok.

"Vikerviktoriini" juures mõjus meeldivalt

vahetu kontakt kuulajaga. Paljud telefonikõned jõudsid ka eetrisse, helistamine mõjutas releemängus võistkonna punktiseisu. Paljud kuulajad helistasid ja tänasid toreda raadiopäeva eest.

"Vikerraadio Leningradis".

8.novembril oli Vikerraadios erikava. See anti eetrisse Leningradi Raadio 3.stuudiost vahelülitustega Tallinnast, Eesti Raadio 3.stuudiost. Seni ainus digitaalsüsteem Nõukogude Liidus (Tallinna ja Leningradi vahel) garanteerib laitmatu helikvaliteedi. Ligi 16 tundi kestnud programmis käsitleti mitmest aspektist Eesti ja Leningradi vahelisi sidemeid, intervjueeriti huvitavaid inimesi, musitseeriti koos ja mõlemas stuudios eraldi.

8.novembri programmi "Vikerraadio Leningradis" tegid: Hannes Valdma (grupijuht Leningradis), Mari Velmet (grupijunt Tallinnas), Peeter Hein, Erki Berends, Ene Hion, Riina Eentalu, Vivian Anni, Margus Hunt, Mati Kirotar, Lea Veelma, Reet Valing, Toivo Tootsen, Priit Aimla, Virve Normet, Reet Tõllasepp, Tiiu Kruus, Tõnis Erilaid, Mare Luuk, Härmo Saarm, Külliki Valdma, Sirje Poolgas, Mari Kerem, Anneli Berends, Kätlin Maasik, Ester Reinsberg, Vello Meier, Mihkel Pikkur, Andres Esko, Hillar Vaik, Kaido Must, Aare Saks, Väino Sika.

19.detsembril toimus ER Valges saalis praktilis-teoreetiline konverents. Meenutati ringnäälingut läbi aegade, anti üle au- ja tänukirju, uutele töötajatele rinnamärgid.

Ajakirjanike Liidu tõlke- ja keelesektsiooni esimees Vitali Belobravtsev rääkis keelest kui ajakirjaniku relvast ning ajalookandidaat Harry Roots - kiirenduse kontseptsioonist.

Õhtul vaadati Raadioteatris prantsuse 13.saj. laulumängu "Aucassin ja Nicolette".

"Pünapäev stereoraadios" - 14 tundi sõnas ja muusikas.

Tegijad: Ene Mion, Virve Normet, Ivar Trikkel, Jaak Ojakäär, Heimar Lenk, Anne Erm, Hubert Veldermann, Vello Rand, Avo-Rein Tereping, Aarne Vanuri, Juhan Aare, Silja Vanuri, Feliks Undusk, Tiiu Kruus, Peeter Hein, Vello Mikk, Erik Lillo, Reet Valing, Helgi Erilaid, Krista Kilvet, Valter Ojakäär, Hilda Raudkivi, Margus Hunt, Marika Villa, Tõnis Erilaid, Heidi Tammar, Ülle Karu, Anneli Unt, Mart Aare, Toivo Tootsen, Reet Tõllasepp, Esko Tasa, Villu Astok, Ivalo Randalu, Ants Vain.

VABARIIKLIK RAADIOTELEKESKUS

17.-18. aprillil 1986 üleliidulisel stereoringhäälingu alasel koverentsil Tallinnas esines ettekandega A.-R.Tereping "О некоторых феноменах пространственного слуха, определяющих воспроизведение стереофонического сигнала".

Uue tehnika üleliidulise üliskondliku ülevaatuse 1985.a. tulemuste eest autasustati A.S.Popovi nim. RESTTÜ algorganisatsiooni RESTTÜ Keskjunatuse diplomiga. RESTTÜ Keskjunatuse korraldusel toimus Tallinnas üleliiduline stereoringhäälingu alane teaduslik-tenniline seminar.

Võeti osa sotsialistlikust võistlusest kommunistliku töö eesrindlase ja kutseala parima nimetuse saamiseks. 1986.a. anti ettevõttesisese võistluse kommunistliku töö eesrindlase nimetus 435 töötajale, 31 brigaadi-vanetust kannavad nimetust "Kommunistliku töö kollektiiv". Üleliidulise sotsialistliku võistluses pälvis 1985.a. töötulemuste alusel nimetuse "Parim valgustaja" Jüri Hindremäe.

IAK võitis isemajandavate arvutuskeskuste 1986.a. sotsialistliku võistluse. Kollektiivi autasustati EKP Tallinna Linnakomitee ning Tallinna RSN Täitevkomitee aukirjaga.

4.-10.novembrini toimus Moskva Riikliku Ülikooli žurnalistika teaduskonnas üleliiduline teaduskonverents teemal

"Эффективность средств массовой информации и пропаганды: опыт и проблемы",

millest võttis osa rida metoodika- ja auditooriumi uurimise osakonna uurijaid. Ettekannetega esinesid P.Eelsaare, M.Leino, E.Org, T.Paulson, A.Saar, A.Tamre, R.Timak.

Koostöös TRÜ ja Nõukogude Sotsioloogia Assotsiatsiooni massikommunikatsiooni sektsiooniga anti välja kogumik

"Массовая коммуникация и развитие социологического образа жизни." Материалы конференции Тарту, 26-27 октября 1986. Тарту, 1986.

4.novembril toimus Tartus vabariiklik sotsioloogide päev teemal "Sotsioloogia ja ühiskonna uuenemine". Selles osalesid mitmed osakonna töötajad. Teesidega "Avaliku arvamuse uurimise probleemidest" ja sõnavõtuga esines A.Saar.

29.oktoobril toimus vabariigi noorsooajakirjanike päev, kus esinesid E.Org ja A.Saar.

30.novembril toimus Tartus Balti liiduvabariikide ajakirjandusuurijate seminar teemal "Типологический анализ аудитории", milles osalesid IAK sotsioloogid.

MUUSIKAKOLLEKTIIVID

ERSO andis 1986.a. 61 avalikku kontserti, 25 neist "Estonia" kontserdisaalis; lindistas ER fondi 422'14" muusikat, esines 11 korda ETV-s.

Estraadiorkester andis 43 avalikku kontserti ja esines 18 ametkondlikul pidulikul õhtul. Lindistas ER fondi 320'59" muusikat, esines 11 korral ETV-s.

Segakoor andis 23 avalikku kontserti, esines 6 korral vokaalsümfooniliste teostega, osaledes 24 segakavaga kontserdil, lindistas ER fondi 119'44" muusikat, esines 5 korral ETV-s.

Esiletõstmist väärivad esinemised:

1.I - Estraadiorkestri uusaastakontsert ER I stuudios, dirigent Peeter Saul.

10.I - Peeter Lilje juhatas Minskis, Filharmoonia saalis Valgevene NSV Akadeemilise Sümfooniaorkestri kontserti.

2.II - P.Lilje juhatas Moskva Konservatooriumi suures saalis NSVL Tele-Raadiokomitee Suure Sümfooniorkestri kontserti.

11.II - Segakoor ja Estraadiorkester esinesid EKP KK Tallinna Poliitharidusmaja avamisel, dirigent P.Saul.

20.II - Segakoor ja ERSO tõid "Estonia" kontserdisaalis esiettekandele Rene Eespere "Mediteeriumi", dirigent P.Lilje.

20.-23.II- P.Saul juhatas KTV ja ÜR estraadiorkestri esinemisi Tuulas Vene NFSV deliloojate Liidu väljasõidupleenumil.

2.-25.IV - ERSO kontserdid Kaug-Idas: Tšita(dir. P.Lilje), Blagoveštšensk (dir.R.Matsov), Habarovsk ja Vladivostok (dir. P.Lilje).

11.-15.IV- Segakoori kontserdid Kuibõševis ja Togliattis (sn. esitati L.van Beethoveni Missa C-duur ja G.Verdi "Reekviem").

22.IV - Segakoor ja Estraadiorkester esinesid V.I.Lenini 116.sünniaastapäeva kontserdil Tallinna Poliitharidusmajas.

23.IV - P.Saul juhatas Joensuu linnaorkestri kergemuusikaorkestrit.

1.V - P.Saul juhatas traditsioonilist Maikontserti Tamperes.

8.V - P.Lilje juhatas Riias Filnarmoonia saalis Läti NSV Riikliku Sümfooniaorkestri kontserti.

9.V - Segakoor esines Maarjamäe Memoriaalil, dirigeeris Ants Üleoja.

19.V - Estraadiorkestri kontsert G.Otsa nim. muusikafestivali raames Tallinna Poliitharidusmajas, dirigeeris P.Saul.

29.V - Segakoor ja ERSO osalesid Valgevene kultuuripäevadel ENSV-s avakontserdil V.I.Lenini nim. kultuuripalees.

31.V - Segakoor ja Estraadiorkester andsid kontserdi Tšernobõli õnnetuse tagajärgede likvideerimise fondi.

4.VI - Segakoori kontsert Tallinna Raekoja platsil vanalinna päevade raames, juhatas A.Üleoja.

6.VI - P.Lilje juhatas Leningradi Filnarmoonia saalis Leningradi Akadeemilise Sümfooniaorkestri kontserti.

18.VI - P.Lilje juhatas Riias ooperit "Carmen".

25.VII - P.Lilje juhatas Palanga vabaõhulaval Leedu NSV Riikliku Sümfooniaorkestri kontserti.

10.VIII - P.Saul juhatas Läti NSV Riikliku Sümfooniaorkestri vabaõhukontserti Jurmalas.

23.IX - Segakoor osales ENSV kultuuripäevadel Valgevenes avakontserdil Minski Akadeemilise Ooperiteatri saalis.

24.IX - Segakoori kontsert Minski autotehase kultuuripalees, juhatasid A.Üleoja, T.Kangron.

25.IX - P.Saul juhatas Lahti linnaorkestri kontserti.

29.IX - ENSV kultuuripäevad Valgevene NSV-s lõppkontsert, juhatas P.Lilje.

1.X - Rahvusvaheline muusikapäev. ERSO kontserdi otseülekandega avati ETV uus stuudio, dirigeeris P.Lilje.

2.X - P.Saul juhatas Vaasa linnaorkestri tangokontserti.

18.X - Estraadiorkester esines TPI 50.aastapäeva pidulikul kontserdil V.I.Lenini nim.kultuuripalees, dirigeeris P.Saul.

12.-13.XI- P.Lilje juhatas Leningradi Filharmoonia saalis Leningradi Akadeemilise Sümfooniaorkestri kontserti.

12.-20.XII ERSO kontserdid Soomes (Joensuu, Kuopio, Oulu, Helsingi, Turu), solist K.Randalu, dirigeeris P.Lilje.

31.XII - ERSO aastalõpukontsert "Estonia" kontserdisaalis.

"EESTI TELEFILMI"
FILMOGRAAFIA 1985-1986

1985

Mängufilm

1. "Kahe kodu ballaad"(kaks seeriat)- S:K.Saaber, R:A.-E.Kerge, O:J.Suurevälja.

Dokumentaalfilmid

1. "Alevimaastikud"- S:I.Volkov, R:I.Kangur, O:K.Svirgsden.
2. "Ariste"- S:M.Kadastik, R:L.Blauhut, M.Kadastik, O:L.Blauhut.
3. "Defitsiit"- S:A.Köörna, H.Metsa, H.Šein, R:H.Šein, O:D.Supin.
4. "Eesmärgipuu"- SR:M.Müür, O:A.Ruus.
5. "Jant"- S:P.Kivine, R:V.Paalma, O:I.Ruus.
6. "Kanastöö"- SR:A.Paju, O:M.Madisson.
7. "Kivised oodid"- S:M.Soosaar, R:P.Urbla, O:I.Vets.
8. "Kodupaik"- SR:T.Tahvel, O:E.Putnik.
9. "Kogu rahva pidu"- SR:J.Tallinn,T.Lepp, O:A.Mutt,T.Massov.
10. "Kompuutrid laudas"- S:M.Siimann, RO:R.Tonts.
11. "Kuidas metsa hôikad..."- S:M.Tiks,RO:I.Vets.
12. "Ma kuulen teie sosinat"- S:V.Tombu, RO:T.Massov.
13. "Olete Te ônnelik, Ita Ever?"- SR:M.Mikiver, O:A.Razumov.
14. "Postulaat"- S:R.Hanson, R:T.Tahvel, O:E.Putnik.
15. "Raudronutee"- SR: H.Šein, O:D.Supin.
16. "Sajandiring"- S:K.Saaber, R:T.Tahvel, O:E.Putnik.
17. "Valulävi"- S:F.Undusk, RO:K.Svirgsden.
18. "Üne päeva kontumised"- S:A.Tiisväli, RO:K.Svirgsden, O:E.Oja.

Populaarteaduslikud filmid

1. "Looduse kaitse, kasutamine"- S:H.Luik, RO:V.Kepp.
2. "Varjuelu"- SRO:R.Maran, O:T.Talpsep.

Olukirjeldusfilmid

1. "Medalid tuules"- S:T.Uba,H.Roots,R:H.Roots, O:M.Madisson.
2. "Kompleksne lähenemine"- SR:M.Siimann, O:R.Vood.
3. "Miinus 192 meetrit"- S:A.Poolgas, R:I.Lään, O:K.Jonanson.
4. "Purjelaud"- SR:K.Vapper,H.Roots, O:A.Uus.
5. "Väike-Õismäe - rõngaslinn"- S:M.Port, RO:M.Põldre.

Muusikafilmid

1. "ENSV kunstimeistrite kontsert"- SR:J.Tallinn, T.Lepp, O:T.Massov, A.Mutt, I.Ruus.
2. "Laulab Marju Länik"- SR:T.Lepp, O:I.Vets.
3. "Peadirigent"- SRO:M.Põldre, O:A.Mutt.
4. "Põhjapõdramängud"- S:Ü.Puusep, R:V.Koppel, O:E.Putnik, M.Põldre.
5. "Õnneseen"- S:E.Viilup, R:K.Nurm, O:V.Kepp.

Muusikaprogrammid

1. "Elurõõm"- R:T.Pork, O:A.Mutt.
2. "Heino Elleri klaveripalu"- R:J.Tallinn, O:I.Ruus.
3. "Heino Eller. Viiulisonaat Nr.1"- R:J.Tallinn, O:I.Ruus.
4. "Fr.Schubert. Trio (Nokturn) Es-duur"- R:H.Drui, O:E.Oja.
5. "Laulukaar'85"- R:J.Tallinn, T.Lepp, O:A.Mutt, T.Massov.
6. "Meenuta, sõjamees!"- R:J.Tallinn, T.Lepp, O:A.Mutt.
7. "Parafraas"- RO:K.Svirgsden.
8. "Viienda veerandi laulud"- R:K.Kuusik, O:A.Razumov.

1986

Mängufilmid

1. "Võtmeküsimus"- S:M.Kadastik, R:A.-E.Kerge, O:A.Ruus.
2. "Õnnelind flamingo"- S:R.Kaugver, T.Kask, R:T.Kask, O:V.Blinov.

Dokumentaalfilmid

1. "Alternatiiv"- SR:V.Ponla, O:I.Vets.
2. "Arhitekt"- R:V.Paalma, O:E.Oja.
3. "Edu saladus"- S:K.Koger, RO:K.Svirgsden.
4. "Emo-kumb"- SR:J.Lõhmus,O:E.Putnik,P.Ülevain.
5. "Kartuli kevad"- S:U.Russak, R:I.Lään, O:E.Putnik.
6. "Karussell"- S:R.Karemäe, RO:M.Põldre.
7. "Inimene ja kompuuter"- SR:M.Siimann, O:A.Razumov.
8. "Neli aastaaega kahes botaanikaaias"- SRO:V.Kepp.
9. "Noormened rivis"- S:A.Allas, R:I.Kangur, O:H.Roosipuu.
10. "Mereväravad"- S:E.Kreem, R:R.Pikner, O:L.Blaunut.
11. "Olev Sooants-Soans. Eestimaa piltatlas"- S:M.Soosaar, R:L.Pulk, O:V.Kepp.
12. "Ratastoolitants"- SR:H.Šein, O:D.Supin.
13. "See kuristik"- S:R.Lintrop, R:H.Lintrop, O:M.Mäekivi.
14. "Sellel suvel sellel saarel"- S:M.Laos, R:M.Jõgi, O:E.Oja.
15. "Spordilinn Pärnu"- S:K.Helemäe, RO:M.Põldre.
16. "Variant"- S:A.Esko,E.Hansberg, R:I.Kangur, O:K.Svirgsden.
17. "Viktor"- S:E.Hion, R:T.Kask, O:I.Vets.
18. "Üks, kaks, kolm..."- SRO:E.Oja.

Populaarteaduslikud filmid

1. "Elulõim"- SRO:R.Maran, O:T.Talpsep.
2. "Kaleva hääled"- SR:L.Meri, O:A.Ruus.

Olukirjeldusfilmid

1. "Kuuba improvisatsioon"- SR:T.Mägi,O:R.Tonts.
2. "TPI - 50"- S:O.Pinlamägi, RO:H.Rene.
3. "Tuglas - 100"- S:H.Tiisväli, R:N.Jõekalda, O:M.Madisson.
4. "Sõpradel külas"- SR:L.Heinmaa, O:I.Loomann.

Muusikafilmid

1. "Anne Veski"- SR:L.Karpin, O:A.Razumov.
2. "Eesmärk pühendab abinõu"- SR:E.Nõgene, O:J.Suurevälja.
3. "Minooride taga on algus"- SR:J.Tallinn, O:J.Suurevälja.
4. "Sensatsioon"- S:L.Tungal, R:I.Lään, O:E.Putnik.
5. "Tallinna karneval"- S:E.Vetemaa, RO:M.Põldre, A.Mutt.

Muusikaprogrammid

1. "Kohtumine Lisztiga"- R:J.Tallinn, O:M.Kärner, E.Valk.
2. "Laulab Teo Maiste"- R:K.Kuusik, O:S.Paldis.
3. "Mezzo Leili Tammel"- R:L.Pulk, O:V.Kepp.
4. "Muusikat ooperist "Alcina"" - R:J.Tallinn, O:V.Kepp.
5. "Pasunakoor "Helikon""- R:H.Drui, O:M.Põldre.
6. "Pidu meie tänavas"- R:J.Tallinn, O:I.Murel, A.Varik.
7. "Tiit Pauluse trio"- R:H.Drui, O:M.Põldre.
8. "Tõnise ja Mäe vahel"- R:T.Lepp, O:J.Suurevälja, I.Murel.
9. "Tõnu Naissoo 10 minutit"- R:T.Lepp,O:I.Vets.

* Nõukogude Eesti III filmifestivalil said auninna ja preemia:

"Peadirigent" (1985) - parim muusikafilm. SRO:M.Põldre, O:A.Mutt.

"Isuri eepos" (1984), "Muusika jätkub" - Jüri Tallinn parima režissööritöö eest muusikafilmis. S:T.Kaljuste, R:J.Tallinn, O:V.Kepp.

"Õnneseen" (1985) - Vallo Kepp parima operaatoritöö eest muusikafilmis. S:E.Viilup, R:K.Nurm, O:V.Kepp.

"Kahe kodu ballaad" (1985) - Elle Kull kui parim naisnäitleja. S:K.Saaber, R:A.-E.Kerge, O:J.Suurevälja.

"Kaleva hääled" (1986) - L.Meri parima režissööritöö eest populaarteaduslikus filmis. SR:L.Meri, O:A.Ruus.

"Teine reaalsus" (1984) - Heini Drui internatsionaalse teema lahendamise eest. S:E.Hion, R:H.Drui, O:D.Supin.

"Varjuelu" (1985) - Rein Maran parima operaatoritöö eest populaarteaduslikus filmis. SRO:R.Maran.

"Kus kasvavad kivid" (1983), "Maa kivid" (1983) - Jüri Müür, Enn Säde aktuaalse üniskondlik-poliitilise teema parima käsitluse eest. SR:J.Müür,E.Säde, O:P.Ülevain, A.Vilu, N.Šarubin.

"Raudrohutee" (1985) - Hagi Šein tähtsa sotsiaalse probleemi püstitamise eest. SR:H.Šein, O:D.Supin.

"Valulävi" (1985) - ERF-i auhind režissöörile kultuuriteema käsitluse eest. S:F.Undusk, RO:K.Svirgsden.

* VI üleliidulisel noorsootemaatiliste telefilmide ja saadete festivalil Bakuus:

"Kanastöö" (1985) - diplom ja Aserbaidžaani Kinoliidu auhind. SR:A.Paju, O:M.Madisson.

* ENSV Siseministeeriumi ja ENSV Ajakirjanike Liidu konkurss "Minu miilits":

"Valulävi" (1985) - ergutuspreemia said stsenarist Feliks Undusk, režissöör-operaator Kristjan Svirgsden ja nelioperaator Raimond Schönberg.

* NSVL Julgeolekukomitee preemia (1986.a. parimatele filmidele ja kirjandusteostele tšekistidest ja piirivalvuritest):

"Võõra nime all" (1984) - ergutusauhind stsenarist Aigar Vanemetsale, režissöör Peeter Urblale, operaator Toomas Massovile.

* TPI filmiklubi IX filmifestivalil:

"Otsi loodusest liitlast" (1985) - "Väike hammasratas". SRO: R.Maran.

* Võru raj. V.I.Lenini nim. kolhoosi filmiklubi "Vikerkaar" VIII filmifestivalil "Inimene ja maa" auhinnati:

"Varjuelu" (1985) - parim loodusfilm. SRO: R.Maran. Kutsekeskkooli nr.45 auhind parima operaatoritöö eest Rein Maranile.

"Raudronutee" (1985) - parim maateemaline film. SR:H.Šein, O:D.Supin.

* Eesti Kinoliidu telesektsiooni ja "Eesti Telefilmi" toimetuskolleegiumi iga-aastase auhinna "Kadaka-Jass" sai:

"Raudronutee" (1985) - SR:H.Šein, O:D.Supin.

"EESTI TELEFILM" VÄLISMAAL

"Naine"(1984)	- Rootsi, Taani
"Palestra"(1984)	- Rootsi, Tšennoslovakkia
"Muusikaaed"(1982)	- Rootsi
"W.A.Mozart. Kontsert klaverile ja orkestrile B-duur, KV 595"	- Rootsi
"Sügisnoodaeg"(1983)	- Rootsi
"Kaks aariat"	- Rootsi
"Teatridirektor"(1983)	- Rootsi
"Väike-Ôismäe - rôngaslinn" (1985)	- Saksamaa LV
"Matsalu linnuriik" (1980)	- Soome, Saksa DV, Poola, Bulgaaria, Tšennoslovakkia, Kanada
"Laulukaare all"(1980)	- Hispaania
"Loodus: kaitse, kasutamine"(1985)	- Rootsi
"Raudronutee"(1985)	- Rootsi
"Täna ôntul"(1984)	- Rootsi
"Olete Te ônnelik, Ita Ever?"(1985)	- Rootsi
"Kaleva nääled"(1986)	- Rootsi,Tšehhoslovakkia, Poola,Bulgaaria,Saksa DV
"Peadirigent"(1985)	- Rootsi, Kuuba, Bulgaaria, Saksa DV
"Kogu rahva pidu"(1985)	- Rootsi
"Laulukaar'85"(1985)	- Rootsi,Poola, Bulgaaria, Saksa DV,Ungari, Kuuba, Kanada
"Peiar"(1984)	- Rootsi
"Panèn aga pôsepuna palgele"(1984)	- Rootsi,Bulgaaria,Kuuba Saksa DV, Ungari
"Laulab Marju Länik" (1985)	- Rootsi,Poola,Bulgaaria Saksa DV, Tšennoslovakkia, Ungari, Kuuba

"ENSV kunstimeistrite kontsert"(1985)	- Rootsi
"Varjuelu"(1985)	- Rootsi,Tšennoslovakkia, Saksa DV,Bulgaaria,Kuuba
"Kadriorg"(1984)	- Rootsi
"Pidu meie tänavas" (1986)	- Poola,Bulgaaria,Tšehnoslovakkia,Saksa DV,Taani, Ungari
"Torupill"(1976)	- Tšehnoslovakkia,Bulgaaria Saksa DV, Poola, Ungari
"Tallinna karneval" (1986)	- Kuuba, Bulgaaria, Poola Tšenhoslovakkia,Saksa DV Taani
"Ilus on maa"(1984)	- Kuuba, Tšehhoslovakkia, Poola, Ungari, Taani
"Tartu maraton 1983" (1983)	- Kuuba, Poola, Saksa DV, Ungari
"Laul, mida eile polnud veel"(1984)	- Kuuba, Tšehhoslovakkia Poola, Saksa DV
"Otsi loodusest liitlast" (1984)	- Tšehhoslovakkia, Ungari Bulgaaria
"Kevad südames"(1984)	- Kuuba, Poola, Bulgaaria
"Õnneseen" (1985)	- Kuuba, Poola, Bulgaaria
"Kontumine Lisztiga" (1986)	- Tšennoslovakkia, Poola, Ungari
"Isuri eepos"(1984)	- Tšehnoslovakkia, Poola, Ungari
"Ringrada"(1984)	- Tšennoslovakkia,Saksa DV
"Vanemäng juulis"(1983)	- Kuuba, Poola
"Sõleke" (1983)	- Poola
"Üne armastuse lugu" (1981)	- Saksa DV, Poola, Tšehnoslovakkia, Bulgaaria
"Sookured"(1982)	- Saksa DV, Poola, Tšennoslovakkia, Bulgaaria
"Euroopa naarits"(1983)	- Saksa DV, Poola, Tšehnoslovakkia, Bulgaaria
"Leesi Ärm"(1981)	- Poola, Tšehnoslovakkia, Bulgaaria

"Olev Sooants-Soans.
Eestimaa piltatlas" (1986) - Poola, Bulgaaria, Tšennoslovakkia
"Väikelinn saarel" (1981) - Poola, Tšennoslovakkia
"Järvelinn Viljandi" (1983) - Poola, Bulgaaria
"Nõialoom"(1981) - Poola, Bulgaaria
"Pisuhänd"(1981) - Poola, Bulgaaria
"Lööme lugu lustipilli"- Saksa DV (1984)
"Vigursõit vanalinnas" - Ungari (1983)
"Spordilinn Pärnu" - Poola (1986)
"Ülemlaul"(1981) - Tšehhoslovakkia
"Kahe kodu ballaad" - Bulgaaria,Rootsi (1985) Prantsusmaa
"Fr.Tuglas-100"(1986) - Prantsusmaa
"Kihnu naine" - Kanada

Jevgeni Švarts "Lumekuninganna" H.Chr.Anderseni ainetel, eetris 1.01.86, lavastajad Virve Koppel, Ivo Eensalu, helilooja Tõnu Naissoo, laulutekstid Ott Arder, kunstnik Tiiu Übi.

Jean Larment "Mamouret", eetris 7.02.86, tõlkinud Hädi Kolle, lavastaja Eero Spriit, režissöör Jaan Pihlak, kunsnik Liina Pihlak, helilooja Alo Mattiisen.

Ingo Normet "Tuglase elu", eetris 28.02.86. Katkendid Elo ja Friedebert Tuglase päevikutest ja kirjadest seadnud ja lavastanud Ingo Normet, kunstnik Liina Pihlak, muusika Tõnu Rein.

Oskar Luts "Pildikesi Paunverest", eetris 3.05.86, jutustustest "Tootsi pulm" ja "Äripäev" seadnud ja lavastanud Gunnar Kilgas, kunstnik Aino Tarvas, kostüümikunstnik Maimu Vannas, helilooja Ülo Vinter.

Valter Udam "Vastutus", eetris 7.11.86, lavastaja Ingo Normet, helilooja Alo Mattiisen, kunstnik Eugen Tamberg.

Boris Vassiljev "Sõda algas homme", eetris 5.12.86, tõlkinud Tiito Himma, lavastaja Rudolf Allabert, režissöör Jaan Pihlak, kunstnik Liina Pihlak, muusikaline kujundus Viive Ernesaks.

EESTI TELEVISIOON

I. ÜLDOSA

Ajakirjanike uued ülesanded (NLKP XXVII kongressi valgustamisel). - Rl, 1986, 22.II.

Avati ETV uus, 4. stuudio /M.Põldmäe - TMK, 1986, nr.12, lk.2.

Eesti Televisiooni 'Foorum" Harju rajooni juhtidega (ETV päevad Harju rajoonis). -"Harju Elu", 1986, 27.V.

Elvak,Rein, Hansen,Jüri. Eesti keel 60 aastat eetris /Küsitl. I.Lään (ka ETV-st). - E, 1986, 17.XII.

Hirvesoo,Avo. Pidupäev telemajas (uue 4. stuudio avamisest). - SV, 1986, 10.X.

Hirvesoo,Avo. Vaekausil televisiooni- ja raadiomuusika. - SV, 1986, 24.I.

Kontsert uues telestuudios. "Kodumaa", 1986, 8.X.

Kroonika: Esilinastused televisioonis ("ETF") ja teleteatris 1985.a. - TMK, 1985, nr.6,9,12, 1986, nr.3.

Laureaadid on selgunud (loomevõistluse "Minu miilits" I preemia: K.Minkels, O.Jaksi; II preemia" A.Allas, P.Peetsalu; ergutuspreemia: F.Undusk, K.Svirgsden). - Rl, 1986, 29.III.

Lindström,Voldemar. Mis riigi televaatajad peaksid tulevikus osa saama meie televisiooni toodangust? - Õ, 1986, 21.X.

Lindström,Voldemar. Teletegijate auditoorium kasvab: Eesti Televisioon võttis vastu kolleege sotsialismimaadest /Küsitl. I.Aav. - "Kodumaa", 1986, 5.XI.

Oli ja on: 1985.a. edukam teleajakirjanik ja parimad saatesarjad. - SV, 1986, 17.I.

Paaver,Ene. Teleturg (sotsialismimaade teleturg ETV-s). - E, 1986, 2.XI.

Pöörata tähelepanu ideoloogiakaadrile (ülevabariigilisel ideoloogiaaktiivi koosolekul arutati ka televisiooniprobleeme). - Õ, 1986, 15.II.

Rattus,Ilmar. Vajadus olla vajalik: Ajakirjandus päevaks. - SV, 1986, 9.V.

Rihvk,Reet. Nukrusega segatud rõõm (mõtteid Ajakirjanike Liidu kongressi eel). - NH, 1986, 28.XI.

Selgusid ENSV Ajakirjanike Liidu 1986.a. preemia laureaadid. - NH, 1986, 4.V.

Sillam,Tiina. Et tutvustada Rootsis eesti kultuuri... (Eestit tutvustavast programmist Rootsi TV-s). - "Kodumaa", 1986, 27.VIII.

Smeljanski,Mihkel, Vlassov,Jüri. Pakub KTV suur uusaastashow ka palju naljа? (KTV saatest "Uusaastalabürint", rež.-d L.Karpin ja M.Talvik). - "Kodumaa", 1985, 25.XII.

Tamberg,Karl. Eesti Televisiooni filme ja saateid välismaale (sotsialismimaade teleturg ETV-s). - SV, 1986, 21.XI.

Telesild Tallinn - Sofia /V.Nord (Bulgaaria TV otsesaade Tallinnast). - Õ, 1986, 16.IX.

Teterin,Igor. Vastulöök järelenaukujale /tlk. "Komsomolskaja Pravdast" (M.Talviku telefonikõnest ETV stuudiost Stoknolmi A.Kipparile.) - NH, 1986, 18.XII.

Thorèn,Tiiu. Meie külalisi /Küsitl.K.Tamberg (Eestit tutvustavast programmist Rootsi TV-s).- SV, 1986, 5.IX.

Trikkel,Ivar. Ajakirjandusest (ja ringhäälingustki) kultuuris. - SV, 1986, 26.XII.

Uus,Sulev. Topeltlõikus. (TRÜ žurnalistikaosakonna kaugõppe I lennu diplamitöödest). E, 1986, 16.VII.

Võistluse teema - kutsekoolid (kutsehariduse teemaliste kirjutiste ning raadio- ja telesaadete 1985.a. võistluse tulemused).- RH, 1986, 22.III.

Võitjad selgunud, autasud jagatud (loomingulise konkursi "Minu miilits" tulemused). - Õ, 1986, 31.XII.

Альперович Э. "Внимание! Микрофон включен": Первая передача записана в новом аппаратно-студийном блоке цветного ТВ, который входит в состав второй очереди Эстонского ТВ. - МЭ, 1986, 12.IX.

Вальтер И. Союз наш творческий: Сегодня открывается VII съезд Союза журналистов ЭССР /Беседу вел С.Лепик. - СЭ, 1986, 29.XI.

Кекелидзе Э. Из Таллина - на болгарском /прямая передача болгарского ТВ из Таллина/. - СЭ, 1986, 16.IX.

Кириллов Н. Прогулка по Старому городу с трубочистом /прямая передача болгарского ТВ из Таллина/. - МЭ, 1986, 13.IX.

Кулласте А. Почему не транслируется вторая телепрограмма. - МЭ, 1986, 5.VI.

Линдстрем В. /Отвечает на вопрос:/ Телезрители каких стран увидят в ближайшем будущем продукцию ЭТВ? - ВТ, 1986, 21.X.

Линдстрем В. "Форум" вчера и сегодня. - МЭ, 1986, 2.XII.

II. ETV PROGRAMM

Harjus salvestati "Ranvusvaheline panoraam" /P.Lent. - "Harju Elu", 1986, 14.VI.

"Kirjakast" /Koost.L.Priimägi (kriitikavastus sarja"Kultuuriväravad"konta).- E, 1986, 18.I.

Katus,I. Marta-tädi ootab (vastukajad sarjas "Prillitoos" tentud üleskutsele vanurite abistamiseks). - "Säde", 1986, 14.V.

"Kodukandilood" - Koeru /E.Olonen. -"Võitlev Sõna", 1986, 29.V.

Laulumaiad laulsid võidu /Ü.Allvee (telesarja "Laulumaias" eelvoor Raplas).- Ühistöö",1986, 4.XI.

Lauristin,Marju, Vihalem,Peeter, Riit,Margit, Timak, Renita. Keskkonnateadvus: Arusaamad ja hinnangud: tüüpide erijooni; ajakirjandus (ka keskkonnatemaatikast ETV-s, vastavatest auditooriumiuuringutest). - "Eesti Loodus", 1985, nr. 6, 9,10,11.

Luige,M. Kuidas onu Raivo meie meelt lahutab (sarjast "Kõige suurem sõber"). - "Noorus",1985, nr. 12, lk.16.

Must valge või värviline, propagandistlik: ETV propagandasaadete peatoimetuse ja "Edasi" toimetuse esindajate kohtumine /V.Kalmre, L.Priimägi, M.Talvik, M.Müür, M.Siimann, M.Kadastik, U.Maasikas; kirja pani A.Jugaste (ETV propagandasaadete peatoimetuse saatesarjadest). - E, 1986, 8.VI.

Müller,Kalle. Selgeltnägemiseksperiment (ETV aastavahetuse programm). - E, 1986, 31.XII.

Org,E. Valga 1.Keskkooli õppurid "Turniiri" veerandfinaalis parimad. -"Kommunist",1986, 8.V.

"Prillitoosi" tervisepäev. - "Spordileht", 1986, 11.VI.

"Prillitoosi" terviseretk (eelreklaam). - Õ, 1986, 3.VI.

"Prillitoosi" terviseretk /J.Lentmets. -"Kodumaa", 1986, 11.VI.

Põldmäe,A. Elule aastad, aastatele elu ("Prillitoosi" tervisepäevast). - SV, 1986, 20.VI.

Saar,H. "Telekool" kutsub. -"Nõukogude Õpetaja", 1986, 30.VIII.

Saarna,M. Kas läneme appi? (esimesed tulemused sarjas "Prillitoos" algatatud liikumisest vanurite abistamiseks). - NH, 1986, 20.III.

"Sõpruslinnade laulud" /A.Tanel (viiendast Soome Yleisradio ja TV-2 ning ENSV Tele-Raadiokomitee üniskontserdist Viljandis). - "Tee Kommunismile", 1986, 29.IV.

Šein, Hagi. Miks on vaja "Prillitoosil", vanade inimeste saatel, pöörduda koolinoorte poole? (Üleskutse "Prillitoosi" saates vanurite abistamise rünnma moodustamiseks). - NH, 1986, 23.I.

Аграновская Э. Внимание: Тележурнал "Таллин" на голубом экране. - МЭ, 1986, 14.XII.

Аграновская Э. Старый Тоомас любит кино /о развлекательной передаче "Снималось в Таллине" по первой программе ЦТ/. - МЭ, 1986, 8.II.

Анупыльд Э. В эфире - "Форум" /первая передача на русском языке/. - МЭ, 1986, 17.I.

Анупыльд Э. У нас в гостях передача ЭТВ "Форум". - СЭ, 1986, 7.У.

Балева Р. Летним днем на певческом поле /день здоровья "Приллитооса"/. - СЭ, 1986, 14.VI.

Кекелидзе Э. Телевизионный экран: "Культура есть память" /о новом цикле передач "Беседы о русской культуре"/. - СЭ, 1986, 22.X.

Кулласте А. В эфире проблемы агропрома /о сельскохозяйственных передачах на ЭТВ/. - Обмен опытом, 1986, №3, с.7.

Кулласте А. Репортеры зовут на стадион /беседу вел М.Рогинский /спортивные передачи на ЭТВ/. - СЭ, 1986, 23.IX.

Парфенов Л. Навстречу зрителю /также о музыкальной передаче ЭТВ "Поет Э.Антонов", реж.Л.Карпин/. -"Советская культура", 1986, 4.II, №15.

Парфенов Л. Ритмы фестивалей и волны эфира /Также об эстонской популярной музыке на телеэкране/.-"Советская культура", 1986, 9.VIII, №95.

Серебрякова С. От всех болезней /день здоровья "Приллитооса"/. - "Советская культура", 1986, 26.VI, №76.

У нас в гостях передача ЭТВ "Форум": Слово - ведущему передачи, заместителю председателя Гостелерадио ЭССР Энну Антсовичу Анупылду.- СЭ, 1986,29.X.

Чекалова Е. Телекамера меняет мир /о передачах "Приллитоос", "Мысль атакует", "Форум", "Хлеб насущный" и др./. -"Советская культура", 1986, 13.V, №57.

"Яблоко" - в июне /Р.Балева /день здоровья "Приллитооса"/.- СЭ, 1986,5.VI.

III. TELELAVASTUSED.

Kaalep,Ain. "Rudolf ja Irma" - ikka veel. - SV, 1986, 29.VIII.

Kalda,Enn. Telekommentaar: Telelavastusele "Sõda algas homme" (B.Vassiljev). - SV, 1986, 12.XII.

Kalda,Enn. "Vastutus" telelavastusena. - SV, 1986, 14.XI.

Priimägi,Linnart. Elu kui element: Telelavastuse "Tuglase elu" esietendus 28.veebruaril. - E, 1986, 8.III.

Tonts,Ülo. "Tuglase elu": Märkmeid telelavastuse esietendusest 28.II 1986.a. - RI, 1986, 16.III.

"Tuglase elu": Mõttevahetus - vestlus telelavastuse ainetel /Vestlusringis I.Normet, T.Kriisa, A.Ild, L.Talts, G.Naaber. -"Pärnu Kommunist", 1986, 24.V.

Vaitmaa,Merike. Keeruline lugu eesti esikooperiga ("Artur Lemba "Lembitu tütar". Eesti esikooperi lugu"). - SV, 1986, 14.XI.

IV. "EESTI TELEFILM".

Balbat,Maris. Miks napib probleemfilme? (leedu, läti, valgevene ja eesti teledokumentalistide kontumiselt). - SV, 1985, 1.XI.

Eesti Kinoliidu VI kongress /R.Maran, T.Tanvel, E.Säde, A.Ruus. - TMK,1986, nr.6, lk.68.

Elmanovitš,Tatjana. Telekaamera eest filmikaamera kõrvale (Hagi Šeinist filmitegijana). - SV, 1986, 11.VII.

Esilinastus uus telefilm "Õnnelind Flamingo". - SV, 1986, 26.XII.

Esko,Andrus. Tartu Viljandis. Suur lükkamine ("Valikuvõimalus"). - E, 1986, 26.VII.

Filmiankeet /Vastavad M.Balbat, T.Elmanovitš, M.Hint, V.Kalda, R.Karemäe, K.Komissarov, V.Kuik, M.Kõiv, L.Kärk, E.Link, A.Lõhmus, T.Merisalu, Õ.Orav, L.Priimägi, J.Ruus, P.Simm, S.Školnikov, K.Tamberg, I.Unt, A.Valton. - TMK,1986, nr.2, lk.61.

Filmiankeet /Vastavad A.Beekman, H.Speek, T.Kall, E.Mälgand. - SV, 1986, 14.III.

Filmiankeet /Vastavad P.Simm, M.Soosaar, T.Elmanovits, Ô.Orav. - SV, 1986, 14.III.

Filmiankeet /Vastavad A.Paistik, P.Väinastu, P.Pärn, T.Lokk. - SV, 1986, 21.III.

Filmifestival: III Nõukogude Eesti filmifestivali žüriiliikmete ninnangud /M.Klooren, I.Rattus, H.Mandri, R.Sarap. - SV, 1986, 21.III.

Filmifestival: Täna algab III Nõukogude Eesti filmifestival. - Õ, 1986, 10.III.

Filmifestival: Selgusid III Nõukogude Eesti filmifestivali laureaadid. - Nõ, 1986, 18.III.

Filmikunsti tänane päev (ENSV Kinoliidu VI kongressist). - Nõ, 1986, 23.III.

Haasmaa,Endel. Vastus filmiankeedile. - SV, 1986, 21.II.

Janson,F.. Maria Marmori karm elu: "Kahe kodu ballaad" 1.jaanuaril. - E, 1986, 5.I.

Kalda,Vaike. Filmiklubide festivalid 1985. - TMK,1985, nr.12, lk.46.

Kalmre,V. Raudne postulaat ("Postulaat"). - E, 1986, 9.II.

Kuldvere,G. Edu saladusi avab telefilm (Tartu plastmasstoodete katsetehasest). - E, 1986, 11.III.

"Kunsti ja kirjanduse kirjakast": vastukajad telefilmile "Kahe kodu ballaad". - E, 1986, 12.IV.

Lindepuu,Hendrik. Inimesed ja ajastu melodraamas: Muinasjutt Maria Marmorist ("Kahe kodu ballaad").- TMK, 1986, nr.8, lk.59.

Lindepuu,Hendrik. Inimlikumat keskkonda otsimas ("Alevimaastikud", "Väike-Õismäe - rõngaslinn"). - TMK, 1986, nr.8, lk.59.

Link,Endel. "Kahe kodu ballaad": Muljeid uuest videofilmist. - SV, 1986, 10.I.

Meie filmiklubides (filmifestival "Inimene ja maa" ja loominguline seminar "Kaasaegse filmikunsti probleemid"). - SV, 1986, 16.V.

Põldmäe,A. "Kaleva nääled". - SV, 1986, 28.III.

Põldre,Mati. Filmiankeet. - SV, 1986, 18.II.

Raig,Ivar. Ons "ETF"-il probleeme: "ETF"-i probleemfilmidest majandusteadlase pilguga.- TMK, 1986, nr.6, lk.58.

Russak,Ülo. Publitsisti sepitsus ("Postulaat"). - Rd, 1986, 16.III.

Saaber,Kalju. Maria ja Priidik, Elle ja Endrik ("Kane kodu ballaad"). - E, 1986, 1.II, 8.II.

Sang,Joel. Klantspilte Kaukaasiast ("Sajandiring"). - TMK, 1986, nr.1, lk.76.

Stišova,J. Dokumentaalfilm 1985. /Refereerinud M.Balbat. - SV, 1986, 16.V.

Svirgsden,K. Eetris on Eesti Televisioon. /Vestles K.Tamberg ("ETF"-i filmidest KTV saatetsüklis "NLKP XXVII kongressi eel"). - Nd, 1985, 19.XI.

Tallinn,Jüri, Lepp,Toomas. Kuidas filmida laulupidu? /Küsitl.T.Liiv ("Sõpruspidu", "Laulukaar'85"). - "Kodumaa", 1985, 13.XI.

Tinn,Eduard. Õnnestus peamine ("Kane kodu ballaad"). - Rd, 1986, 28.I.

TPI IX filmifestival. - SV, 1986, 24.X.

TPI filmiklubis. /S.Maljavin ("ETF"-i loominguline õhtu). - Õ, 1985, 29.XI.

Vanemetsa,Aigar. "Tuge annab süvenemine inimkonna ajalukku" /Vahend.: H.-K.Hellat (ka ETV-s valminud teleseriaalidest ja filmidest). - SV, 1986, 11.IV.

Vaner,Rein. Kuulakem Kaleva nääli ("Kaleva nääled"). - Õ, 1986, 18.III.

Väinastu,P. Seekord edukamalt: Märkmeid spordifilmide ülevaatuselt Riias ("Ringrada"). - SV, 1986, 3.I.

Азарин В. Сто "почему?" публициста /о студии ЭГФ/. -"Сов.культура", 1986, 18.XII.

Каск Т. Размышления теледокументалиста /записал А.Копти /творческий семинар работников телефильма республик Прибалтики и Белоруссии/.-"7 дней", 1986, 6.-12.I.

V. PERSONAALIA.

Hanson,Rein. Kunu lähed,Rein Hanson? /Ü.Russak. - RH, 1986, 7.V.

Hanson,Rein. Mõtteid Ajakirjanike Liidu VII kongressilt. - NH, 1986, 3.XII.

Maasikmets,Heidi. (Fotod ja tekst). -"Nõukogude Naine", 1986, nr.10, lk.8.

Maran,Rein. See saladuslik ja huvitav loodus e maailm /V.Ots. -"Töörahva Elu", 1986, 10.IV.

Maran,Rein. Vastab R.Maran /Kirjut.I.Lõhmus. - TMK, 1986, nr.10, lk.5.

Pork,Tiina. Videoportreede õhtu kunstnikest 31.X 1985. - SV, 1985, 7.XI.

Põldre,Mati. Suure poisi juubel /E.Link. - SV, 1986, 24.X.

Rebane,Raul. Sõna sekka ütlemisest. - "Kenakultuur", 1986, nr.15, lk.458.

Sirge,Peeter. Toonifotonäitused /M.Varrak. - O, 1985, 6.XI.

Маран,Рейн. Нет ничего лишнего в природе: "Встреча за кадром" /Т.Гукасов. - "Известия", 1986, 31.У.

Aare,T. Leno Männiksoo. Ainult raadiomees? - NÜ, 1986, 29.11.

Aleksius,Malle. Kakssada, ükssada. (noortesaatest "Soovid, soovid..."). - "Noorus", 1986, nr.8, lk.33-34.

Elmanovitš, Tatjana. Inimene aknal (Feliks Leedist) - TMK, 1986, nr.2, lk.29-31.

Erilaid,Tõnis. Täna on raadiopäev. - Õ, 1986, 7.V.

Esko,Andrus. Mikrofonitöötajad. - E, 1986, 7.V.

Esko,Andrus. Superraadio ("Suveraadio"). - E, 1986, 19.VII.

Harro,Halliki. Stuudios õntutundidel. - E, 1986, 12-15.I.

Hein,Peeter. Küsida on imelintne? - E, 1986, 25.IV.

Hion,Ene. Raadioajakirjanikud. -"Aeg trükis, ekraanil, eetris 2." Tln. 1985, lk.111-114.

Hirvesoo,Avo. Vaekausil televisiooni- ja raadiomuusika. - SV, 1986, 24.I.

Jüssi,Fred. Looduse aabits. -"Eesti Loodus", 1986, nr.1, lk.33-38.

Kadastik,Mart. Mida võtta, mida jätta? (ER väliskommentaatoritest). - E, 1986, 1.I.

Keelte jälil. Väljavõtteid /Lembit Lauri raadiointervjuust Pent Nurmekunnaga. -"Keel ja Kirjandus", 1986, nr.12, lk.747-749.

Koort,Tiina. Raadio sünnilugu Lehtses. - "Võitlev Sõna", 1986, 26.IV.

Kullaste,Allan. Tele- ja raadiosaadete aktuaalsuse ja mõju suurendamise kogemusi. - Rmt. "Junt - poliitiline kasvataja". Tln.1986, lk.71-75.

Lasting,Peeter. Kuueaastaselt kooli! ("Mikrofoorum"). - "Nõukogude Õpetaja", 1986, 5.VII.

Lasting,Peeter. Mikrofoorum lõppeva aasta looduskaitsekuul. -"Eesti Loodus", 1986, nr.12, lk.790-796.

Laulik,Heino. Siin Tallinn! (Margus Lundist). - "Kodumaa", 1986, 7.V.

Loonde,Jaak. Raaliklubi? Ahhaa! - NÄ, 1986, 13.VI.

Lään,Vello. Eesti keel 60 aastat eetris. - E, 1986, 17.XII.

Lään,Vello. Kuusteist võrratut päeva (Spordisaadetest). - E, 1986, 5.-7.VIII.

Lään,Vello. Täismeheiga. (60.aastat ringhäälingut Eestis).-"Horisont",1986, nr.12, lk.21-23.

Mägi,Vahur. Kui raadio Eestimaale tuli. - "Horisont", 1986, nr.5, lk.20-22, nr.9, lk.30-33.

Pillikse,Eino. Ringhääling ja kuuldemäng. - "Kodumaa", 1986, 24.XII.

Purge,Säde. Katsumused ja karastumine. Eesti NSV-st evakueerunud töötajad Nõukogude tagalas 1941-1944,3. ptk."Nõukogude Eesti raadio tegevus". Tln. 1986, lk.51-57.

Põld,Tiiu. Poiste oma reporter.(Leno Männiksoost). - RÄ, 1986, 7.V.

Põld,Tiiu. Läbi aja, läbi töö. (Raadioajakirjanik Lembit Lauri). - RÄ, 1986, 29.XI.

Ristlaan,Rein. Mõista vastutust maailma saatuse eest. (Välisinfo toimetuse tööst). -"Aja Pulss", 1986, nr.16, lk.2-4.

Roden,Ilmar. 4 aastat, 4 kuud ja 14 päeva (Erni Järvsoost). - NÄ, 1986, 7.V.

Saun,Sven. Raadio jääb, raadio areneb. - "Töörahva Lipp", 1986, 18.XII.

Soots,Terje. Tunnid teismelistega. (Noortesaadetest). - E, 1986, 26.VIII.

Zimmer,Elli. Käisime "Kasiinos". - E, 1986, 27.II.

Teaduslik-tehniline progress ja algatusvõime. ("Mikrofoorum").-"Aja Pulss",1986, nr.5,lk.14-15.

Trikkel,Ivar. Ajakirjandusest (ja ringhäälingustki) kultuuris. - SV, 1986, 26.XII.

Trikkel,Ivar. 60 aastat Eesti ringhäälingut. (Aleksander Sillarti mälestusi). -"Tehnika ja Tootmine",1986, nr.12, lk.21-22.

Trikkel,Ivar. Raadiolainel. - "Kultuur ja Elu", 1986, nr.12, lk.25-28.

Trikkel,Ivar. Rahvuskeelne ringhääling - oma rahva mõtte kandja. - "Kodumaa", 1986, 22.X.

Valing,Reet. "Pühapäev stereoraadios". - NH, 1986, 12.III.

Velmet,Toomas. Festival, mis kestab üne päeva. (Näärimuusikapäev). SV, 1986, 10.I.

Vigla,Ivar. Algus. - NH, 1986, 7.V.

Võlli,Kai. Kokkuvõtted kooliraadio saatekonkursist. - NH, 1986, 3.VI.

Лагура,К. и Ластинг,П. Кто самый популярный? - "Журналист", 1986, №10, стр.36.

Дмитрюк,А. Маршрутами поиска /"На ваши вопросы отвечают" и "Микрофорум"/ -"Телевидение. Радиовещание",1986, №5, стр. 8-10.

Искать и завоевывать слушателя! /Г.Вавирт о музыкальной пропаганде/. - "Советская музыка",1986, №2, стр.81-83.

Кленский,Д. "Секреты" обратной связи. -"Журналист",1986, №3, стр.14-15.

Ластинг,П. и Лагура,К. Победителя определяет ЭВМ. -"Сельская жизнь",1986, 16.V.

Человек за кадром /Интервью с социологами Гостелерадио ЭССР/. - "Соц. исследования", 1986, №4, стр.110-111.

Эрилаид,Г. Сегодня - день радио /О воскресной программе стереорадио/. - ВТ, 1986. 7.V.

Laur,Mall. Emotsioonide ja neutraalse kõne tajumisest.- "Noored filoloogias". 1986, 1. Noorteadlaste konverents 28.-29. mail. Teesid. Tallinn, 1986.

Балясная,Е. Изучение социально-психологического аспекта образа жизни методом контент-анализа. /Массовая коммуникация и развитие социалистического образа жизни. Материалы конференции. Тарту, 1986, 21-27.X, Тарту, 1986.

Кивиряхк,Ю. Об одной концепции эмпирического исследования общественного мнения. Там же.

Лейно,М. Дошкольник и радио. Там же.

Мейнерт,Н. Музыкальный спрос и предложения в сфере СМК. Там же.

Паулсон,Г. Радио и телевидение в образе жизни населения. Там же.

Тимак,Р. Некоторые аспекты отражения действительности в радиопрограмме. Там же.

Рийг,М. Потребление экологической информации и образ жизни. Там же.

Саар,А., Кивиряхк,Ю. О роли средств массовой коммуникации в процессе формирования общественного мнения. Там же.

Саар,А. Об опыте использования ЭВМ в изучении проблем местных средств массовой информации. /XXVII съезд КПСС и пути повышения эффективности деятельности районных и городских газет. Межвузовская научно-практическая конференция. Львов, 1986.

Тамре,А., Тимак,Р. Опыт работы постоянной сети для автоматизированной информации системы регионального управления. /Организационно-методические проблемы социологического опроса. М.,1986.

1986.a. ILMUNUD TEOSEID
TELE-RAADIOKOMITEE TÖÖTAJATE SULEST

ILUKIRJANDUS.

Kadage,Madis. HETKED. Luuletusi. (Esikkogu). - Tln. "Eesti Raamat", 72 lk., 4000 eks.

Leies,Uno. TIPP JA TÄPP. Jutustused koolieelikutele.-Tln."Eesti Raamat", 34 lk. 50000 eks.

PUBLITSISTIKA.

Aare,Juhan. AKEN MAAILMA. Ülevaade informatsiooniagentuuri TASS kujunemisloost, tänasest päevast ja arengusuundadest. - Tln. "Eesti Raamat", 61 lk., 4000 eks.

Lauri,Lembit. KIRJUTAMATA MEMUAARE. Katkendeid kaasaegsete elukroonikast helilindil.- Tln. "Perioodika", 176 lk., 13500 eks.

Tootsen,Ülo. TEE NAFTA JUURDE. Eesti teedeehitajate elust Lääne-Siberis Tjumeni oblastis.- Tln. "Eesti Raamat",136 lk., 3500 eks.

Trikkel,Ivar. TALLINN - PRAHA: MÕTTERETKI. Reisimärkmeid ja mõtteid ajakirjanikutööst. - Tln. "Eesti Raamat", 86 lk., 15000 eks.

TRÜ-s KAITSTUD TV- JA RAADIOALASED DIPLOMITÖÖD

Jaan Rommot	"ETV auditooriumi dünaamikast".
Ralf R. Parve	"Enigmaatika trükisõnas ja eetris".
Igor Kurve	"Rein Karemäest ja "Eesti Telefilmist"".
Aadu Hiietamm	"Välispoliitiline propaganda raadios".
Merle Randma	"Telediktor ja tema töö".
Madis Jürgen	"Eesti Televisiooni publitsistid: tööstiil, kogemused, probleemid".
Jaanus Võitla	"ETV saatesari "Prillitoos"".

S I S U K O R D

Allan Kullaste sõnavõtt Eestimaa Kommunistliku Partei XIX kongressil 31.jaanuaril 1986. 3

ÜHE AASTA 365 PÄEVA

Karl Kaskov. Kommunistide vastutusest murranguaastal. 10

Voldemar Lindström. Teleaasta 1986. 13

Jüri Jansen. Otsingute ja leidmiste aeg. 17

Ilmar Pinlak. Televisiooni ja raadio materiaal-tehnilise baasi arengust 1986. aastal. 20

Avo Hirvesoo. Komitee muusikakollektiivide 1986/87 hooaja kunstilistest suunistest. 22

Kein Harjo. Informatsiooni- ja Arvutuskeskus aastal 1986. 25

Toomas Uba. Spordisaated aastal 1986. 28

Toivo Makk. Suveraadio lainest. 31

Toivo Tootsen. Suveraadio. 33

Ülo Ojatalu. Jüripäevad suvest talveni. 34

Karl Tamberg. Šefiks on peatoimetus. 38

Tiina Mägi. Ka "Kodulinnale" oma maja. 41

AVAMEELSED KÕNELUSED

Ene Anupõld. "Foorumi" järelsetteid. 44

Ene Ilon. Käesolev moment. 47

Tiia Upine. Mille pärast süda valutab. 50

Uno Maasikas. Kas me ise oleme valmis? 51
Rein Hanson. Ettevaatust sõnamaagiaga. 52
Mati Talvik. Pealkirjata. 55
Märt Müür. Abinõu, hoob, vahend. 57
Ivar Trikkel. Tagasivaatamine on kohustuslik. 60

FAKTID KOMMENTAARIDEGA
Hubert Veldermann. Ringhäälingu sünnipäevaks. 65
Kaljo Jaagura. Tere hommikust, põllumehed! 76
Sergei Sverdlik. Päev pärast tähtaega. 80
Vahur Kersna. Pärast "Pärastlõunat" "Pärastlõuna" pärast. 83
Leho Männiksoo. Raaliklubi. 86
Hagi Šein. "Prillitoos". Faktid kommentaaridega. 88
Inge Trikkel. Saatesarjast "Lihtsad tõed". 93

AINULT MÕTISKLUS
Liina Pihlak. Kunstnik ja televisioon. 98
Peeter Eelsaare. Uued audiovisuaalsed massikommunikatsioonivahendid ja traditsioonilise TV programm. 101
Hillar Peep. Televisioonist, väljendusvahendeist, režiist. 106
Rein Maran. Loodusest, inimesest ja loodusfilmist. 109
Paavo Kivine. Mõnda spordi-TV retseptsioonist. 117
Mart Kadastik. Miks meie ajakirjanduses ei ole televisioonikriitikat? 123

Mait Sarv. Arvuti ja arvutiõpetus. 127

Avo-Rein Tereping. Kaabeltelevisioonist, selle võimalustest. 129

ETV SARISAATED 131

ER SARISAATED 136

KROONIKA

Autasud ja preemiad 142

Määramised 143

Kes on kes? 144

Välissuhted 1986. 153

Eesti Televisioon. 154

Eesti Raadio. 163

Vabariiklik Raadiotelekeskus. 166

Informatsiooni- ja Arvutuskeskus. 167

Muusikakollektiive. 168

"EESTI TELEFILMI" FILMOGRAAFIA 1985-1986 171

TELELAVASTUSED 180

BIBLIOGRAAFIA

Eesti Televisioon. 181

Eesti Raadio. 191

Informatsiooni- ja Arvutuskeskus. 194

1986.aastal ilmunud teoseid Tele-Raadiokomitee töötajate sulest. 195

TRÜ-s kaitstud TV-ja raadioalased diplomitööd 196

Панорама Гостелерадио ЭССР 1986. Проспект-альманах об опыте работы.
На эстонском языке.
Художник-оформитель И.Калистру
Таллин, изд-во "Ээсти раамат"

Toimetajad R.Meerits, M.Leemets
Kunstiline toimetaja I.Kalistru
Korrektor S.Kriqulson N° 6915
Trükkida antud 04.07.1987
MB-06587 . Formaat 60 84/16 Trükipaber nr.1
Rotaprint. Trükipooqnaid 12,5+1,0 (kleebised).
Tinqtrükipooqnaid 12,56.
Tinqvärvitõmmiseid 13,85. Arvestuspooqnaid 9,53.
Trükiarv 500. Tellimus nr. 469 Hind 60 kop.
Kirjastus "Eesti Raamat", 200090, Tallinn
Pärnu mnt.10.
ENSV Riikliku Plaanikomitee Arvutuskeskuse
operatiivpolügraafia osakond,
200103, Tallinn, Komsomoli 1.
Tekst: ENSV Tele-Raadiokomitee Informatsiooni- ja Arvutuskeskuse tekstitöötlussüsteem.

Raadioaasta algas, nagu ikka, näärimuusika kontsertidega. A.Rammo foto.

Tiina Mägi ideedevaru on ammendamatu ja enamasti on need seotud ta lemmiklapse "Kodulinnaga". H.Maasikmetsa foto.

"Suveraadio" sünniaasta on 1986. Kunagi algab sellest uus ajaarvamine raadiožurnalistikas. A.Rammo foto.

Oktoobripühade ajal oli "Vikerraadio" terve päev eetris Leningradist. Peeter Hein ja David Golostsokin. A.Rammo foto.

Liina Pinlakul tuleb end jagada ETV ja "Vanemuise" vanel. Kiita saab ta mõlemalt poolt. H.Maasikmetsa foto.

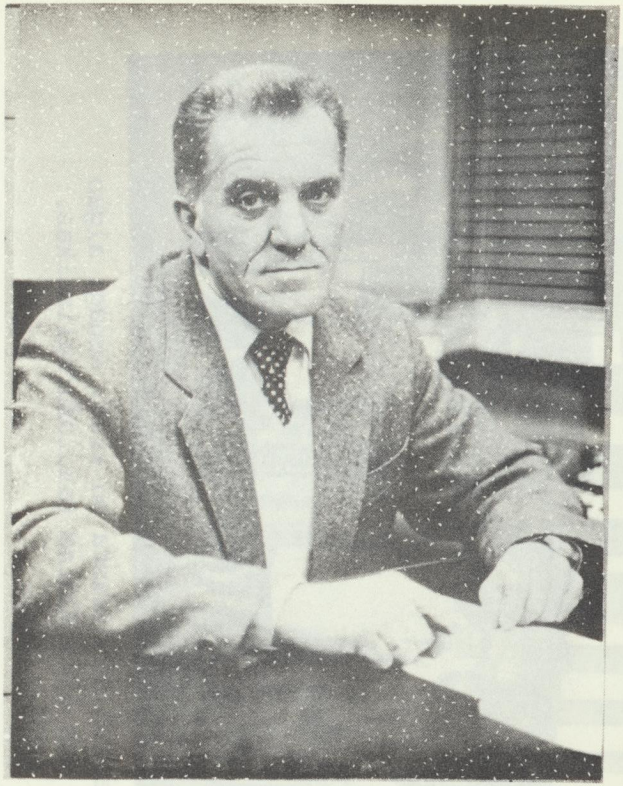

ETV uus junt – kogenud parteitöötaja Rein Elvak. R.Tiikmaa foto.

Nagu alati, oli sisu- ja mõttetihe ER aastakonverents. A.Rammo foto.

Ene Hion ja Sirje Poolgas.
A.Rammo foto.

ETV uudistesaadete toimetajad aimasid külma talve ette. Sari "Päev pärast täntaega" hoidis ära nii mõnegi pakase-pananduse. R.Tiikmaa foto

Jüri Suurevälja telepilt Piritalt Hea Tahte mängudelt jõudis ka üle ookeani.

Staažikaim "Eesti Telefilmi" operaator Anton Mutt Uussadamas Nikolai Rõžkovi külaskäigu päeval. R.Tiikmaa fotod.

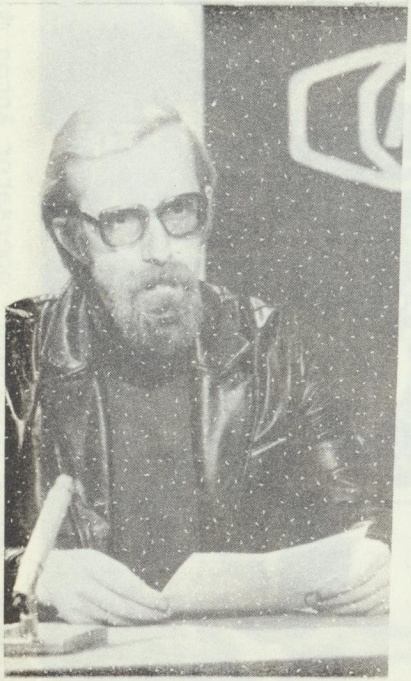

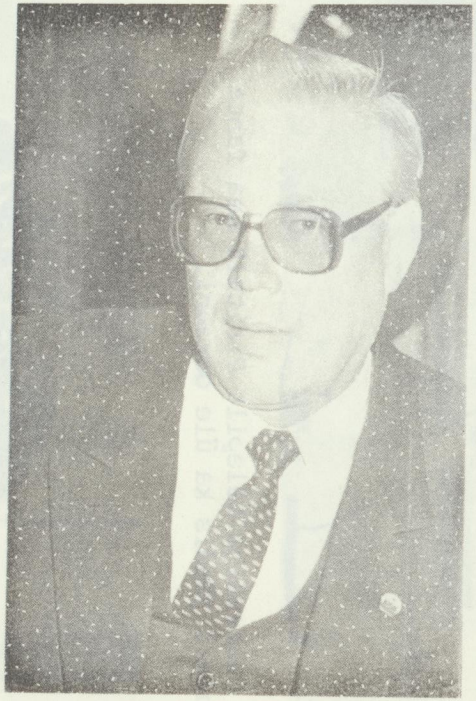

Eesti NSV kõrgeima autasu – Ülemnõukogu Presiidiumi aukirja väärilisteks arvati Rein Hanson, Allan Kullaste ja Mati Põldre.
J.Rõõmuse, P.Sirge ja R.Tiikmaa fotod.

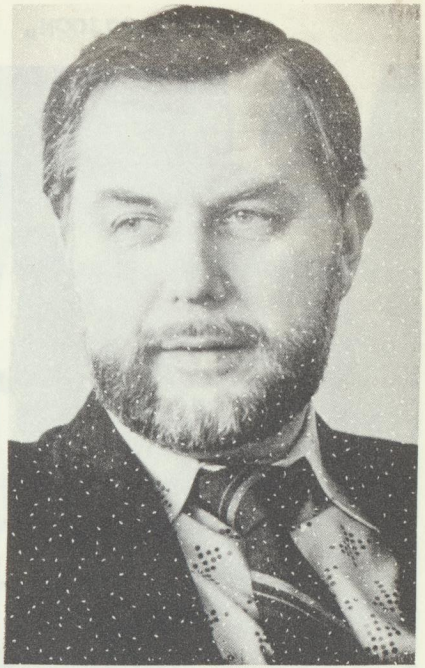

Voldemar Lindströmi tööd hinnati ordeniga "Austuse märk".
Rein Marani filmid on viinud ETV laia maailma. Millal saab teoks loodusfilmide koondis oma kodus?
IAK-s jagab nüüdsest uurimistööde asju endine telemees Peeter Eelsaare.
H.Maasikmetsa, R.Tiikmaa ja A.Rammo fotod.

Pilt ajaloo tarvis - nii nägi 1986.a. sügisel välja "Noortestuudio "Pärastlõuna"" ajutrust. R.Tiikmaa foto.

Ajakirjanike Liidu preemia tõid režissöör Virve Koppelile ja toimetaja Ülle Puusepale "Miljon miksi". Ü.Josingu ja H.Maasikmetsa fotod.

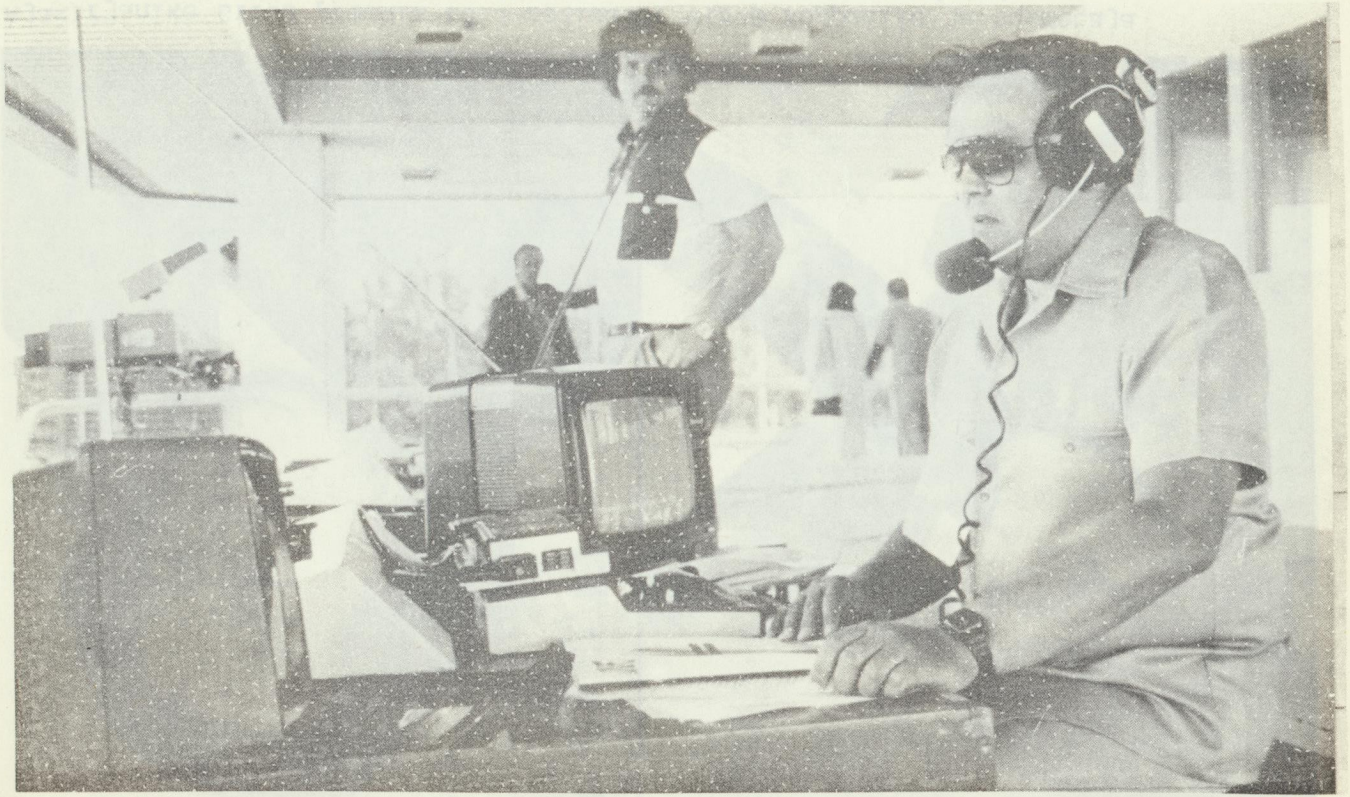

Toomas Uba oma loomulikus keskkonnas - Hea Pante mängude sõiduvees.
R.Tikmaa foto.

Pensionäride suurim sõber Hagi Šein "Prillitoosi" terviseretke avamas. R.Tiikmaa foto.

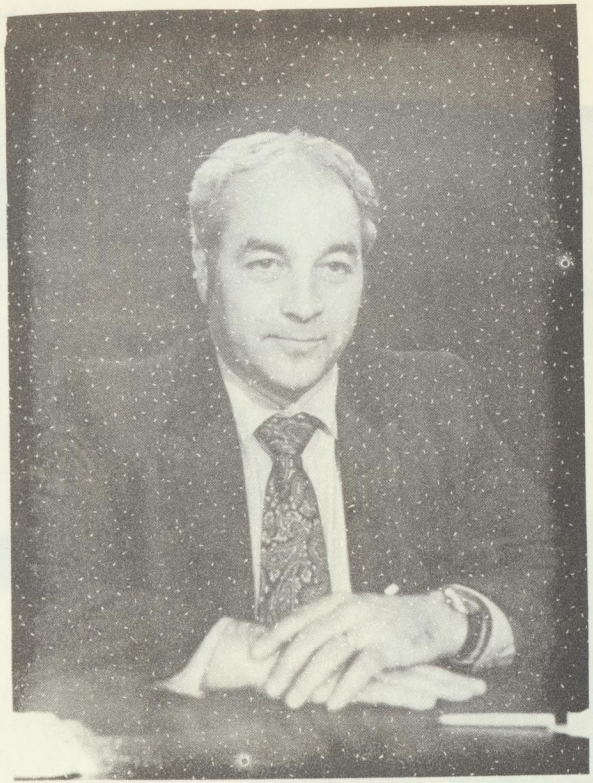

Gabriel Hazakule tõid Ajakirjanike Liidu preemia väliskommentaarid. P.Sirge foto.

Raaliklubi ja Leno Männiksoo on lahutamatud. A.Rammo foto.
Kaljo Jaagura - kaudaegne saare "Tere hommikust, põllumees!" tegija.
A.Rammo foto.

Selline ta siis on - telemaja kauaoodatud juurdeenitus.
R.Tiikmaa foto.

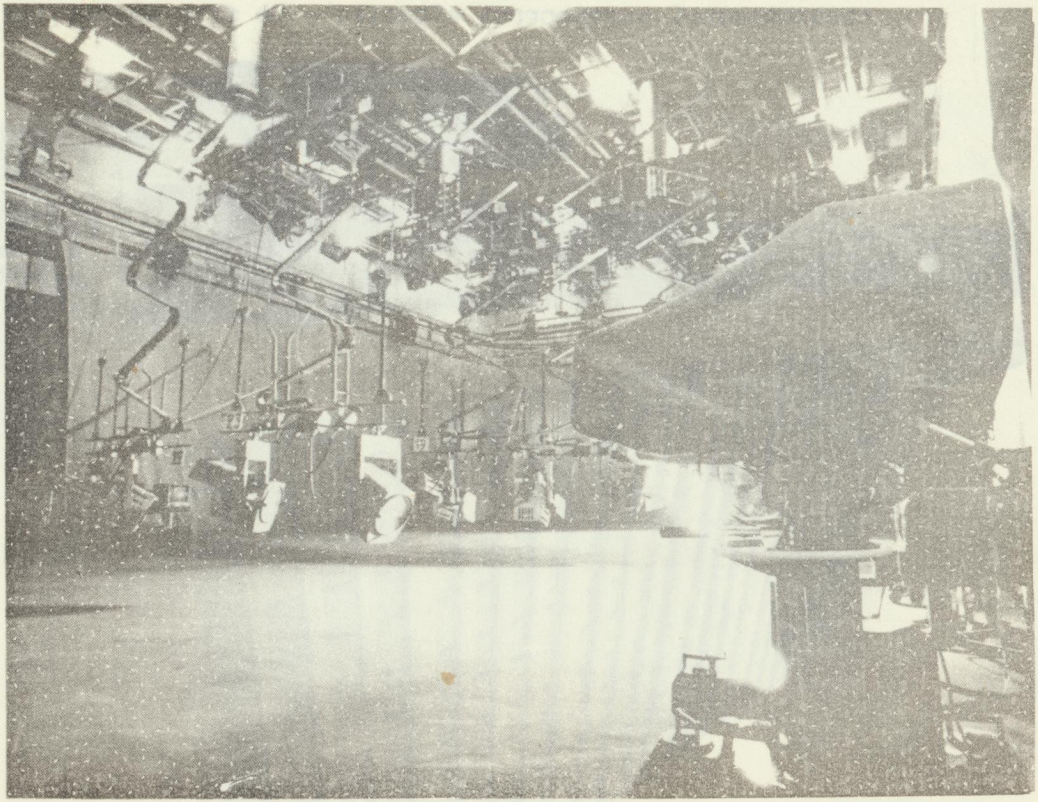

Keegi ei oska praegu öelda, kas ja millal algab siit stuudiost jälle otsesaadete ajastu. R.Tiikmaa foto.

60 kop.